

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC R. O.

LETO XXI — ŠTEVILKA 11

NOVEMBER 1990

POŠTINA PLAČANA

Ohranimo dobre elemente sedanje organizacije

Sedanji zakon o gozdovih velja že od 1985. leta, ko ga je skupščina sprejela po več kot 5-letni javni razpravi. Gozdarji nismo bili zadovoljni z rešitvami pri financiranju krasa, cest in bioloških melioracij malodonosnih gozdov na najboljših rastiščih. Vse rešitve v osnutkih zakona so bile gozdarstvu Slovenije vsiljene pod predpostavko, da ima gozdarstvo samo dovolj denarja za financiranje vseh teh aktivnosti. Tako sedaj vse sloni samo na denarju, pridobljenem od prodaje posekanega lesa.

Privatna gozdna posest ni posebej obdavčena. Vsa sredstva za vlaganja v gozdove in za gozdarsko službo se zbirajo od blagovne proizvodnje. Zato zakon predvideva obvezno prodajo gozdnih sortimentov preko TOK gozdarstva. Poudariti moram, da zakon o gozdovih še vedno v celoti velja in je za gozdarstvo in lastnike gozdov obvezen.

Organizirana prodaja vseh gozdnih sortimentov iz privatnih gozdov pa ima

zagotovo nekaj prednosti. TOK gozdarstvo skrbi za sprotno in redno prodajo vsega lesa, ne le najboljše hlodovine, ki bi jo lahko prodal tudi vsak posameznik. Skrbi tudi za sprejemljive plačilne roke. Tako dobi danes lastnik les plačan v 15 dneh po izstavitvi računa oz. v 22 dneh od oddaje lesa.

Dobra stran sedanjega sistema zbiranja denarja za gojenje gozdov in za ceste — za nove gradnje, rekonstrukcije, vzdrževanje in pluzenje — je tudi ta, da vsi lastniki gozdov prispevajo isti delež od posekanega lesa, ne glede na to, kje imajo svoj gozd — ob žagi ali na vrhu planine.

Slaba stran takega načina zbiranja denarja pa je, da vlaganja zagotavljajo samo blagovni proizvajalci. Zaradi tega dobimo pogosto premalo denarja od drugih uporabnikov cest in potrošnikov splošno koristnih funkcij gozdov.

Če bo razpadel sedanji sistem financiranja, bo izgradnja, vzdrževanje in plu-

ženje cest odvisno od prostovoljnega zbiranja denarja za te namene. S tem bo urejeno gospodarjenje z našim cestnim bogastvom zagotovo ogroženo, oz. ne bo potekalo tako urejeno in organizirano.

Do sedaj zgrajena infrastruktura — ceste, telefoni in drugo — predstavlja za življenje na našem podeželju neprecenljivo in nepogrešljivo dobrino. V našem gozdnogospodarskem območju imamo skupno 2.116 km vseh cest, od tega 1.781 km gozdnih in samo 335 km javnih, ali od vseh kar 84 % gozdnih cest. Ne smemo pozabiti, da se naše območje razlikuje od drugih predelov Slovenije po tem, da so kmetije razprostranjene v hribovskem območju v obliki celkov, ki jih z dolino povezujejo gozdne in ne javne ceste. Brez njih bi bil napredek in obstoj teh hribovskih kmetij skoraj onemogočen. Pozabili smo že, da je pri izgradnji gozdnih cest in pri združevanju denarja gozdarstvo odigralo v preteklih treh desetletjih zelo pomembno vlogo. Izdelan je bil generalni projekt cestnega omrežja, znotraj tega pa glavni projekti za vsako cesto posebej, ki je bila zgrajena v tem obdobju. Poleg vložnega denarja je bilo vloženo tudi strokovno znanje, zaradi česar je vrednost denarja bila podvojena, dostikrat pa nekajkrat oplemenitena. Na zbrani denar je gozdarstvo mnogokrat tudi pridobilo dodatna sredstva v obliki dolgoročnih kreditov, pomoč vojske v obmejnih predelih in prispevalo velika sredstva iz državnih gozdov tudi za odpiranje kmetij in kmečkih gozdov.

Pri izgradnji posameznih cest smo vedno imeli pred očmi najprej kmetijo in njeno povezovanje z dolino. Šele drugotnega pomena je bilo odpiranje gozdov za intenzivno gospodarjenje.

Premalo cenimo tudi večnamensko vlogo gozdne ceste. Šele kadar cesto uniči neurje, se zavemo njenega neprecenljivega pomena za življenje hribov-

Srečanja dravograjskih kmetov in proslave ob 70-letnici plebiscita so se udeležili tudi visoki predstavniki vlade Slovenije

(nadaljevanje s 1. strani)

skih kmetij in za intenzivno gospodarjenje z gozdom.

Gozd je v naših razmerah veliko prispeval k razvoju podeželja in gorskih kmetij in bil često tudi edini vir začetnega kapitala obnove in posodobitve kmetij. Vse to pa je omogočila tudi sedanja organizacija gozdarstva in dobro sodelovanje s kmeti — gozdni posestniki. Učinkovitost sedanje organizacije kljub vsemu potrjujejo doseženi rezultati pri intenzivnem gospodarjenju z vsemi goz-

dovi — ne glede na lastništvo in celovit razvoj podeželja, kakršen je v danih razmerah pač bil mogoč. Njena največja hiba pa je, da ni prostovoljna. Pri razmišljanju o novih oblikah organizacije gozdarstva in prilagajanju novim razmeram bi se morali najprej vprašati, kaj je bilo doslej dobro in učinkovito in to potem tudi ohraniti ter kar je bilo narobe, odpraviti in izboljšati.

Vsak kmet, ki sedaj trguje z lesom mimo TOK gozdarstva se mora zavedati, da to dela predvsem v škodo kmečke

skupnosti in da na njegov račun bogatijo trgovci, ki izrabljajo sedanje obdobje brez zakonov na tem področju in politično demagogijo.

Ne bi smeli dovoliti, da bi podrli tisto, kar je bilo z vsestranskim prizadevanjem in dobrim sodelovanjem s kmeti zgrajeno v preteklih desetletjih in tisto, kar je dobro in nujno potrebno za dobro celovito gospodarjenje tudi v prihodnje. **Dobrih, preverjenih rešitev ne bi smeli rušiti.**

Hubert Dolinšek

GOSPODARJENJE

KAKO PREMOSTITI PREHODNO OBDOBJE V TIS

Krizo v gospodarjenju in posledice sprememb gospodarskega in političnega sistema je med našimi tozdi prvi in najbolj občutil Transport in servisi. Ironija je v tem, da ima ravno ta TOZD dobre, zanimive proizvode, ki bi bili v nekem stabilnem gospodarskem sistemu še kako konkurenčni na tržišču, danes pa se zanj postavlja vprašanje obstoja.

O tem, kaj delajo in kako se otepajo težav, sva se pogovarjala z direktorjem tozda ing. Dragom POGOREVCEM.

Direktor TIS Drago Pogorevc, ing.

● **Že v uvodu sem omenila več dejavnosti, ki jih opravlja Transport in servisi. Predstavite našim bralcem VAS TOZD in njegove dejavnosti!**

POGOREVC: TOZD smo ustanovili leta 1974 iz bivše enote strojni obrat in je prevzel vse naloge spravila in prevoza gozdnih sortimentov ter naloge vzdrževanja gozdarske mehanizacije. Leta 1976 smo začeli postopoma širiti dopolnilno dejavnost na področju vzdrževanja strojev za lesno industrijo. Ta dejavnost v resnici nikoli ni zaživela, zato smo po letu 1979 začeli ta del preusmerjati na druga področja dela. Tako smo začeli s proizvodnjo smučarskih vlečnic, pozneje gozdarskih žičnic in v zadnjem času tudi specialnih gozdarskih traktorjev za spravilo gozdnih sortimentov.

Glavna dejavnost tozda je prevoz gozdnih sortimentov s specialno opremljenimi kamioni. To predstavlja približno 50% finančne realizacije celotnega tozda. V ta namen imamo v letošnjem letu registriranih 20 kamionov, kontinuirano pa je zaposlenih med 12 in 15 kamionov. Po planu za leto 1990 bi morali prevoziti 185.000 m³ lesa. Že sedaj je jasno, da plana ne bomo dosegli zaradi vse večjega vključevanja privatnih avtoprevoznikov tudi na to področje dela.

S splošnimi prevozi, ki predstavljajo ca 10% realizacije tozda, opravljamo storitve za potrebe lesne industrije, predvsem za TIP Otiški vrh.

Dejavnost servisi nam služi za popravila lastnega voznega parka, proste kapacitete pa nudimo drugim koristnikom naših storitev kot so: Kograd Dravograd, Merx Celje, Gradnje, Surovina. Vse več pa je zanimanja za popravila vozil in druge gradbene mehanizacije med privatniki. Finančno ta del predstavlja od 20 do 25% realizacije tozda.

● **Zanimiva je vaša proizvodna dejavnost, ki ste jo v zadnjih letih precej intenzivno razvijali.**

POGOREVC: Da. V zadnjih letih smo precej vlagali v razvoj novih izdelkov. To so predvsem izdelki in stroji, ki so namenjeni za spravilo gozdnih sortimentov. Tako smo razvili več tipov gozdarskih žičničnih naprav, avtomatske vozičke za gozdarske žičnice ter popolnoma nov tip traktorja za gozdarstvo.

Na področju smučarskih vlečnic pa imamo razvite vlečnice do maksimalnih možnih dolžin in kapacitet.

Na področju programa gozdarskega traktorja sedaj zaključujemo

izdelavo »nulte« serije. Na teh smo naredili vse spremembe in izboljšave, ki so se pokazale pri preizkušnji prototipa kot nujne. Prototipni traktor smo preizkušali na vseh gozdarskih tozdih naše delovne organizacije. Gozdarji so bili z njegovim delom zelo zadovoljni.

V letošnjem letu smo na področju programa gozdarskih žičnic izdelali prototip čičnice MOBIL 2500. Preizkušali smo jo v času od 8. do 13. oktobra na lokaciji Žančane v Slovenj Gradcu. Žičnica je pokazala vse s projektom predvidene tehnične karakteristike. To je projekt, ki vsebuje vse najnovejše tehnične lastnosti posameznih agregatov, tako s področja pogona (hidrostatski pogon) in s področja upravljanja in varnostnih naprav glede na obremenitve. Žičnica ima maksimalni obseg dela do 600 m, lahko vleče breme do 2,5 tone in pri tem razvije hitrost od 0 do 2,5 m/s.

● **Kako ste poskrbeli za prodajo teh svojih izdelkov?**

POGOREVC: Za vse programe, ki smo jih na našem tozdu razvili v zadnjih letih imamo mednarodne potrditve, da so dobri in nekatere (traktor) spadajo v sam vrh svetovne tehnike na svojem področju. Ugotavljamo pa, da možnosti prodaje na domačem trgu skoraj ni in ne najdemo kupcev za te naše izdelke. Ugotavljamo, da ima velik vpliv na to politika, predvsem pa zakon o moratoriju sečnje v družbenih gozdovih. Zaradi tega zakona in zaradi predvidenega novega zakona o gozdovih, gozdarska podjetja v Sloveniji ne obnavljajo mehanizacije za spravilo gozdnih sortimentov.

● **Kaj pa tuji trg?**

POGOREVC: Zanimanje za naš traktor na sejmu Interforst München je bilo zelo veliko. Na možnost izvoza naših izdelkov, predvsem traktorja, pa vpliva trenutno zelo slabo politično stanje v Jugoslaviji in nezaupanje potencialnih kupcev iz tujine v nas. Če bi se politično stanje v Jugoslaviji izboljšalo, bi tudi prodaja lažje stekla na zahodni trg. Seveda si moramo čimprej pridobiti ustrezne reference na tem trgu. Da je projekt traktorja dober, lahko dokažemo le na ta način, da bo delal dalj časa na terenu. Ocena ljudi, ki poznajo tuji trg na tem področju je, da bi lahko letno prodali tudi do 30 traktorjev v izvoz.

● **Kako boste preživeli prehodni čas, kot rečemo obdobju prehoda v nov gospodarski sistem?**

POGOREVC: Za področje proizvodnje pripravljamo študijo o možnosti ustanovitve mešanega podjetja. Pri tem bomo vključili tudi zu-

Žičnica MOBIL 2500. Prva postavitve in preizkušnja prototipa na Žančanah v Slovenj Gradcu, foto: Alojz Čevnik

nanje sovlagatelj. Predvsem pričakujemo pomoč od Agencije za prestrukturiranje proizvodnje pri IS Slovenije.

Na tej proizvodnji dela 25 ljudi in od njihovega dela pričakujemo 25% finančno realizacijo v letošnjem letu. Če bi to enoto osamosvojili, bi se zaposleni v njej lahko sami preživeli.

Programi so perspektivni. Kdorkoli bo lastnik gozda, bo te na prave potreboval. Treba bo prebroditi prehodno obdobje.

Na področju transportne dejavnosti opažamo v letošnjem letu izredno močno konkurenco privatnikov tako na področju splošnega transporta kot pri vključevanju v čiste gozdarske prevoze. Tega ne zdržimo, zato iščemo obliko organizacije tudi za področje transporta in servisov. Za vse zaposlene v teh dveh dejavnostih ni dovolj dela in se bodo pojavili začasni in verjetno tudi trajni viški. To bomo kon-

Predstavniki vojno tehničnega inštituta — uprave inženirije v JLA in predstavniki GG Slovenj Gradec prisostvujejo predstavitvi žičnice MOBIL 2500

Mija Pajnik, iur.

kretno opredelili v sanacijskem programu, ki ga za to področje pripravljamo. Transportna dejavnost pa bo še posebej odvisna od nove zakonodaje.

Najbolj občutljivo področje je kadrovsko, še posebej v dani situaciji, ko povsod ugotavljajo viške delavcev. O tem sva se pogovarjali z Mijo PAJNIK iur.

PAJNIK: V tozdu je od 136 delavcev zaposlenih v začetku leta sedaj še 122, torej 10% manj. Do konca leta naj bi zmanjšali število še za 4 delavce. Stalež se je znižal iz različnih vzrokov, precej pa je bilo invalidskih upokojitev. Invalidnost pa je poseben problem v našem tozdu. Imamo 16 invalidov, ki jim je priznana spremenjena delovna zmožnost, kar predstavlja 13 % zaposlenih. V tem letu sicer novih invalidskih ocenitev ni bilo. Ti ljudje so sorazmerno mladi in so postali invalidi v tozdu.

● Kako boste reševali problem prezaposlenosti v tozdu?

PAJNIK: Za področje proizvodnje bomo izdelali elaborat ekonomske uspešnosti, za transport in servis pa sanacijski program. Predvidevamo, da bomo morali za predviden obseg dela stalež znižati še za 30 %. To pomeni, da bi za opravljanje vseh del zadostovalo 80, kvečjemu 90 delavcev. Največji problem so režijski delavci.

Pri ugotavljanju presežkov bomo težili predvsem k cilju, da si bomo zagotovili tako kvalifikacijsko strukturo delavcev, s katero bomo lahko v novo ustanovljenih organizacijskih oblikah kvalitetno in konkurenčno delali. Na podlagi omenjenih programov bodo izkazani začasni in verjetno tudi trajni viški, ki jih bo potrebno reševati v okviru danih možnosti. Ena izmed teh je tudi sofinanciranje za proizvodne presežke Republiškega sekretariata za delo. V okviru tega bomo zaprosili za sofinanciranje dokvalifikacij za delavce iz proizvodnje, ki jim manjkajo ustrezna znanja za nove proizvodne programe.

Za delavce, ki izpolnjujejo določene pogoje za upokojitev, bomo poskrbeli, da se bodo čimprej upokojili, za tiste pa, ki jih ne bomo mogli rešiti na noben od naštetih načinov pa bomo zaprosili za povrnitev dela dohodka za čas čakanja na delo.

Razmišljamo tudi o možnostih dokupa zavarovalne dobe in odpravnin delavcem v primeru, ko si sami trajno zagotovijo delo ter kako za to zagotoviti denar.

Ida ROBNIK

Eric Berne opisuje specifične igre alkoholika in njegove žene. V igri »Alkoholik« (zakonske igre alkoholika) je:

- glavna oseba alkoholik,
- rešitelj je zdravnik, lahko pa tudi socialni delavec, terapevt, itd.,
- neumnež (naivnež) je običajno, alkoholikova mati ali prijatelj, ki daje alkoholiku »kredit«.
- zveza je pomembna vloga v tej igri, igrajo navadno natak, ki daje alkoholiku pijačo tudi na up.

Žena igra celo tri vloge! (Eric Berne)

- ponoči je neumnež, ker ga slači, mu daje večerjo, mu dovoli, da jo žali itd.,
- zjutraj je preganjalec, ker moža zmerja zaradi njegovega vedenja,
- čez dan je rešitelj, ker ga prosi, naj se poboljša.

KMETJE, ZDAJ GRE ZARES!

(še enkrat)

V zadnji številki Viharnika je Ajnžik objavil tehten sestavek o reorganizaciji kmetijske zadruge in TOK gozdarstva. Mislim, da so njegova razmišljanja pametna in pošena in jih tudi jaz podpiram.

Pomislike imam samo glede velikosti zadrug. Sem pristaš manjših zadrug, ki nimajo preveč članov, ker je težko usklajevati interese velikega števila članov.

Pri komercialnih poslih (ponudba večjih količin kmetijskih pridelkov na trg ali nabava umetnih gnojil) se lahko zadruge povežejo v konzorcij ali poslovno zvezo brez dodatne nadgradnje. Vsekakor je pomembna ekonomska moč zadruge, vendar je treba upoštevati tudi psihologijo združnikov; kmet bo vzel za svojo tisto zadrugo, katere obseg dejavnosti in članstvo še lahko obvlada.

Prevelika zadruza se kaj hito od kmeta — člana odtuji.

To samo v razmislek in tehtanje, sicer pa sem želel opozoriti na drugo stvar.

Namreč z zadrugo — naj bo kmetijska, gozdarska ali mešana — bi rešili samo del kmetovih problemov. Zdruga bo kmetu pomagala čim boljše prodati njegove proizvode in čim ceneje nabaviti potreben repromaterial. In če bo uspešna tudi, čim boljše gospodariti s kapitalom združnikov.

Odpri pa ostaja vprašanje, kdo bo kmetu pomagal in ga usmerjal v razvoju, da bo vsaka kmetija opravljala tisto dejavnost, ki bo za njo in državo najbolj uspešna.

Do sedaj je bila poslovna, strokovna in razvojna (ali pospeševalna) funkcija združena v kmetijskih zadrugah in TOK-ih. Sedaj pa se pospeševalna služba izloča iz KZ, odkup lesa pa se bo sprostil in verjetno s tem izločil iz bodočih gozdnih uprav, ki bodo skrbela za strokovno gospodarjenje tudi v zasebnih gozdovih (glej stališča Kmečke zveze do Zakona o gozdovih, Kmečki glas št. 35 od 29/8—1990).

Strokovne in razvojne (pospeševalne) funkcije bo prevzela država preko svojih specializiranih služb.

V tem prispevku bi želel predlagati enega od možnih načinov organiziranja teh služb.

Naše kmetije pridobivajo dohodek iz kmetijske proizvodnje, pretežno od proizvodnje mleka in mesa, s prodajo gozdnih in lesnih sortimentov in od dopolnilnih dejavnosti.

Za doseganje čim višjega dohodka je prav gotovo potrebno vložiti obsežno strokovno znanje. Čeprav je veliko naših kmečkih gospodarjev in gospodinj razgledanih in izobraženih, je le malo takih, ki so na tekočem s tehnološkimi dosežki v kmetijski proizvodnji, malo je takih, ki so uspeli prodreti v skrivnosti naravnih procesov v svojem gozdu in malo je takih, ki so se sposobni sproti prilagajati tržnim zakonitostim.

Veliko je teh, ki so ohranili od svojih prednikov naučene razne rokodelske veščine in specialna znanja v pripravljanju raznih kmečkih specialitet, malo pa je takih, ki bi znali to tudi spraviti v denar.

Zelo malo je tudi še kmetij, ki bi se zavedale svojih možnosti v eni najmočnejši gospodarski panogi — turizmu.

Mislim, da se boste strinjali, da kmet rabi strokovno pomoč kmetijca, gozdarja, arhitekta mogoče tudi sociologa, pravnika, ekonomista.

Ali ne bi bila najboljša takšna organizacija državne pospeševalne službe, da bi bili vsi tovrstni (ali še drugi) strokovnjaki na enem mestu in bi do vsake (potrebne) kmetije nastopili timsko — interdisciplinarno? Ali pa mislite, da je bolje, da bo kmetijski pospeševalec pri Kmetijskem zavodu, gozdar na gozdni upravi, arhitekt na Projektivnem biroju in še druge vrste strokovnjaki na občini ali kakih institucij?

Sam sem trdno prepričan, da bi bilo najbolje v okviru občine organizirati tako institucijo, ki bo imela v svojem sestavu interdisciplinarni tim strokovnjakov — kmetijce, gozdarje, arhitekta, sociologa, pravnika in mogoče še koga.

Ime te institucije ni pomembno, je pa lahko kmetijsko — gozdarska zbornica ali razvojna služba ali kaj tretjega.

Ta institucija je seveda državna, plačana iz proračuna (davkov). Po strokovni plati bi bila odgovorna republiškim strokovnim institucijam, po razvojnih dosežkih po občini in republiko.

Ta tim strokovnjakov bi bil skupaj z lastniki zemlje zadolžen od države za čim ekonomičnejšo obnovo pa ekološko neoporečno izrabo tega delčka naše slovenske zemlje, v dobrobit ljudem, ki tu živijo.

— Za občino Radlje bi po moji presoji in videnju problemov rabili tim naslednjih strokovnjakov:

10 gozdarjev za strokovno delo v gozdu in razvoj nekaterih dopolnilnih dejavnosti (na cca 15.000 ha oz. 1.500 kmetijah)

4 kmetijske pospeševalce za pospeševanje kmetijske proizvodnje in kmečkega turizma

1 arhitekta za projektiranje in kontrolo vseh gradenj na podeželju

1 sociologa za reševanje socialnih in socioloških problemov na kmetijah

1 pravnika ali ekonomista za reševanje pravnih zadev in pomoč pri trženju

1 tajnico

18 ljudi skupaj

Danes je pri TZO Vuzenica ter na TOK gozdarstvo Radlje in Ožbalt 16 gozdarjev in 6 pospeševalcev.

Prepričan sem, da pomeni moj predlog korrakcionalizacijo.

Tako bo imel kmet, ki prizna, da sam ne zna vsega in tudi ne more vsega sam postoriti, dve svoji organizaciji.

Pri prvi, kmetijsko — gozdarski zadrugi bo vnovčeval svoje proizvode, pri drugi pa bo iskal strokovno pomoč, ideje, načrte za razvoj svoje kmetije pa tudi finančno pomoč, kolikor jo bo država namenjala hribovskim kmetijam.

Tone MODIC

ŠE ENO MNENJE O ORGANIZIRANJU

Ivan Voler, p.d. Kavšak

Ivan VOLER, p. d. Kavšak iz Črne, član odbora za pripravo nove organizacije kmetov, je povedal, kaj načrtujejo kmetje v zgornji Mežiški dolini: »Težko načrtujemo novo organizacijo, ko še ne poznamo vseh zakonskih možnosti. Želimo imeti svojo zadrugo za Črno in okolico, ki bo opravljala dejavnosti proizvodnje in prodaje lesa, živine in drugih tržnih viškov, morda tudi predelavo. Razmišljamo tudi o povezavi s kmeti iz spodnjega dela doline, iz Raven in Prevalj. O tem bomo morali spregovoriti na skupnem sestanku z njimi.

Članstvo v zadrugi ne bo pogojeno s statusom kmeta. Pristopili bodo lahko tudi nekmetje, obrtniki in drugi zainteresirani. Članstvo pa bo pogojevalo določen vložek sredstev, kar bo posameznika vezalo v organizacijo.

Razmišljali smo že tudi o kadrih. Če bomo organizirali skupaj s kmeti iz Raven in Prevalj, bomo za poslovanje potrebovali 8 ljudi za začetek, če pa bomo Črnjani sami, pa polovico manj.

Tako smo začeli razmišljati zato, ker nismo zadovoljni z marsičim, kar delajo in ne delajo sedanje kmetijske in gozdarske organizacije.«

KMETJE ZGORNJE MEŽIŠKE DOLINE O ORGANIZIRANOSTI

Trenutne razmere dopuščajo in silijo naše kmete, da bolj kot kdaj koli prej razmišljajo o svoji bodočnosti. Po občinah in krajih se različno intenzivno pripravljajo na spremembe, ki jih pričakujejo in pomagajo oblikovati v novih zakonskih predpisih. Ponekod, na primer v občini Ravne se v razpravi o bodoči organiziranosti kmetov vključuje tudi izvršni svet, ki želi izvedeti, kaj kmetje želijo in jim omogočiti, da bodo o svoji usodi odločali sami.

Ikvršni svet ravenske občine je že v septembru organiziral sestanek s kmeti zgornje Mežiške doline. Na osnovi tega zbora so kmetje sestavili odbor, ki pripravlja osnutke bodoče organizacije.

V osnutkih oz. predlogih za reorganizacijo kmetijskih in gozdarskih organizacij izhajajo iz sedanjega stanja, dosežkov in slabosti sedanjih organizacijskih oblik ter iz že znanih tez, ki bodo opredeljene v bodočih zakonskih predpisih. Tako so izoblikovali variantni predlog, po katerem bi bili kmetje zgornje Mežiške doline organizirani v svojo gozdarsko kmetijsko zadrugo. Odprto so pustili še dilemo, ali bi se povezali s podobno organizacijo, ki naj bi povezovala kmete Raven in prevalskega okoliša in tudi način povezave. Sicer pa so že dokaj podrobno opredelili dejavnosti, financiranje, način poslovanja in kadrovska vprašanja.

I. Robnik

MOJA RAZMIŠLJANJA

Skrbno sem prebral v zadnjem VIHARNIKU, Ajnžikove misli in se z njim skoraj v celoti strinjam o vseh vidikih za pretekli čas in pogled v bodočnost. Čeprav nisem več kmet, me še vsa dogajanja okrog kmetijstva in gozdarstva živo zanimajo. Tudi na svoji koži sem marsikaj negativnega pa tudi pozitivnega občutil. Z gozdarji smo se kar zadovoljivo razumeli, le včasih je prišlo do manjšega nesporazuma.

Kar se tiče napredka posameznih krajev, ki je bil razvoj le teh veliko odvisen od krajanov samih, in tu še vedno drži pregovor: »Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal«, in tudi tu so nam stala gozdarske in zadrugne organizacije ob strani, bolj ali manj odvisno od razpoložljivih sredstev, čestokrat odvisno od odlokov in zakonov. Kjer so bili res vsi krajanji zagreti za neko stvar, se je lahko akcija hitro in uspešno izpeljala, kjer pa te enotnosti ni bilo so se stvari zapletale in zavlačevale v škodo zaostanka ter jezo na tiste, ki so napredek odklanjali.

Bolj ali manj se je zatikalo tudi pri gradnji gozdnih cest, ki po kvaliteti kar precej zaostajajo za tistimi, kakršne vidimo pri sosedih Avstrijcih. Kdo je kriv, da so pri nas slabše, ne bi razpravljaj. Pa vendar cesta je speljana tudi pri nas že skoraj do vsake visokogorske kmetije, le zelo redki je še nimajo. In kako bomo te za naprej vzdrževali se sprašujemo,

če smo jih mogli zgraditi jih bomo morali tudi vzdrževati. Če nihče ne bo dajal v tisti žakelj, iz njega tudi vzeti ne bo kaj, in kaj lahko se zgodi, da nam bo še tisto propadlo, kar smo z muko zgradili. Vse bolj so tudi obraščene te ceste, kar resno ogroža promet in varnost na njih. Tudi tu bo treba kaj storiti.

Dokaj slab odnos do naših cest se zrcali na nekaterih zasebnih gozdnih in travniških vlakih, ki že več let po izgradnji še niso videle motike ali lopate in tu nalivno vode imajo po kilometer in še dalje prosto pot za svojo razdiralno moč in lastniku še na misel ne pride, da bi skopal kakšen odvodnik ali dražnik, kakor mi pravimo. In te vode čestokrat pridvirajo na lokalno cesto ali polje ter ustvarijo pravo razdejanje bodisi z zasipom ali plazovi. Pravilno razporejene dražnike je treba po vsaki vlaki lesa obvezno očistiti. Če je zamašen en sam dražnik, so že drugi v nevarnosti, da jih podrejo vode hudega naliva. Včasih se da mimogrede v sili odstraniti navlaka celo s Škornjem ali s kolom. Na skupnih cestah pa se zanašamo na nekoga, ki bo to že počistil. Sicer pa del uporabnikov zastoj še kamen noče brcniti s ceste, kaj da bi odstranil manjši plaz ali vsaj za silo zasul manjšo luknjo.

In tu je še sproščena prodaja lesa, katere se že vnapraj veselijo nekateri kmetje in lastniki gozdov. Le malo se še spominjam dobrih starih časov bivše Jugoslavije, ko se je lahko

brez vsakršnih dovoljenj sekalo v kmečkih gozdovih kjerkoli in kolikorkoli ali v neomejenih količinah. No danes bi bolj ali manj izobražene kmete ne mogel več kar tako opehariti, kot je mojega krušnega dedeja in babico, ki sta bila oba povsem nepismena in še zaupljiva do tujca, ki je bil hlinjeno prijazen.

Ta človek z bližnjega trga, trgovec z lesom, trgovino, in gostilno ter posestvom, je kakšnih 15 let pred zadnjo vojno prišel k naši hiši z namenom, da opravi dobro kupčijo. Kar ustno so se pogodili, da bo kupil les na panju dol do desete cole in to za bajno vsoto 60 tisoč predvojnih dinarjev ali protivrednost dvajsetih parov volov v kriznem času. Posekal pa je les po vsem gozdu dol do osme cole češ, da lesa še zdaleč ni toliko, kot je za dogovorjeno ceno pavšalno ocenil. Denar je dajal s hlinjeno prijaznostjo v majhnih obrokih z brez vsakega izračuna in raznimi izgovori in nikjer ni bilo zapisano črno na belem, koliko kdo komu dolguje. Čez nekaj let pa je tisti gospod izračunal, da mu dedej in babica dolgujeta 30 tisoč dinarjev ali deset parov volov.

Sledila je tožba. Brez vsake dokumentacije in zanesljivih prič sta dedej in babica tožbo izgubila, da o upoštevanju v gozdu ne govorimo, kjer je kvalitetne sestoje zamenjalo leskovje in drugo manjvredno grmovje. Na tak oderuški način uničeno kmetijo sta pred zaplembo rešila moja starša in bila prikrajšana za lesne zaloge za več desetletij. Z velikimi napori so se komaj izvlekli iz težav. Takih in podobnih primerov je bilo po naši deželi še veliko. Zato nisem navdušen, da se gozdovi vrnejo tistim, ki so jih pridobili bodisi predniki na nepošten način. Ludvik Mori

RACIONALIZACIJA V RAZVOJU MEHANIZACIJE

Na 21. mednarodnem simpoziju v Celovcu je avtor tretjega referata Anton TRZESNIOWSKI, profesor za izkoriščanje gozdov na Dunaju, obravnaval pot gozdarstva v širši evropski prostor z vidika gozdarske tehnike in izkoriščanja gozdov.

Prepričan je, da je naloga gozdarske tehnike v bodoče usmerjati razvoj tako, da bosta človek in narava utrpela čim manjše škode in da bo omogočeno sonaravno gospodarjenje ter, da bo tako lahko gozd čimbolje izpolnjeval vse svoje funkcije in naloge. Zato bodo potrebni še bolj usposobljeni in izobraženi kadri, profesionalni pristop in več pripravljenosti za sodelovanje z drugimi. Avtor navaja, da so katastrofalni vetroholmi vedno pomenili vzpodbudo za uvajanje novih strojev v gozdarstvo. Tako je vetrolom 1966/67 prinesel v naš prostor zgibni traktor, letošnji pa je uveljavil procesorje.

Letos pa se je izkazala še pomoč sosednjih podjetij in tudi sosednjih dežel.

Pogled v zgodovino kaže, da so po letu 1948 uporabljali stabilne žičnice za spravilo lesa, ki pa so jih po 1960. letu zamenjali žični žerjavi in druga sodobna mehanizacija. Število zaposlenih se stalno krči. Leta 1965 so imeli še 28.000 delavcev, leta 1990 pa le še 7.000.

Za male in srednje velike gozdarske obrate so dobra reši-

tev pri opravljanju vseh del podjetniki in okoliški kmetje, ki delo najceneje opravijo. Seveda pa ti zaradi neusmiljene konkurence pri znižanju stroškov tudi gozdu ne prizanešajo. Često je kakovost opravljenega dela slaba, podjetniki delajo s slabo izobraženimi delavci, kar še dodatno povzroča nesreče pri delu. Tudi orodje in delovne priprave pogosto ne ustrezajo.

Avtor vidi možnosti za racionalizacijo dela v razvoju mehanizacije. Pri tem se opira na kooperacijski trikotnik: GOZD — ZNANOST — INDUSTRIJA. Nadalje meni, da bi delo racionalizirali z uporabo orodja in naprav v lasti obrata in ne delavca, z zagotavljanjem zaščitnih sredstev, z uvajanjem preizkušenih tehnologij, s premijskim nagrajevanjem namesto akordov, z oddajanjem le določenih opravil podjetnikom in s pomočjo sosednjih obratov, ko pride do katastrof.

Poseben poudarek avtor posveča razvoju take gozdarske tehnike, ki bo omogočala izkoriščanje na malih površinah, redčenje in posamezno prebiranje ter ne bo poškodovala preostalega sestoja in naravnega pomlajevanja. Zato bo v hribovskem gozdu stroj tudi v bodoče moral ostati na cesti in vlaki. Samo v ravninskih predelih bo s strojem mogoče priti do drevesa v gozdu.

Hubert Dolinšek

OBISK GOZDARSKIH STROKOVNJAKOV IZ SOSEDNJE AVSTRIJE IN DRUŠTVA EKOLOGOV SLOVENIJE

V petek, 14. septembra 1990 so gozdno upravo Mislinja obiskali gozdarski strokovnjaki iz sosednje Avstrije. Bilo jih je preko 80. Vsi ti so se udeležili dan prej (13. septembra) v Celovcu simpozija »Gospodarjenje z gozdovi na poti v večje go-spodarske prostore.« Udeležence naše ekskurzije so zanimala naslednja vprašanja:

- premena monokultur smreke v sonaravne sestoje,
- nega debeljakov
- problemi gozd—divjad
- vprašanja varstva gozdov

Pot jih je vodila preko Tolstega vrha (Zaloh), Komisije in Bričke. Na posameznih točkah je bila gostom nazorno s pomočjo grafičnih pripomočkov (panojev) prikazana posamezna snov in problematika, ki jo je povezoval prof., dipl. ing. dr. Dušan Mlinšek. Čeprav so avstrijski gozdarski strokovnjaki včasih nekoliko zadržani pri ocenjevanju našega dela v gozdarstvu, tokrat niso štedili s pohvalami.

Med gozdarskimi strokovnjaki iz sosednje Avstrije je bil tudi dipl. inž. gozdarstva Artur Perger, sin dr. Arturja Pergerja, nekdanjega lastnika mislinjskih gozdov. Z zanimanjem si je ogledoval gozdove, saj je takoj na začetku povedal, da je pristal na obisk kot gozdar. Tudi on nam je dal laskave pohvale in povedal, da nekatere naše metode dela uporablja tudi v svojih gozdovih v Mürrzuslagenu.

Ivan Lekše

Ogled Bričke. Prvi z leve dipl. ing. Artur Perger, posnetek: Lekše

Primerjamo se z Nemci

Pri razmišljanju o novih oblikah organizacije gozdarstva, ki bo uzakonjena v novem zakonu o gozdovih, zelo radi primerjamo naše razmere s tistimi na zahodu, ker mislimo, da so tam vse stvari vedno boljše urejene kot pri nas. Naš način intenzivnega gospodarjenja z vsemi gozdovi, ne glede na lastništvo, sodi v sam vrh evropskega ravnanja z gozdovi. To nam vedno znova potrjujejo tuji strokovnjaki, ki pridejo k nam na obisk in izmenjavamo izkušnje. Ze večkrat smo pisali in primerjali razmere pri nas in v Nemčiji.

Priznati moramo, da se v mnogočem razlikujemo. Pri mnogih rečeh smo mi boljši kot nemško gozdarstvo, ponekod so stvari popolnoma primerljive, seveda pa na mnogih področjih predvsem pri oprepi in sredstvih za delo, zaostajamo.

Pri gospodarjenju s privatnimi, predvsem kmečkimi gozdovi, smo v Sloveniji veliko bolj intenzivni kot v Nemčiji. Pri njih je stopnja intenzivnosti odvisna od različnih oblik povezanosti privatnih lastnikov gozdov v korporacije in drugo. Lastnik, ki se nikamor ne vključuje, ima pravico samo do brezplačnega nasveta gozdarja in nič več. Vse druge aktivnosti mora posebej plačati, tudi tiste pri organizaciji prodaje in iskanju kupcev za les. Ko smo primerjali stroške gospodarjenja, smo ugotovili, da ti znašajo med 10 in 15 % vrednosti prodanega lesa. Razlika med nami je le ta, da tam dve tretjini stroškov poravnava država, pri nas pa ti stroški bremenijo kubik. Zato bo potrebno najti v prihodnje denar, ki bo kmeta delno razbremenil.

Primerjava gospodarjenja v državnih gozdovih pa kaže, da gospodarimo podobno intenzivno. Seveda tudi tu država iz svojih sredstev pokriva velik del stroškov, predvsem pri vlaganjih v gojenje in sanacijo umirajočih gozdov. Pred dnevi so nas obiskali kolegi iz gozdne uprave Andreasberg na območju Harza, to je pogorja, ki je zelo podobno Pohorju. Njihovo gozdno upravo smo primerjali z našo gozdno upravo Mislinja in glavne pokazatelje prikazali v naslednji tabeli:

	Andreasberg	Mislinja
Skupna površina:	4.300 ha	3.676 ha
površina gospodar. g.:		

lesna zaloga: skupaj na ha	900.000 m ³ 210 m ³ /ha	1.179.072 m ³ 321 m ³ /ha
iglavci:	93 %	93 %
listavci:	7 %	7 %
prirastek: na ha	25.000 m ³ 5,8 m ³ /ha	28.132 m ³ 7,7 m ³ /ha
etat: na ha	13.500 m ³ 3,1 m ³ /ha	19.832 m ³ 5,4 m ³ /ha
intenziteta:	53 % od prir.	70 % od prir.
organizacija:	uprava + 4 revirji	3 revirji
zaposleni pri gozdni upravi:	gozd. strokovnjaki	6
	uslužbenci	4
	gozdni delavci	22
		34
		8
		sečnja, spravilo, gojenje
		8
		spravilo, odprema, cesta
stalno zaposleni pri podjetniku:	gozdni delavci	18
	pri spravilu	6
skupno opravlja delo:	56 ljudi	53 ljudi
na enega odpade:	240 m ³	372 m ³

Primerjava pokaže, da imamo pri nas bogatejšo zalogo, da trajno več sekamo in še akumuliramo ter povečujemo zaloge. Zato o kakšnem ropanju gozdov pri nas ni govora. Jasno, da je tako gospodarjenje izvedljivo le z dovolj visoko kvalificiranimi gozdarskimi strokovnjaki in gozdnimi delavci. Enako potrebno je tudi pisarniško delo, brez katerega tudi v bodoče ne bo mogoče.

Celovita primerjava kaže, da je na podobni gozdni upravi pri nas zaposlenih manj ljudi. Razlika pa je vendarle očitna. V razgovoru z upraviteljem v Andreasbergu, z gospodom Henneckejem smo ugotovili, da imajo pri njih gozdarji še lov in da revirne gozdarje pisarna zaposluje 50 % njihovega delovnega časa. Gozdni delavci so na upravi zaposleni v sezoni od spomladi do zime. Za zimski čas jih vsako leto odpustijo in prijavijo pri Zavodu za zaposlovanje, spomladi pa ponovno zaposlijo. Gozdni delavec zasluži v sezoni 2.400 DEM bruto na mesec, pozimi pa dobiva podporo za brezposelne, ki se giblje 700—900 DEM bruto. Gozdarji in uslužbenci pa so zaposleni stalno pri gozdni upravi. Vsi imajo evropski celodnevni delovni čas in nikomur ne pride na misel »fuš« — še posebno ne z delovnimi napravami in materialom gozdne uprave.

Hubert Dolinšek

PROGRAM PREOBLIKOVANJA TOZD GO RADLJE

Pričakovane spremembe gospodarjenja z gozdovi narekujejo aktivnosti po naših temeljnih organizacijah, ki bodo osnove za prilagoditev proizvodnje in drugih razmer novim pogojem. Za TOZD gozdarstvo Radlje je direktor že pripravil program, iz katerega objavljamo nekaj povzetkov in poudarkov.

V uvodu ugotavlja, da so se v letošnjem letu pojavili dejavniki, ki bodo usodno vplivali na nadaljnji obstoj tozda: najprej že v začetku leta razprave o spremembah gospodarjenja z gozdovi v privatni lasti, v drugem polletju pa je prišel v veljavo zakon o moratoriju sečnje v družbenih gozdovih. Sproščen promet z lesom iz privatnih gozdov je vplival na zmanjšanje dotoka lesa na MELES in seveda na rentabilnost te enote. Zmanjšanje obsega proizvodnje zaradi zmanjšanih površin (moratorij) vpliva na nadaljnjo organizacijo in zaposlovanje v revirjih. Vse te spremembe pa bistveno vplivajo tudi na organizacijo ostalih služb kot so: ožja uprava, drevesnica, mehanična delavnica in družbena prehrana.

Glede na te ugotovitve so si postavili cilje:

ne glede na položaj, v katerem se nahajamo, je potrebno storiti vse, da bi zagotovili nadaljnjo obstojnost vsem sodelavcem. Preobrazba tozda mora potekati tako, da ne bo povzročila bistvene škode na gozdu.

Bodoča organizacija tozda bo zelo odvisna od novega zakona o gozdovih in od kvalitete denacionalizacije. Kljub vsemu pa bo zelo podrejena ciljem bodočega pomena gozdov v Sloveniji.

Generalni cilj je torej oblikovati gozdni obrat z osnovo 21.750 m³ neto etata, 20 ha veliko gozdno drevesnico in MELES. Obstoj MELESA bo odvisen od vsebine novega zakona o gozdovih in možnosti nadaljnega zmanjševanja viškov delovne sile.

Za planirano blagovno proizvodnjo in za ostala dela bomo potrebovali 41 delavcev. Za viške, ki jih planiramo 10 delavcev, bomo poskrbeli z upokojitvami (5 delavcev), s prekvalifikacijo (1 delavec), za 4 delavce pa moramo poiskati še rešitve.

Zaradi prevelikih sprememb pri dotoku lesa na MELES ni mogoče organizirati rentabilne predelave drobnega lesa v okviru tozda. Ker je čas naklonjen privatništvu, je za ta del predelave v programu predlagana privatizacija. Privatnik bo z razširitvijo proizvodnega programa v svojem na novo ustanovljenem podjetju lahko zaposlil vse delavce, ki sedaj delajo na predelavi. Zemljišče in pripadajoče objekte predelave bo prevzel v najem, tehnologijo pa bo koristil na osnovi leasinga. Orodje in drugi potrošni material bo odkupil. TOZD mu bo zagotovil prioriteten odkup napadle

surovine pod enakimi tržnimi pogoji, kot jih imajo drugi kupci.

Nadalje so v programu obdelani še drugi deli tozda.

V drevesnici pričakujejo padec povpraševanja na domačem trgu. Organizirali se bodo za proizvodnjo za tuji trg. V ta namen bodo zmanjšali število zaposlenih za 4 delavce in povečali produktivnost. Nova organizacija predvideva 12 zaposlenih.

Tu je še mehanična delavnica. Njen obstoj v okviru tozda je odvisen od razvoja organizacije v gozdu in na MELESu, od števila vozil za osebni prevoz ter od lastništva motornih žag. Glede na prostorske in kadrovske pogoje je možna rešitev v smeri privatizacije delavnice na osnovi pogodbe o medsebojnem sodelovanju s tozdom. Predpogoj je zaposlitev delavcev, ki so že zaposleni v delavnici.

Enak predlog je pripravljen za oddajo kuhinje privatniku. Problem preveč zaposlenih na upravi tozda bodo rešili s tremi invalidskimi upokojitvami, enega bodo premestili v revir, ena delavka pa bo leto dni odsotna zaradi porodniške. Tako bo ostalo v ožji urpavi planiranih 7 zaposlenih.

V zaključku programa je direktor tozda zapisal:

Preoblikovanje tozda Gozdarstvo Radlje v novo ciljno gozdno upravo je dejanje, ki zahteva celovit pristop. Spremembe težko načrtujemo zaradi pomanjkanja podatkov, ki usodno vplivajo na organizacijo nove uprave oziroma obrata. Zato so cilji le pogojno zastavljeni, odvisni so od predvidene vsebine novega zakona o gozdovih in denacionalizacije.

Navedene kadrovske rešitve ne zadoščajo povsem optimalni kadrovski zasedbi. Gre še vedno za višek 8 delavcev. Ta problem bomo reševali še tekom leta. Preoblikovanje tozda se zaradi navedenih zunanjih vplivov ne moremo izogniti, zato je edina realna pot ta, ki je navedena. V nasprotnem slučaju grozi brezposelnost polovice članov sedanjega kolektiva.«

Igre vzdržujejo alkoholikov zakon. Zakonska partnerja sta si razdelila vlogo in jih v teku leta dobro izvežbala. Drug drugemu sta nujno potrebna, kajti psihološka paradigma kaže na nujno soodvisnot, medtem ko socialna paradigma razodeva, da je razpadel. Dokler igra traja ne pridete na zdravljenje. (Gaćić)

REZULTATI POSLOVANJA V DEVETIH MESECIH LETA 1990

Proti koncu leta 1989 sprejeti ukrepi v zvezi z določitvijo ustaljenega tečaja dinarja glede na nemško marko, močno omejena možnost naraščanja osebnih dohodkov, svobodnejši uvoz in uveljavitev tržne ekonomije poslovanja v celotnem gospodarstvu Jugoslavije ter dodatni ukrepi v gozdarstvu, glede moratorija sečenj v družbenih gozdovih, ki so bili nezakonito odvzeti, pojavljanje zasebnih podjetij za odkup lesa od kmetov ter hude likvidnostne težave predelovalcev gozdnih sortimentov so določali naše pogoje poslovanja v letošnjem letu.

Blagovno proizvodnjo gozdnih sortimentov, ki smo jo planirali za letošnje leto za 4,4 % nižje od dosežene v preteklem letu, smo v družbenem sektorju presegle za 3 % glede na plan za to obdobje, v zasebnem sektorju pa plana odkupa oblega lesa nismo izpolnili, presegle pa smo plan odkupa žaganega lesa in žagarskih ostankov. Storitve pri gojenju in varstvu gozdov smo izpolnili plan s 95 %. Na mehaniziranih skladiščih smo plane dodelave in predelave lesa v celoti izpolnili. V tem obdobju nismo realizirali načrtovanih prevoznih in servisnih storitev ter zaradi omejevanja porab na investicijskem področju tudi ne gradbenih storitev.

Obsegu proizvodnje v tem obdobju niso sledili rezultati poslovanja, saj smo ustvarili 10,2 mio din poslovne izgube in to predvsem v zadnjem kvartalu. Vzrok takemu poslovanju so predvsem preseženi stroški poslovanja in nepolna zaposlenost delavcev v vseh sredinah delovne organizacije. Poslovno izgubo povečujejo neizterjane terjatve do kupcev starejše od 60 dni in to za 8,2 mio din tako, da je skupni rezultat poslovanja izguba v delovni organizaciji v višini 18,4 mio din.

Za pozitivni rezultat poslovanja delovne organizacije po zaključnem računu moramo v vseh TOZD in TOK takoj sprejeti programe racionalizacije z opredeljenimi ukrepi na krajši rok, poleg teh pa tudi ukrepe, ki bodo vplivali na poslovanje v bodočih letih. Arh Pavlina

Nihče ni sam kriv, če je postal alkoholik, pa tudi zaslug nima nobenih, če se je alkoholizmu izognil. (Dr. sc., dr. med. Janez Rugelj)

Alkoholizem je vsako pitje alkoholnih pijač, ki povzroča kakršnekoli probleme v ekoloških skupinah pivca.

10. seja konference sindikata

V sredini oktobra so se sestale osnovne organizacije sindikata po tozdih. Glavna tema razprave je bila panožna kolektivna pogodba. Pripombe je uskladila konferenca sindikata GG na svoji 10. seji. Tudi na tej seji je sindikat razpravljal o odnosih med panožnim in Svobodnim sindikatom ter o procesih v podjetju, ki so začeli potekati v posameznih organizacijskih enotah zaradi sistemskih družbenih sprememb.

Pri pregledu pripomb na kolektivno pogodbo je konferenca ugotovila, da zagotavlja le splošne zadeve in pri tem pozablja na delavca. Vsebuje preveč dolžnosti in celo sankcij, premalo pa pravic. V njej ni ničesar zapisano o zaščiti tistih delavcev, ki v podjetju predstavljajo višek delovne sile. Tudi obveznosti delodajalca niso določene. Kolektivna pogodba bi morala biti prilagojena trenutnemu stanju v gozdarstvu, saj novi zakon o gozdovih še ni sprejet. V predlogu tudi ni zaslediti delovnih mest z beneficirano delovno dobo. Sindikalisti iz vzporednih dejavnosti TIS in CLS pa menijo, da bi morala biti v panožni pogodbi opredeljena tudi specifična dela teh organizacij ter posebni vplivi na nekatera delovna mesta. Treba je opredeliti tudi izhodiščni osebni dohodek za 1. tarifni razred, bolj poudariti strokovno izobrazbo in opredeliti primeren razpon med najvišjo in najnižjo grupo.

Razprava o odnosih med panožnim in Svobodnim sindikatom je bila spet živahna in podobna razpravam prejšnjih sej. Spet je bila glavna tema financiranje. V zaključku je konferenca predlagala republiškem odboru sindikata za gozdarstvo, naj imenuje posebno komisijo za pripravo panožnega pravilnika in prouči tudi možnosti o povišanju članarine.

Velik del razprave je bil namenjen trenutnim razmeram v podjetju in pričakovanim spremembam. Osnova za razpravo so bile ugotovitve mislinjskega delavskega sveta, da se v GG prepočasno prilagajamo novim razmeram, da je skrajni čas, da pristopimo k izdelavi programov prestrukturiranja podjetja in v njih opredelimo, kaj s presežki delavcev. Predlagali so tudi, da bi to problematiko čimprej obravnavali tudi delavski svet podjetja.

Vodstvo o tem meni, da v GG ne bomo odpuščali delavcev zaradi zakonodaje, ki šele sledi. Ker ne vemo, kakšna bo predvidena organiziranost gozdarstva, ne moremo pripraviti programa, lahko pa naredimo program racionalizacije na osnovi obstoječega stanja. Če ob pripravi plana za letošnje leto je bilo znano, da nas je 10 % preveč. Dogovorili smo se, da bomo za te viške iskali delo izven podjetja. Imeli smo več priložnosti za delo v tujini, pa smo uspeli dobiti samo eno ekipo delavcev za delo v Avstriji. Pripravljen pa je program glede na stanje in tudi vsa vrednotenja v zvezi z moratorijem. To pa je le ena možnost za reševanje presežkov. Zaposlenost bomo reševali po programu, ki je že pripravljen, odpuščali pa bomo le, če bodo to zahtevali drugi. Zaenkrat še nismo dovolj podjetniško orientirani, da bi lahko v podjetju naredili selekcijo zaposlenih na osnovi koristi del.

V razpravi so člani konference očitali vodstvu, da je bilo premalo aktivno pri zaposlovanju naših delavcev v tujini, da v podjetju ni ukrepov za boljše delo in večji zaslužek, da še vedno vzdržujemo TOZD Gradnje z investicijami in vzdrževanjem objektov, za katere ne vemo, kdo bo pravni naslednik.

I. ROBNIK

Zgornje Brde ležijo na sončni strani Pohorja. Majhen zaselek šteje nekaj več kot ducat kmetij, med katerimi stoji tudi majhna cerkev, ki ima zavetnico v sv. Magdalen. Cerkev spada v župnijo Šmartno pri Slovenj Gradcu.

Na tej cerkvi je najbolj klical k obnovi zvonik, ki je bil lesen in pokrit s škodlami. Da je obnova uresničena, gre zahvala ključarjema in pa krajanom Brd, ki so s prostovoljnimi prispevki in pa delom pomagali k prenovi zvonika.

Manca J.

Obvestilo gozdnim posestnikom

Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec obvešča kmete, lastnike gozdov, da bodo od 1. novembra dalje plačilni roki za odkupljen rezan les enaki kot za obli les. Tako bo za oddani les od 1. do 15. v mesecu izplačilo 1. v naslednjem mesecu, za oddani les od 15. do 30. v mesecu pa bo plačilo 15. v naslednjem mesecu.

Za dobavljene količine rezanega lesa v mesecu septembru in oktobru bo izplačilo 23. novembra 1990.

P. P.

Odkupne cene gozdnih sortimen- tov od 1. 9. 1990 dalje

Sortiment Odkupna cena

IGLAVCI

hlod. sm. jel.

F	1,500.00
L	1,260.00
A	1,000.00
B	800.00
C	475.00
popr. cena F, L, A	1.200.00

hlodovina bor

F	2,000.00
L	1,560.00
A	1,100.00
B	860.00
C	475.00

hlodovina mac.

F	2,000.00
L	1,600.00
A	1,200.00
B	940.00
C	475.00

drogi

6-7 m	660.00
8 m	760.00
9-12 m	880.00
ostali teh. les	440.00

celulozni les

I klasa	350.00
II klasa	250.00
cel. les bor	190.00

LISTAVCI

bukev F	1,000.00
L	870.00
I.	690.00
II:	590.00
III.	400.00

celulozni les

za tip	
in izvoz	230.00

NOVA BAKRENA PREOBLEKA

TO JE NAŠ DOM

Usoda zapečateni bo naša,
če dopustili bomo da gnojišče,
nuklearka v krajih naših si poišče,
lažniva vsaka je obljuba vaša.

Če strinjamo se, nihče nas ne vpraša
doline naše niso za smetišče,
da maske rabil bi in zaklonišče,
nikomur pa se vest še ne oglašja.

Pravice nimamo, da zasvinjamo
te kraje, kjer otrokom zibel teče,
za odlagališče nikdar jih ne damo.

Lahko ta gnoj si kar domov zavleče,
naj sebi koplje grob, ne drugim jamo,
vsak, kdor odpadke nudi nam grozeče!

Hubert Močivnik

CENE ZA JESENSKO IN ZIMSKO LETOVANJE

V mesecu oktobru je komisija za rekreacijo in počitniške domove potrdila nove cene za letovanje v hotelu Bernardin in Čateških toplicah.

V hotelu Bernardin lahko letujete:

— delavci upokojenci in kmetje kooperanti Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec 120,00 din na dan

— nezaposleni zakonci	120,00 din na dan
— zaposleni zakonci	140,00 din na dan
— otroci od 2 let — 10 let	50,00 din na dan
— otroci nad 10 let	120,00 din na dan
— tudi odrasli	180,00 din na dan
— tuji otroci od 2 let — 10 let	110,00 din na dan

V ceno je vključena tudi vstopnica za bazen.

Čateške toplice:

— delavci, upokojenci in kmetje kooperanti Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec 120,00 din na dan

— tuje osebe 180,00 din na dan

V ceno je vključena uporaba hišice za 4 osebe in vstopnica za bazen za vse osebe, ki v hišici bivajo.

Vabimo vas, da preostanek dopusta preživite čim bolj koristno in poskrbite za svoje boljše počutje.

Marijana LAHOVNIK

POPRAVEK IZ VIHARNIKA št. 10

V članku II. INTERDISCIPLINARNO OMIZJE se je vtepla majhna površnost, ki namiguje, da je kmetija Čauk, kjer so se udeleženci zadrževali, v Hudem kotu. V resnici je na Planini oziroma pri sv. Antonu na Pohorju in tudi lovski dom, kjer so razgovore zaključili, je tam blizu in ne v Hudem kotu.

V intervjuju z inž. Maksom Suškom KAKO SI BOMO ZAGOTOVILI PRIHODNOST V RADLJAH pa trditev, da je TOK Gozdarstva Radlje glede na pričakovane spremembe v imenu kmetov sprostil prodajo že v letošnjem letu, ne drži. TOK je le prenesel prodajo lesa iz zasebnih gozdov na kamionsko cesto, namesto na skladišče MELES. S tem je prevozne stroške in stroške skladiščne manipulacije prenesel na kupca. Popravek dopolnjuje direktor TOK Radlje, dipl. inž. gozd. Tone Modic še z naslednjo izjavo:

»Ne preprečujemo tudi razreza hlodovine na lastnih ali drugih žagah, če si ustvari lastnik s tem boljši izkupiček za les. Prizadevamo si le, da zajamemo od vseh kubikov prispevek za biološka vlaganja in stroške gospodarjenja, saj je to edini način, da bomo gozdove negovali in ceste vzdrževali tudi v času, ko čakamo na nov zakon o gozdovih.

Uredništvo

SREČANJE S ŠTOROM

Oddelek 27 b/GE Mežica. In kaj se dogaja v plinski Jazbini avgusta 1990?

Ves prhel se dvigaš v zrak na strmem pobočju plinske Jazbine. Nemo obstojim in se zamislim. Takih štorov je po naših hostah malo, marsikaterega smo obglavili pri higienski sečnji. Srečaš se z njimi le še v gozdnih rezervatih in v pragozdu. Pragozda v predelu Mežiške doline nimamo, imamo pa kar tri gozdne rezervate (Olševa, Pogorevc, Bela peč).

Ob srečanju s teboj, sem dobil občutek, da sem zašel v dele ostanka pragozda. Vse je živo okoli tebe. Iz tal se dviga bujno rastje. Močno osute smreke, še več pa je bukev, kljubuje dolgoletnemu onesnaženemu zraku, zelo rodovita tla pa omogočajo tvojim drevesnim sosedom, da še naprej ostajajo vitalne.

Pod nekdanj tvojo košato krošnjo so našle varno zavetje javorjeve in bukovke klice. Danes, ko si nepopolen, vendar na svoj način živ ostaneš košate bukvke, katera se ni mogla upirati preveliki industrijski nesnagi v zraku, dotokel pa te je močan sunek vetra. Mlade bukvke in javorji pa so zelo lepi in vitalni.

O tvoji usodi sklepam, kajti prvič sem se srečal s teboj. Zelo ne navaden vtis si naredil na mene. Kot gozdar sem pozabil na določil-

la Zakona o gozdovih in Pravilnika o gozdnem redu. Ne veš za naše odredbe in zahteve za boljše gospodarjenje. Poznaš samo zakon narave, ki je v zdravem okolju zelo oster, v močno prizadetem pa zelo krut.

Ugotavljam, da si še kot štor zelo koristen za gozdni prostor na tej strmini. V tebi so našle zavetje mravlje. Ko si še bil obdan z lubjem, so si našle bivalni prostor razne žuželke. Bil in si še samopostrežna restavracija za razne ptice. V tebi si je žolna izdolba duplo, rešila si je stanovanjski problem. Sožitje med mahom in glivami, ki se zajedajo med ostanki grč, se nadaljuje. Pod mahom se skrivajo razne pršice, ki omogočajo hitrejšo razkranjanje iglic in listov. Na apneni podlagi se tvorijo bogata humozna tla.

Nimam rentgenskega aparata, da bi z njim raziskal tvojo notranjost. Izvedel bi veliko zanimivih stvari o tvoji preteklosti. Spoznanja bi mi pomagala pri nadaljnjem delu. Prav prepopolna spoznanja o tebi so naredila name vtis, kot da sem tudi sam štor.

Gorazd

ZLATI PREGOVORI

Če bi molčal, bi moder ostal.

Če jezik molči, glava ne boli.

Dokler ve eden, ne ve nobeden; če vesta dva, ve pol sveta,

če ve jih pet, pa ves svet.

Govoriti je srebro, molčati pa zlato.

Govor pripada času, molčati — pa večnosti.

Koristi ni, če mlin stoji in jezik molči.

Krasen je glas molka.

Molčeč pes rad popada.

Slabotnega leva tudi zajci naskakujejo.

UPOKOJIL SE JE JOŽE LOGAR

Konec oktobra se je poslovil od sodelavcev in odšel v pokoj Jože Logar, direktor TOK gozdarstva Ravne.

Leta 1953 se je kot mlad gozdar pridružil gozdarjem iz predvojnih gozdarskih šol. Najprej je služboval v Črni, potem nekaj časa v Majšperku. 1955. leta se je vrnil na Koroško na gozdno upravo na Ravne kot vodja uprave. Kljub takratnim in poznejšim pritiskom na gozdove mu je s sodelavci uspelo ohraniti gozdove v taki meri, da smo nanje lahko ponosni tudi danes.

Leta 1963 po reorganizaciji gozdarstva so se kmečki gozdovi združili z družbenim sek-

torjem Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec. S to združitvijo so se pojavile nove naloge, s katerimi se je moral spoprijeti. Hitro je spoznal pomen celovitega gospodarjenja s podeželjem, razvoja kmetij in odprlo se je delo, ki mu je bilo pisano na kožo in v katerem je užival.

Reorganizacija gozdarstva 1976. leta, ko so ustanovili TOK, ni bistveno vplivala na nadaljevanje njegovega dela, ki si ga je pravilno zastavil že pred to reorganizacijo.

Rezultati njegovega dela so vidni povsod po Meziški dolini, tudi izven gozdarstva in ponosni smo na rezultate njegovega dela, na rezultate, do katerih je prišel tudi s pristnim odnosom do sodelavcev, s katerimi je sodeloval vsa ta leta.

Za uresničitev zastavljenih ciljev je moral preskočiti marsikatero oviro, ki je bila na poti do cilja, prepričevati kmete in preživeti marsikatero popoldne in večer med njimi.

Na račun njegove vztrajnosti je sam, pa tudi sodelavci, slišal kakšno pikro, vendar danes vemo, da smo s skupnim delom naredili marsikaj dobrega za podeželje.

Službena pot, ki je bila izredno bogata, se je končala za sodelavca, ki se je po pristopu do ljudi in odnosu do sodelavcev v marsičem ločila od drugih na vodilnih mestih.

Na življenjski poti, ki teče dalje, mu želimo, da bi bila mirna, pa vendar polna ciljev, ki jih bo potrebno uresničiti.

Janko MIKELN

Naš delavec Ivan Jesenek iz Mislinje sicer ni ribič, le tu in tam rad zaide na Šmartinsko jezero in rad namoči svojo ribiško palico. Na zadnjem ribolovu je ujel 8 kg težkega soma. Preden ga je spravil na suho, je trajalo kar nekaj časa. Dobil ga je pa le.

F. J.

UPOKOJIL SE JE MARTIN KRAJNC — veteran radeljskih gozdarjev

Leto pride k letu in nanizajo se kot biseri na ogrlici. Prek 40 biserov — delovnih let — je nanizal 59 letni gozdar Martin Krajnc iz TOK gozdarstvo Radlje, ko se je z 29. VI. 1990 upokojil.

Še tri mesece je delal v revirju pogodbeno, s I. X. pa je oddal revir mlajšim kolegom.

Njegovo slovo spremljamo sodelavci z mešanimi občutki, občutki veselja in žalosti. Veseli smo, da je Martin dočkal upokojitev še razmeroma zdrav in v dobri kondiciji in se rešil negotovosti, ki pesti nas ostale; žalostni pa smo, ker nas zapušča dober prijatelj in sodelavec, za nekatere starejši brat, za druge oče ali dobri striček.

Zanimiv, enkrat in svojstven značaj je naš Martin in pestra je bila njegova življenjska pot, kot je bilo pestro obdobje, v katerem je deloval.

Rojen je bil na Brдах, na sončni strani Pohorja, v jeseni 1931 leta. Ne vemo, koliko je na njegov značaj vplivala dedna zasnovna in koliko okolje — dejstvo je, da je za njega značilna toplina in vedrina ter družabnost in veselost. Tinček je bil vesel in navghan fant, ki pa je moral hitro poprijeti za delo. Že

15 leten je postal furman, z bratovimi konji je spravljal les s Pohorja v dolino. Kmalu pa je spoznal, da je sama fizična moč premalo, zaželel si je več znanja. Prijavil se je v kmetijsko šolo v Poljčah na Gorenjskem, vendar je bilo premalo kandidatov in šole ni bilo, ostal pa je pol leta na kmetijskem posestvu.

Nato je bil dodeljen na odkup obvezne oddaje pri slovenjegraškem okraju, od koder je pobegnil v logarsko šolo Kromberg pri Gorici.

Tako se je 18-letni Martin z nekaj kmečkimi in kmetijskimi izkušnjami zapisal gozdarstvu.

Prvo gozdarsko prakso je dobil na gozdni upravi Šoštanj, bil je en mesec v Rogški Slatini ter dobro leto v Kočevskem Rogu.

Po odsluženju vojaškega roka pa se je 1. avgusta 1953 zaposlil kot logar v revirju Radlje.

Po dveh letih so ga zaradi službenih potreb premestili v revir Hudi kot, nato na Primož.

Od tu pa je odšel v Postojno, kjer je v dveh letih napravil skrajšano gozdarsko srednjo šolo in še po reorganizaciji gozdarstva 1963 leta prevzel mešan revir (državni in zasebni gozdovi) Bolfenk.

1970 leta je ob manjši reorganizaciji revirjev prevzel revir Št. Vid, kjer je ostal tudi na TOK od 1976 leta vse do upokojitve.

Tako smo na kratko preleteli samo glavne postaje, kjer je Martin deloval. Nismo se dotaknili vsebine njegovega dela, saj bi bilo preveč naštevanja, če bi hoteli nanizati vse, kar je s svojim znanjem, delovnostjo in organizacijskimi sposobnostmi naredil v teh štirih desetletjih.

Veliko je sestojev, ki jih je oblikovalo njegovo odkazilno kladivo in veliko mladih sestojev, ki jih je zasnoval.

Žal je bilo v zadnjem času zaradi ekoloških razmer vse več opravil grobarskega značaja in manj ustvarjalno gozdarskega.

Čeprav je Martin veljal za strogega gozdarja, je imel z večino gozdnimi posestniki prijateljski odnos.

Zahvaljujoč svojemu odprtemu in vedremu značaju je znal navezati pristne stike in zgladiti tudi neprijetne situacije.

Ne smemo pozabiti, da je bil zelo uspešen tudi pri delu v krajevni skupnosti Vuhred, kjer si je zgradil hišo. Bil je dolga leta predsednik KS, bil je duša Turističnega društva Vuhred, ki je znano po prirejanju pustnega karnevala; odgovorne funkcije je opravljal tudi v podjetju in ožjem kolektivu, vseskozi pa je tudi uspešen lovec in zadnja leta starešina lovške družine Orlica.

Prepričani smo, da tudi sedaj ne bo miroval, saj to ne bi bilo njemu podobno. Še več časa mu bo ostalo za lov in čebelarstvo, preostanek časa pa bo gotovo koristno uporabil.

V imenu kolektiva TOK gozdarstvo Radlje in vseh kmetov, posebno tistih, ki jih je vsako leto spremljal na morje, se mu zahvaljujemo za njegov pomemben prispevek pri gospodarjenju z gozdovi in pri razvoju kmetij v našem območju. Želimo mu še trdnega zdravja in da bi zasluženi pokoj užival še dolgo vrsto let.

Tone Modic

Bistvo alkoholizma ni v pitju, temveč v spremenjenem vedenju: sebičnost, površnost, zanemarjenost obveznosti, stagnacija, nazadovanje in popolna alienacija (odtujitev) na vseh področjih človekovega udejstvovanja.

UVELJAVITEV SPLOŠNE (PANOŽNE) KOLEKTIVNE POGODBE V GG SLOV. GRADEC

V času, ko to pišemo, splošno kolektivna pogodba za gospodarstvo velja, panožna pogodba pa je še v obliki predloga, vendar je vsebina že toliko usklajena, da jo je možno uporabiti pri opredeljevanju vsebin splošnih aktov, ki jih je potrebno sprejeti v temeljnih organizacijah in delovni skupnosti GG Slovenj Gradec.

Kot prvi takšen splošni akt, ki ga v GG Slovenj Gradec sprejemamo v zvezi s kolektivnimi pogodbami v naši organizaciji, je **pravilnik o delovnih razmerjih**. Kljub temu, da je splošna kolektivna pogodba neposredno uporabljiva, le ne more urediti vse tiste specifikke, ki je značilna za posamezno organizacijo, v posameznih primerih pa celo napotuje na opredelitev v internih splošnih aktih. Poleg tega imata takšna napotila tudi oba zakona, ki urejata področje delovnih razmerij, tako zvezni kot republiški. Zato je predlog pravilnika o delovnih razmerjih sestavljen tako, da na kratko opredeljuje že veljavna določila prej navedenih pravnih virov skupaj z vsebino, ki smo jo morali doreči sami. Tako pravilnik tvori celoto, ki bo primerna neposredno za vsakega delavca, in mu ne bo treba listati še po drugih predpisih za ista vprašanja.

Če na kratko navedemo vsebino, moramo zlasti omeniti:

- delavce, ki imajo pooblastila za urejanje delovnih razmerij (direktor ali od njega pooblaščen delavec),
- sklenitev delovnega razmerja, razporejanje in prenehanje delovnega razmerja, za kar vse so postopki poenostavljeni naproti dosedanji ureditvi v tem smislu, da so postopki krajši in zagotovljena večja mobilnost delavcev znotraj organizacije oz. med organizacijami,
- ugotavljanje nezmožnosti za delo je prav tako poenostavljeno, delavcu z zmanjšano delovno zmožnostjo pa lahko tudi preneha delovno razmerje, če zanj v organizaciji ni možno najti drugega dela,

— ugotavljanje presežkov delavcev na osnovi opredeljenih kriterijev, tako da je možno po sprejetju pravilnika in na osnovi izdelanih programov razvoja v posameznih organizacijah že določiti konkretne presežne delavce in sprejeti načine za razrešitev njihovih pravic,

— delovni čas, počitke, dopuste in druge odsotnosti z dela z navedbo, da je ta materija urejena podobno kot doslej, le da gre pri delovnem času tudi za krajši 40-urni delovni teden po predlogu panožne kolektivne pogodbe,

— usposabljanje, izobraževanje, pripravništvo, glede katerega so opredeljene najnujnejše stvari, tako da je podrobnejša ureditev prepuščena posebnemu splošnemu aktu oz. sklepu delavskega sveta,

— odgovornosti za delovne obveznosti, ki so postavljene strožje kot doslej, z drugače in enostavneje vodenim postopkom,

— osebne prejemke delavcev, ki razen osebnih dohodkov, skladno s splošno kolektivno pogodbo, opredeljuje vse tiste osebne prejemke, ki se nanašajo na razna nadomestila (zaradi bolezni, letnega dopusta, odsotnosti zaradi praznikov, za čas čakanja na delo doma ipd), na druge osebne prejemke (regres za letni dopust, jubilejne nagrade, odpravnine, solidarnostne pomoči in povračila v zvezi z delom, družbena prehrana, prevoz na delo in z dela, službena potovanja, terenski doideki).

S sprejemom pravilnika o delovnih razmerjih začinjamo usklajevanje z novo zakonodajo na številnih področjih, ki so mnoga dosedanja vprašanja gospodarjenja in položaja delavcev postavila na glavo oz. ga še bodo vključno zaradi predvidenih sprememb organiziranosti v gozdarstvu.

Ivan PENEČ

NOVA DELOVNO PRAVNA UREDITEV SKLENITEV DELOVNEGA RAZMERJA — POGODBA O ZAPOSILTVI

Sklenitev delovnega razmerja v času krize zaposlovanja ni pogost primer, vseeno pa menim, da je vprašanje aktualno, saj je zaposlitev eksistenčnega pomena za marsikoga izmed nas.

Pravica do dela je kot temeljna ekonomska in socialna pravica vsakega, ki je sposoben in voljan delati, zajamčena z ustavo, vsebovana pa je tudi v aktih OZN in mnogih konvencijah in priporočilih mednarodne organizacije dela.

Po naši novi delovno-pravni zakonodaji je za sklenitev delovnega razmerja še vedno potrebno izpolnjevati splošne in posebne pogoje. Splošna pogoja sta dopolnjenih 15 let starosti in splošna zdravstvena zmožnost. Ta dva pogoja sta absolutna in brez njih ni mogoče zakonito skleniti delovnega razmerja. Če gre za invalidne osebe, ki so poklicno rehabilitirane ali kako drugače usposobljene za opravljanje določenih del, se šteje, da imajo zdravstveno zmožnost. Posebne pogoje pa predstavljajo s splošnim aktom določena vrsta in stopnja strokovne izobrazbe za določeno vrsto poklica, znanja in zmožnosti ter drugi posebni pogoji, potrebni za opravljanje del delovnega mesta. Za delavce, ki opravljajo neposredno delo s strankami, je obvezno znanje slovenskega jezika.

Način sklenitve delovnega razmerja

Na podlagi plana razvoja organizacije sprejme poslovodni organ sklep o potrebi po sklenitvi delovnega razmerja z novimi delavci. Nato mora organizacija prijaviti prosta delovna mesta in zahtevane pogoje Zavodu za zaposlovanje, ki jih javno objavi. Organizacija lahko še sama s svoje strani objavi prosta delovna mesta.

Vsak javni oglas oz. razpis mora vsebovati naslednje podatke: prosto delovno mesto, pogoje, način prijave, rok prijave, rok, v katerem bodo kandidati obveščeni o izbiri, ali gre za delovno razmerje za določen čas ali nedoločen čas, za poln ali krajši delovni čas. Izjemoma se lahko sklene delovno razmerje brez objave, predvsem kadar gre za zaposlitev študenta, za opravljanje del, ki trajajo največ 60 dni, če gre za nadomeščanje odsotnega delavca in v drugih z zakonom naštetih primerih.

Do te faze tečejo aktivnosti le na strani delodajalca. Kdor se želi zaposliti, se mora v roku prijaviti na oglas. Pred odločitvijo o izbiri se lahko preveri dejanska zmožnost kandidata, seveda le, če je to določeno kot pogoj za sklenitev delovnega razmerja. Izbiro med prijavljenimi kandidati opravi poslovodni organ ali organ, določen s splošnim aktom organizacije oz. delodajalec.

Delavec, ki je izbran, sklene delovno razmerje z dnem, ko nastopi delo, na podlagi sklepa o izbiri oz. pogodbe o zaposlitvi. Poleg pogodbe o zaposlitvi še vedno obstaja sklep o izbiri kandidata kot tisti akt, s katerim so obveščeni kandidati, ki niso bili izbrani. Ti imajo pravico, da ta sklep izpodbijajo, seveda če mislijo, da imajo upravičene razloge.

Pogodba o zaposlitvi kot konstitutivni del sklepanja delovnega razmerja je bistvena novost, zato ji namenjam več pozornosti.

Delavec, ki ni sklenil pogodbe o zaposlitvi, ne sme pričeti z delom. Gre za dvostransko pogodbeno razmerje, za razliko od medsebojnih delovnih razmerij v prejšnji zakonodaji. S pogodbo o zaposlitvi delavec in organizacija oz. delodajalec uredita vsa vprašanja v zvezi s konkretno nastalim delovnim razmerjem, predvsem pa:

- sklenitev in trajanje delovnega razmerja
- delovno mesto, za katero se sklepa poskusno delo, če se zahteva
- kraj opravljanja dela
- delovni čas, odmori, počitke in dopuste
- osebni dohodek in nadomestila
- način spremembe pogodbe
- pripravništvo (če se sklene delovno razmerje s pripravnikom)

— druge pravice in obveznosti organizacije in delavca.

Pred podpisom pogodbe je potrebno delavce obvezno seznaniti z vsebino kolektivnih pogodb, ki določajo njegove pravice in obveznosti v delovnem razmerju.

a) SKLENITEV IN TRAJANJE DELOVNEGA RAZMERJA

Kot že rečeno mora biti pogodba o zaposlitvi sklenjena, v skladu s sklepom o izbiri, pred nastopom dela. Če ne, se šteje, da delovno razmerje ni nastalo, čeprav je delavec že dejansko začel delati. Pogodba mora biti sestavljena v pisni obliki, podpišeta pa jo obe pogodbeni stranki. Pogodba ne more biti tipiska, zaradi zelo specifične vsebine, ki je od delavca do delavca različna.

Z nastopom dela je sklenjeno delovno razmerje. Nastop dela je odvisen od potreb organizacije, kot tudi od možnosti, ki jih ima kandidat. Če gre za nezaposleno osebo, je nastop dela izvedljiv kadarkoli, če pa je kandidat še v drugi organizaciji, je potrebno upoštevati njegov odpovedni rok in druge morebitne obveznosti.

Poleg začetka mora biti v pogodbi določen tudi čas, za katerega se delovno razmerje sklepa. Pravilo je delovno razmerje za nedoločen čas, le v izjemnih v zakonu naštetih primerih, se lahko sklene delovno razmerje za določen čas. Najpogostejši primeri so: delo traja po svoji naravi le določen čas, nadomeščanje začasnega odsotnega delavca, začasno povečan obseg del, sezonska dela.

Za razliko od prej lahko opazimo, da zakon razširja primere, ko organizacija lahko sklene delovno razmerje za določen čas in celo opušta poudarek, da je to delovno razmerje izjemnega značaja. V pogodbi je potrebno navesti razloge, zakaj se sklepa delovno razmerje samo za določen čas. Po učinkih t. j. pravicah in obveznostih, ki iz obeh delovnih razmerij izhajajo, pa med njima ni razlike, razen v času trajanja.

b) POSKUSNO DELO

Poskusno delo je preizkus strokovnih in drugih delovnih sposobnosti delavca. Če njegove usposobljenosti ni bilo možno ugotoviti pred izbiro, je mogoče s pogodbo o zaposlitvi uvesti poskusno delo. Organ, ki odloči o izbiri delavca, lahko določi poskusno delo, trajanje, način spremljanja in sprejme oceno uspešnosti. Dolžina ne sme biti daljša, kot je določeno v razpisu. Splošna kolektivna pogodba pa določa največjo dolžino poskusnega dela, glede na stopnjo izobrazbe.

c) DELOVNO MESTO

V pogodbi mora biti opredeljeno delovno mesto, za katero sklepa delavec delovno razmerje. Delovno mesto je izraz, ki je nadomestil prejšnja dela in naloge.

d) KRAJ, DELOVNI ČAS, ODMORI, POČITKI, DOPUSTI

Vsa določila o tej materiji so vsebovali prejšnji pravilniki o delovnih razmerjih in konkretizirali posamezni sklepi. Zdaj je to vsebina pogodbe o zaposlitvi, ki pa mora upoštevati vsaj minimum, ki ga določata oba zakona iz kolektivne pogodbe.

e) OSEBNI DOHODEK, NADOMESTILA

Vsebinsko zelo pomemben del pogodbe o zaposlitvi je določilo o osebnem dohodku in o nadomestilih osebnega dohodka, kajti določila v kolektivnih pogodbah in v splošnem aktu organizacije, določajo le minimum.

f) PRIPRAVNIŠTVO

Kadar se sklepa delovno razmerje s pripravnikom, se določila o trajanju in poteku pripravništva vsebovana v pogodbi o zaposlitvi. Pripravnik je vsak, ki prvič začne opravljati delo ustrezno vrsti in stopnji njegove strokovne izobrazbe z namenom, da se uvede in usposobi za samostojno delo.

Splošna kolektivna pogodba določa dolžino trajanja, glede na stopnjo strokovne, zakon pa določa, da lahko traja največ 1 leto. V pogodbi je potrebno torej ugotoviti čas trajanja, način spremljanja in ocenjevanja pripravništva, primere podaljšanja. Novost je volontersko pripravništvo. Če organizacije nimajo potrebe po zaposlovanju novih delavcev, lahko omogočijo opravljanje volonterskega pripravništva. Omejitev velja za dejavnosti posebnega družbenega pomena. Volonterski pripravnik ni v delovnem razmerju in torej vprašanje njegovih pravic ni urejeno.

g) SPREMEMBA POGODBE, DRUGE DOLOČBE

Tudi to je pomembna sestavina pogodbe. Z načinom spreminjanja se bosta stranki de-

jansko dogovorili, kako bosta spremenili že usklajena in dogovorjena vprašanja glede njihovih medsebojnih pravic in obveznosti.

Glede drugih vprašanj, ki se v pogodbi še lahko uredijo pa so predvsem specifična vprašanja, ki se pojavijo le pri posamezni organizaciji oz. pri posameznih delavcih. Kot primer navajam določila glede usposabljanja in izobraževanja in pa konkurenčno klavzulo, ki smo jo že obravnavali.

Vsi delavci, ki so do uveljavitve novega zakona o delovnih razmerjih že bili v delovnem razmerju, morajo prav tako skleniti pogodbo o zaposlitvi, najkasneje do 1. 7. 1991. Varovani so tako, da se delovno razmerje, sklenjeno za nedoločen čas, s pogodbo o zaposlitvi ne more spremeniti v delovno razmerje za določen čas. Delavec ima pravico v roku 15 dni od predložitve zahtevati presojo zakonitosti predloga pogodbe. Če pa pogodbe v 30 dneh od predložitve ne podpiše in tudi ne zahteva presoje zakonitosti pred sodiščem, mu delovno razmerje, ki je že obstoječe, preneha.

Franica PORI

Bolniški stalež in invalidnost v Gozdnem gospodarstvu Slov. Gradec

Bolniški stalež v Gozdnem gospodarstvu Slovenj Gradec je v 1. polletju znašal 6,5 %. V BS so zajeti izostanki v delu zaradi bolezni, nesreč pri delu in izven dela in nege družinskega člana.

V 1. polletju je bilo v GG povprečno zaposlenih 804 delavcev. Zaradi bolezni je bilo izgubljenih 5095 delovnih dni, ali 6,3 delovnih dni na zaposlenega, kar predstavlja 4,7 % bolniškega staleža. Za boleznine je bilo izplačanih 973.138,20 din. Zaradi nesreč je bilo izgubljenih 1938 delovnih dni ali 2,4 delovnih dni na zaposlenega, kar predstavlja 1,8 % bolniškega staleža. Za nesreče je bilo izplačanih 388.558,90 din.

Zaradi nege družinskega člana je bilo izgubljenih 59 delovnih dni ali 0,07 dni na zaposlenega, kar predstavlja 0,05 % bolniškega staleža. Za nego je bilo izplačanih 33.687,80 din. Skupaj je bilo v GG izgubljenih 8,8 delovnih dni na zaposlenega. Za nadomestila je bilo izplačanih 1.395.384,90 din. Najvišji % bolniškega staleža ima TOZD Gozdarstvo Črna 9,6 %, predvsem zaradi nesreč na delu in izven dela, kar 4 %. Drugi najvišji % BS ima TOZD Gozdarstvo Slovenj Gradec 8,6 %, sledi CLS Otiški vrh 7,4 %, TOZD Gozdarstvo Radlje 7,3 %, TIS Pameče 7,2 %, TOZD Gozdarstvo Mislinja 7 %, TOK Dravograd 5,9 %, TOZD Gradnje 5,6 %, TOK Slovenj Gradec 4,8 %, DSSS 2,6 %, TOK Ravne 2,4 % in TOK Radlje 2 %. Stalež je visok predvsem v tistih temeljnih organizacijah, kjer več delavcev čaka na invalidsko oceno in tako so neprekinjeno v staležu ali delajo le v polovičnem delovnem času ali so v staležu zaradi nesreč.

Pri spremljanju staleža od 1. 10. 1989 po tromesečnih obdobjih ugotavljamo, da je nekoliko v upadu.

V obdobju od 1. 10. do 31. 12. 1989 je znašal 7,09 %,

v obdobju od 1. 1. 1990 do 31. 3. 1990 je znašal 6,59 %,

v obdobju od 1. 4. 1990 do 30. 6. 1990 je znašal 6,33 %.

Stanje invalidnosti v GG Slovenj Gradec na dan 30. 9. 1990

Na dan 30. 9. 1990 je bilo v GG Slovenj Gradec zaposlenih 59 delavcev-invalidov ali 7,5 %.

Status invalida je pridobilo 17 delavcev, od tega se jih je 14 invalidsko upokojilo, v invalidskem postopku pa je še 25 delavcev, od tega predvidevamo ca 18 delavcev za invalidsko upokojitev. Zaradi bolezni predsednika invalidske komisije v Slovenj Gradcu invalidska komisija v Slovenj Gradcu dva meseca ni obravnavala nobenega primera. Predvidevamo, da bo večino delavcev, ki čaka na oceno, ocenjena še letos ali v začetku drugega leta. Pri spremljanju invalidskih postopkov ugotavljamo, da trajajo postopek v povprečju eno leto (čakanja na ortopeda od 6 do 8 mesecev dalje, nevropsihiatra 2 meseca). Večina naših delavcev pa je invalidsko ocenjenih prav na podlagi mnenja teh dveh specialistov.

Ugotavljamo, da je invalidnost v primerjavi z lanskim letom na dan 31. 12. 1989 narasla za 1,5 %. Največ invalidov je zaposlenih v DSSS, kar 10,9 %, sledi Gozdarstvo Mislinja 9,8 %, Gozdarstvo Črna 9,3 %, Gozdarstvo Radlje 8,9 %, TIS Pameče 8,9 %, Gradnje 6,2 %, Gozdarstvo Slovenj Gradec 4,6 %, CLS Otiški vrh 4,5 % in TOK Ravne 3,2 %. Ostale temeljne organizacije kooperantov nimajo zaposlenih invalidov.

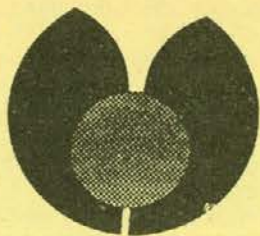
Marijana LAHOVNIK

Za opredelitev, ali je nekdo že alkoholik je odločilno mnenje ljudi, ki z alkoholikom živijo in delajo, kajti predvsem njih moti spremenjeno obnašanje tistega, ki »preveč« pije.

Alkoholik poskuša čimveč sodelavcev vključiti v svoj »pivski krožek« vključiti šefa, imajo mir toliko časa, dokler alkoholnega šefa ne zamenjajo s treznim.

KOROŠKA KMETIJSKA
ZADRUGA, n. sub. o
SLOVENJ GRADEC
KOROŠKA ZADRUŽNA
HRANILNO KREDITNA
SLUŽBA, n. sub. o
SLOVENJ GRADEC

PRILOGA

ZA KMETIJSTVO

LETO VIII – ŠTEVILKA 11

NOVEMBER 1990

POŠTINA PLAČANA

PRILOGA ZA KMETIJSTVO izhaja mesečno. Prilogo izdaja KKZ Slovenj Gradec in KZ HKS Slovenj Gradec in je sestavni del Viharnika.

Ureja uredniški odbor. Glavna urednika Rok Gorenšek in Jože Krevh.

Naslov: KKZ Slovenj Gradec, Celjska cesta 7, Uredništvo priloge za kmetijstvo, telefon (0602) 42-341

Tisk: GZP Mariborski tisk, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1990.

Pospeševalna (svetovalna) služba po novem letu

V mesecu septembru smo k nam na Koroško povabili sodelavce republiškega centra za pospeševanje kmetijstva, ki deluje pri Zadrugi zvezi Slovenije in predstavnika specialistične službe Zavoda za živinorejo in veterinarstvo iz Celja.

Na tem sestanku, kjer so bili prisotni vsi direktorji TZO KKZ Slovenj Gradec, je bil dokončno potrjen predlog, da bo pospeševalna služba v bodoče javna in se bo ukvarjala le s stroko, na voljo pa bo vsem, ki se kakorkoli ukvarjajo s kmetijsko dejavnostjo. S tem bo sedanje število pospeševalcev skoraj prepolovljeno, saj bodo po kriterijih Centra za pospeševanje delovali na območju občin Slovenj Gradec le trije svetovalci, Raven na Koroškem dva in v Dravogradu eden, poleg teh pa še dva za gospodinjstvo skupaj z občino Radlje ob Dravi.

Po novem letu bo v celoti financirana iz republiških sredstev.

Bodoče kmetijske organizacije (kot je znano, se bodo sedanje KZ izločile iz DO KKZ Slovenj Gradec), ki se bodo v letu 1991 organizirale po republiškem zakonu o zadrugah, pa bodo za svoje potrebe lahko zaposlovale tehnologe.

Ta nova delovna mesta svetovalcev bo razpisal območni zavod, ki se bo moral predhodno z vsako OZK dogovoriti še o rabi poslovnih prostorov in prevoznih sredstvih.

Zavod bo prevzel tudi selekcijsko službo (kontrolno proizvodnosti krav), ki jo bosta v Slovenj Gradcu in Ravnah na Koroškem opravljala po dva, v Dravogradu pa en molzni kontrolor.

Na kolegiju Zadruga zveze v Celju, dne 12. 9. 1990 je vodja CP predstavil dokončno obliko pospeševanja kmetijstva v Sloveniji, s pripombo, da je prehod službe lahko tudi postopen do kon-

ca leta 1990, ko preneha sofinansiranje v KZ in se ukinejo občinski kmetijski skladi.

Na vseh teh nivojih (osnovna svetovalna služba, regijski specialisti in republiški center) bo delovalo okrog 300 strokovnjakov — agronomov z višjo in visokošolsko izobrazbo. KZ, ki to službo prenese v javno že pred 1. 1. 1991, je več ne financira in se do konca leta plačuje le iz republiških in občinskih sredstev. Prenos bo izvršil Zavod, prednost pri zaposlovanju pa bodo imeli izključno sedanji sodelavci, seveda na osnovi razpisa pri občinski skupnosti za zaposlovanje, ki ga objavi zavod. Vsi bodo sprejeti za dobo enega leta, v tem času pa morajo opraviti izpit za svetovalce (preizkus znanja).

Center za pospeševanje bo v bodoče pri sekretariatu za kmetijstvo, ker se mora s to prenovo državna funkcija ločiti od poslovne.

Nevtralna služba pa bo potrebna tudi zato, ker bo poslovna funkcija v bodoče izključno zadruga, in to le s člani, ki bodo vplačali delež.

Svetovanje je izvenšolska vzgojna dejavnost za kmete, z namenom, da prevzemajo napredne načine pridelave poljščin in kultur ter prireje živine, vodenja kmetije, skladiščenja in prodaje proizvodov, odnosno boljšega gospodarjenja v vseh pogledih.

Dela in naloge svetovalca na terenu bodo:

- inventarizacija kmetij in kadrov, njihovih kapacitet in spremljanje,
- izdelava usmeritvenih programov za kmetije s ciljem povečanja dohodka na kmetiji z vsestranskim sprejemljivim načinom kmetovanja,
- izdelava, izvajanje in spremljanje strokovnih ukrepov v prireji mesa in mleka ter v rastlinski pridelavi,
- priprava in izvajanje izobraževalnega programa za kmete in člane njihovih družin (predavanja, demonstracijsko pridelovanje na kmetijah, strokovni ogledi, inštruktaže ipd.),
- organiziranje in vodenje različnih oblik pridelave v skupnostih, društvih, zadrugah, rejskih združenjih ipd.,

Odgovorni delavci v kmetijskem obratu TZO Ledina gotovo ocenjujejo letošnjo letino oz. žetev v svoji enoti. Foto: J. Krevh

(Nadaljevanje s 1. strani)

— sodelovanje z ostalimi kmetijskimi in servisnimi službami (območni kmetijski zavodi, selekcija veterina, ipd.) področno kmetijsko šolo ipd. ter upravnimi organi,

— izvajanje zemljiških operacij (agro-in hidro-melioracije, komasacije ipd.),

— sodelovanje pri načrtovanju razvoja kmetijskih območij in izdelavi agrokarte,

— vodenje strokovnih odborov,

— zbiranje in priprava podatkov za informacijski sistem,

— uveljavljanje družbenih spodbud,

— lastno izobraževanje.

Strokovnjak, ki bo zaposlen v osnovni

kmetijski svetovalni službi, bo odgovarjal na določenem območju za razvoj celotnega kmetijstva, strokovno delo, spremljanje in usmerjanje gospodarjenja, usposabljanje za gospodarjenje, pripravo in izvajanje izobraževalnega programa ter za pridobivanje in usmerjanje denarnih sredstev za razvoj kmetijstva kot tudi za izvajanje investicij.

Zaposleni bodo pri območnih zavodih, njihovo delovno mesto bo kmetija, v večini primerov pa bodo ostali v dogovoru z OZK na sedanjih lokacijah.

Sistem nagrajevanja bo za vso Slovenijo enoten in odvisen od zahtevnosti dela poklicnega napredovanja.

JOŽE KONEČNIK

Hranilnica se je morala zaradi zakona reorganizirati s 1. oktobrom tega leta. Pridobila je novega ustanovitelja KZ »DRAVA« TOZD Kmetijstvo Radlje, tako da ima sedaj 11 ustanoviteljev. Le-ti po novem za obveznosti hranilnice jamčijo solidarno in neomejeno.

Ustanovitelji so izvolili nov upravni in nadzorni odbor, ki sta že imela prvo sejo. Za predsednika Upravnega odbora je bil izvoljen Jože Čas p. d. Marovšek ml. iz Turiške vasi. Upravni odbor je imenoval za v. d. direktorja hranilnice dosedanja vodja Magdaleno Korent. Sprejet je bil tudi nov statut in ostali akti.

Glede na to, da postaja v zadnjem času za varčevalce najpomembnejše, kdo in kako jamči za njihove hranilne vloge, pogledimo, kako je s tem pri hranilnici. Ta je ustanovljena po republiškem zakonu, zato za hranilne vloge pri njej jamči subsidiarno Republika Slovenija, seveda, če bi za pokritje ne zadostovala vsa sredstva hranilnice, premoženje vseh ustanoviteljev in jamstvo banke. Do višine 31,6 milijona din hranilnih vlog pa jamči Republika Slovenija subsidiarno tudi brez jamstva banke.

Ker hranilnica poslovno sodeluje s Slovensko zadružno kmetijsko banko Ljubljana, lahko, če želite postati varčevalec te banke, vse potrebno uredite v prostorih naših blagajn, kjer boste lahko vlagali in dvigovali sredstva ter pripisovali obresti.

Hranilnica je v prvih devetih mesecih letos poslovala pozitivno. Več o poslovnih rezultatih in stanju hranilnih vlog ter danih kreditih v naslednji številki.

MAJDA BUKOVNIK

NOVOSTI V KOROŠKI ZADRUŽNI HRANILNICI

Koroška zadružna hranilnica Slovenj Gradec je že dosedaj bila ena močnejših finančnih ustanov na območju in spada med pet najmočnejših zadružnih hranilno kreditnih služb v Sloveniji.

Novi republiški zakon o hranilno kreditnih službah pa daje hranilnici možnost, da opravlja nove posle, s katerimi se do sedaj ni smela ukvarjati. Tako bo med drugim lahko vodila žiro račune in tekoče račune občanov ter obrtnikov in za njih opravljala plačilni promet.

Pomembna novost je tudi, da lahko hranilno kreditno službo skupaj z zadru-

gami in zadružnimi podjetji ustanovijo tudi druga podjetja in pravne usebe.

Za upokojence — tako kmete kot druge — pa bo zanimivo, da lahko od sedaj naprej hranilnica zanje izplačuje pokojnine. Vsi zainteresirani upokojenci se lahko po 15. novembru oglasijo na blagajnah HKS, kjer bodo podpisali izjavo, da želijo prejemati pokojnino na hranilno knjižico hranilnice. Na nov način bodo lahko prejeli pokojnino že za mesec december.

KAJ MORAMO UPOŠTEVATI PRI PREHRANI IN KRMLJENJU KRAV MOLZNIC

Za racionalno proizvodnjo je nujno potrebno upoštevati biološke osnove za razvoj in rast vimena, za stimuliranje mlečnosti po otelevitvi do vrha laktacije in za ugodno perzistenco (Ferčej). Močni so vplivi krmljenja, ki jih je treba reševati z vidika cele laktacije. Na mlečnost v začetku laktacije vpliva že krmljenje pred otelevitvijo, vendar je krmljenje v začetku laktacije zelo pomembno za razvijanje mlečne zmogljivosti in za proizvodnjo v celi laktaciji. Za stimuliranje mlečnosti v začetku laktacije naj bodo obroki bogati z energetskimi vrednostmi. Povečani konzum energije iz krme z ustreznim razmerjem beljakovin in drugih potrebnih snovi vpliva na povečanje proizvodnje mleka, ker mlečna žleza dobiva več hranilnih snovi. Toda pogosto se zgodi, da dobre molznice dajejo na začetku laktacije več mleka kot zaleže hranilna vrednost obroka. Ta primanjkljaj nadomestijo krave s črpanjem telesnih rezerv. Obroki na energiji naj bodo bogati v začetku laktacije tudi zato, da ne bi prišlo pri kravi do prehitrega črpanja iz telesnih rezerv in s tem do nezaželenih ketoz.

Zelo pomembna je primerna struktura obroka. Krma mora vsebovati določeno količino surovih vlaken, ki so potrebna za normalno delovanje vampa. Učinkovita so predvsem vlakna v voluminozni krmi, ki ni na kratko rezana ali mleta. Če je struktura obroka ugodna,

torej da obrok vsebuje zadostno količino in primerno vsebnost strukturne vlaknine, zagotovimo normalno prežvekovanje in nastajanje sline, kar ugodno vpliva na sintezo mlečne masti. Neprimerna struktura obroka neugodno vpliva na vsebnost maščobe v mleku. Predvsem pri krmljenju večjih količin močne krme pri visokoproizvodnih kravah in kravah po telitvi je pričakovati nižjo vsebnost maščobe v mleku. Delno padec masti ublažimo z večkratnim pokladanjem močne krme. Kot merilo, koliko kaže krmiti največ močne krme naenkrat, naj služi količina 2 do 2,5 kg. Zelo pomembno je tudi, da živali dobivajo grobo krmo najprej (seno, silaža, močna krma). Čas krmljenja naj bo čimbolj stalen. Pomembno je tudi, da je v začetku laktacije vsaj 40—50 % suhe snovi obroka iz zelo kvalitetne voluminozne krme.

Od kakovosti krme zavisi tudi konzumacija. Govedo poje zelo malo slabe silaže posebno, če je ta vlažna in je neugodno fermentirana. Konzumacijo izboljšamo, če siliramo bolj uvelo travo, da silažo dobro potlačimo, hitro pokrijemo s folijo in obtežimo. Ne smemo pa zamuditi najugodnejše faze za spravilo, to je v bilčenju oziroma v začetku latenja. Prav tako je pomembno, da siliramo silažno koruzo v pozni voščeni zrelosti, vsaj danes sejemo sorte z ugodnim deležem storža v primerjavi s

celo rastlino. Tudi pozno košeno in slabo spravljeno seno govedo hitro zasiti.

Kravam molznicam moramo dati krmo za vzdrževanje, proizvodnjo in reprodukcijo. Pomembno je, da je krmni obrok za krave molznice primerno obsežen, primerne okusa, pester in izravnane. To lahko dosežemo, če na gospodarstvu pridelamo dovolj kvalitetne voluminozne krme za letno in zimsko obdobje ter prehodno obdobje. Pomembno je, da na gospodarstvu poznajo količine pridelane krme, hranilno vrednost te krme ter potrebe krav po hranilnih snoveh glede na možno mlečnost. V praksi ugotavljamo, da so ocene pridelane krme na začetku zimskega obdobja na kmetiji bolj približne, živino krmijo bolj po dozvednih potrebah, ker krmo, ki jo krmijo živali, skoraj nikoli ne stehajo.

To pa je zelo pomembno pri osnovnem obroku, ki naj bi bil sestavljen v skladu z razpoložljivo voluminozno krmo ter poznano hranilno vrednostjo krme. Pri sestavljanju osnovnega obroka je potrebno upoštevati predvideni raztros. Če je le mogoče, naj bi bila osnova dnevnega obroka enotna za ves hlev, razen za presušene krave in iz čimveč voluminozne krme. Pomembna je kombinacija travne in koruzne silaže. Koruzna silaža je bogata na razgradljivih ogljikovih hidratih, ki ugodno dopol-

njuje travno silažo, pri kateri so beljakovine razmeroma visoko razgradljive in se zato brez dopolnitve s koruzno silažo slabše izkoriščajo. Istočasno ne smemo znehati določene količine sena v obroku, ki zelo ugodno vpliva na strukturo obroka. Pomemben je delež zelo dobrega sena v prvem obdobju po telitvi. Krave pojedjo po telitvi — manj krme, zato se zmanjša tudi obseg sinteze beljakovin. S povečanjem beljakovin v obroku, če imajo te visoko topnost, problema ne rešimo. Izhod je treba iskati v povečanju deleža krme z manjšo topnostjo beljakovin. Dobro seno ima prav te lastnosti.

Dobro bi bilo, da bi osnovni obrok pokrival potrebe po hranilnih snoveh za vzdrževanje in vsaj za 13 do 15 kg mleka na dan. V nadaljevanju prispevka bomo videli, da izračun obroka po znani analizi krme na nekaterih naših kmetijah kaže, da v zimskem obdobju uspešno pokrije potrebe za vzdrževanje in 13 kg mleka po energiji. Po beljakovinah potrebe niso pokrite. V letnem obdobju pa nam manjka energije ker vključujejo v obrok premalo koruzne silaže in slabšega sena. Zato je potrebno obrok prej izravnati, preden ga dopolnimo z dopolnilnim

obrokom. Dopolnilni obrok je praviloma sestavljen iz koncentriranih krmil v skladu s potrebami posameznih krav ali skupin. Krmila, s katerimi dopolnjujemo osnovni obrok, so lahko močna krmila, izdelana v mešalnici, lahko pa krmimo na dvorišču pripravljena krmila. Pri sestavljanju take mešanice moramo upoštevati pripravljena krmila. Pri sestavljanju take mešanice moramo upoštevati razmerje med prebavljivimi surovimi beljakovinami (PSB) in škrobnimi enotami (ŠE) 1:4,6. Take so potrebe za kilogram mleka s 4 % mlečne masti. V krmno mešanico vključimo več komponent kot so koruza, ječmen, otrobi, sojine, sončnične, ogrščične, bučne tropine ali pogače, razne krmne moke. Komponente zmeljemo in jim dodamo ustrezno rudninsko in vitaminsko mešanico (2—3 %).

Za sestavo obroka moramo vedeti, koliko posameznih hranilnih snovi je potrebno za določeno prirejo (normativ) ter imeti na razpolago ustrezne količine krme, katere hranilno vrednost moramo poznati.

V tabeli 1 so prikazani normativi za vzdrževanje pri različnih težah krav ter potrebe po hranilnih snoveh za prirejo 1 kg z različnimi % masti in dnevna konzumacija.

Tabela 1: Normativ

a) za vzdrževanje (pri različnih živih težah krav)

Živa teža kg	500	550	600	650	700
PSB, g	285	300	320	335	350
ŠE, g	2.800	3.000	23.168	3.331	3.450

b) za prirejo 1 kg mleka z različnim % masti

maščoba v mleku %	PSB g	ŠE g
3,5	55	250
4,0	60	275
4,5	65	300

Za vsak kilogram mleka je potrebno 3,2 g kalcija, 1,7 g fosforja, 0,6 g magnezija in 0,6 g natrija ter določena količina mikroelementov in vitaminov.

c) Dnevna konzumacija:

- surova vlaknina 18—20 % v SS
- suha snov 2,5—3 kg/100 kg žive teže
- suha snov za proizvodnost do 15 kg mleka/dan 12—16 kg SS
- suha snov za proizvodnost 15—25 kg mleka/dan 14—16 kg SS
- suha snov za proizvodnost 25—35 kg mleka/dan 16—22 kg SS
- suha snov za proizvodnost nad 35 kg mleka/dan 18—24 kg SS

V tabeli 2 je podana povprečna sestava in hranilne vrednosti (v vzorcu in suhi snovi) sena, travne in koruzne silaže. Vzorci, so bili vzeti na 10 kmetijah na področju KKZ TZO Ledina Slovenj Gradec v letu 1989/90.

Tabela 2: Povprečna sestava g/kg v vzorcu in g/kg v suhi snovi in hranilna vrednost sena, travne in koruzne silaže.

	SENO vzorec	n=10 SS	TRAVNA vzorec	SIL. n=10 v SS	KORUZNA vzorec	SILAŽA v SS
Suha snov g	892	1000	471	1000	286	1000
Surove beljak. g	112	124	72	159	23	79
Surove maščobe g	20	23	22	48	8	27
Surova vlakn. g	257	287	115	245	63	222
Pepel g	63	71	50	103	11	39
Brezd. izvl. g	440	493	211	445	180	630
Kalcij g	6,5	7,3	3,1	7,4	0,8	0,3
Fosfor g	2,7	3,1	1,7	3,1	0,5	1,8
Preb. sur. belj. g	67	75	33	79	12	43
Škrobne enote (ŠE)	366	410	246	532	176	617

Tabela 3: Primer izračuna zimskega obroka za kravo 600 kg žive teže

Vrsta krme	kg	SS kg	SV g	PSB g	ŠE g	Ca g	P g
Travna silaža	13	6,1	1.495	429	3.198	40,8	22,1
Koruzna silaža	13	3,7	819	156	2.288	10,4	6,5
Seno	4	3,6	1.028	268	1.464	26,0	10,8
Skupaj volumin. krma zadostuje za vzdrževanje in kg mleka (4%)		13,4	3.342	853 9	6.950 13	77,2	39,4
Sončnične trop.	1	0,9	230	275	435	3,7	10,7
Skupaj zadošča za vzdrževanje in kg mleka (4%).		14,3	3.572	1.128 13,5	7.385 14,5	80,9	50,1

Podatki v tabeli 2 kažejo, da je povprečna vsebnost suhe snovi v travni silaži zelo visoka. Vsebnost surovih prebavljivih beljakovin je nižja. Trava ni bila pospravljena v najbolj ugodni fazi rasti. Pri koruzni silaži je vsebnost suhe snovi nekoliko nižja, surova vlaknina nekoliko višja, kar kaže, da koruza pri spravilu še ni bila v polni voščeni zrelosti. Energijska vrednost krme je izražena v ŠE, ni pa v MJ NEL. Pri travni silaži ni analize, opravljene na vsebnost amoniaka, kar je za ugotavljanje kakovosti zelo pomembno. Manjkajo analize tudi na kisline.

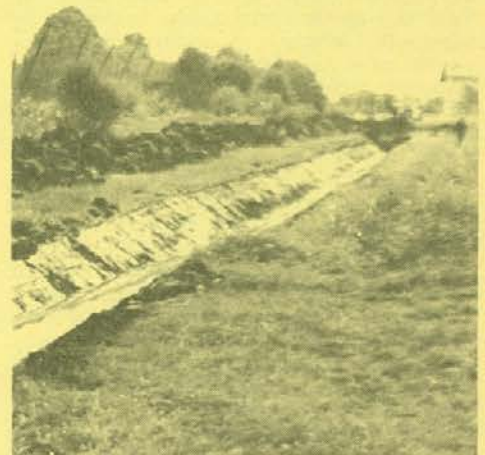
V 3. tabeli je prikazan izračun zimskega obroka iz navedene voluminozne krme (tabela 2). Seštevek hranilnih vrednosti posamezne vrste krme ustreza normativu po energiji za vzdrževanje in 13 kg mleka. Potrebe po beljakovinah so pokrite za vzdrževanje in 9 kg mleka. Osnovni obrok moramo izravnati z beljakovinskim krmilom. Izravnani obrok lahko dopolnimo, če so potrebe po hranilnih snoveh večje, z dopolnilno koncentrirano krmo (potrebno razmerje med PSB in ŠE za 1 kg mleka je v prispevku že navedeno).

Po istih načelih sestavljamo tudi poletne obroke, s to razliko, da skušamo pokriti čimveč poceni sveže zelene krme.

Seštevek hranilnih vrednosti posameznih komponent v obroku nekoliko presega normativ, zaradi raztrosa ter prikazane energetske vrednosti obroka samo v ŠE. Energetsko vrednost krme bi lahko izrazili v MJ NEL. Po tem sistemu so nekatere komponente nižje ocenjene po energetski vrednosti. Če je potrebno obrok izravnati, uporabljamo lahko tudi druga beljakovinska krmila (sojine tropine, piske tropine itd.). Pomanjkanje mineralov nadomestimo z ustreznimi mineralnimi mešanici. Dobro je, da ima govedo na voljo lizalni kamen.

Za zaključek bi lahko rekli, da je gospodar na prirejo mleka v naših razmerah mogoča ob izkoriščanju čimvečjega deleža na svojih površinah pridelane kakovostne krme. Kakovostna voluminozna krma vsebuje koncentracije hranilnih snovi s primerno sestavo. Velik delež kakovostne voluminozne krme v obroku in uporaba manjših količin primerno sestavljene močne krme vodi do ugodnih procesov v prebavi pri kravah molznicah, kar omogoča primerno prirejo mleka, dobro plodnost, primeren zdravstveno stanje krav in poveča povprečno starost črede.

Marija PLAZOVNIK

Melioracijski poseg že daje pozitiven rezultat, foto J. Krevh

Nova hiša in 60-letnica pri Pernjaku na Selah

No! Pa se je zgodilo, da je sredi vročične gradnje nove, lepe hiše grajena na starih temeljih pri Pernjaku, učakal in praznoval 60-letnico življenja tudi naš »Pernjakov Anza«, Ivan Merkač pd. Pernjak na Selah.

»Res ni kar tako, obnavljati in graditi hišo na starih temeljih. Bolje bi bilo, če bi jo pričeli graditi čisto na novo, na novih. Ko pomislim na to, koliko dela smo vložili v rušenje starega, meter debelega zidovja, v prezidavo oken,

vrat in vmesnih zidov, mi kar slabo postane. Tako mi je pripovedoval šestdesetletni jubilarnt Pernjak, ko sem si ogledoval in občudoval novo hišo, ki je sedaj že v zaključni fazi gradnje.

Ivan Merkač

Gradnja se je zadnja leta pri Pernjaku prav na široko razmahnila. Poleg nove hiše so obnovili in modernizirali hlev, postavili so novo 28 metrov dolgo strojno lopo, hčerki Miri pa so le nekaj deset metrov vstran od ostalih poslopij pomagali zgraditi novo, veliko in moderno hišo, v kateri, že stanuje.

»Za gradnjo hiše na starih temeljih smo se odločili predvsem zato, da ohranimo kleti, ki so odlične za hrambo raznih pridelkov, so velike in obokane, z zelo primerno temperaturo, pozimi, in poleti. Nekaj pa tudi zato, da ohranimo hišo tam, kjer je že stoletja stala.«

Pernjakova kmetija je precej velika. Meri 36 ha, gozda je 17 ha, polja pa 19 ha. Je kooperant KKZ. Lansko leto je oddal kmetijski za drugi KKZ TZO »Trata« Prevalje nad 20 tisoč litrov mleka, letos pa tudi 9 bikov. Pri hiši so vsi potrebni kmetijski stroji za novo dobro gospodarjenje. V hlevu pa tudi do 30 glav goved. Svinje in perutnino redijo le za domačo uporabo.

Naš slavljencec 60-letnik Ivan Merkač, »Pernjakov Anza«, ki še sam gospodari, se je rodil 7. avgusta 1930 leta.

Vsa leta po vojni je bil aktivist, ki je aktivno delal v KLO in krajevni skupnosti Sele, na okraju in občini Slovenj Gradec, v kmetijski zadrugi Sele, Slovenj Gradec, v kmetijski zadrugi Kotlje in »Trata« Prevalje ter KKZ. Sedaj tako pravi sam, pa bo ves čas, ki ga bo imel še na razpolago, Pernjakovi domačiji, da bo usposobljena in usmerjena naprej v nove razmere, ki prihajajo.

Vsi, ki našega Ivana Merkača, Pernjaka, poznamo in radi imamo, verjamemo in želimo, da bo svoj cilj tudi uresničil tako, kot si ga je zamislil. Znanja in tudi volje zato mu ne manjka!

Čestitamo ti za tvoj življenjski jubilej. Ostani zdrav še mnoga leta med nami in svojimi pri Pernjaku!

Rok Gorenšek

»PERNJAKOV GUSTL«, AVGUST POROPAT 80 LET

Slovenska narodna pesem poje o »furmanih«, voznikih s konji, ki so še pred nedavnim časom dan za dnem pozimi in poleti vozili in prevažali tovore po naših cestah. Takrat še ni bilo avtomobilov, ali pa so bili zelo redki. Ni bilo tudi lepih, gladkih cest, kakršne poznamo danes. Bilo je le težko, nevarno, težaško delo, ki je zahtevalo čvrstega, zdravega in močnega moža, delo, ki je zahtevalo mnogo fizičnega napora in telesne moči, dvigovanje težkih bremen, zgodnje vstajanje, skrb za konje, vozove, orodje in opremo. Pozimi sneg in mraz, čez leto dež, mokrota, prah in vročina, so bili stalni spremljevalci furmana. Vsak dan, skoraj od zore do mraka, je bil na cesti, na vožnji. Takšno je bilo furmansko delo, furmansko življenje. Bilo je utrudljivo, nevarno in naporno, vendar pa je bilo tudi lepo. Furmani so vozili večinoma s parom težkih, voznih konj. Poleti so vozili s težkimi vozovi »parizarji«, pozimi pa s sanmi »poki«. Od zadaj so s klinci pribili tudi do pet »štosov« hlovov, ki so se vlekli po sanincu za sanmi, kadar so vozili les s planine in je cesta vodila strmo navzdol.

Avgust Poropat, ki sedaj živi na Selah, se je rodil 3. avgusta 1910 leta, na Meži pri Dravogradu. Šele 42 let star se je poročil. Poklicni voznik pa je postal že prej. Imel je par konjev, vozove, sani in orodje. Vozil je predvsem les za grofa Thurna, za Cehnerja in za vse lesne trgovce v predvojni Jugoslaviji. Nekaj časa je živel v Ravnjakovih bajti na Brdinjah v Kotljah. Pozneje pa je na 7 ha velikem kosu zemlje pri Pernjaku na Selah zgradil lasten dom, kjer živi še danes in kjer je učakal in praznoval tudi svojo častitljivo osemdesetletnico življenja. S konji je vozil kot »furman«, nad 50 let.

Gustl kljub svojim osemdesetim letom še

vedno dela. Krmi živino in opravlja vsa ostala kmetijska dela. Kosi travo, odvažajo gnoj iz hleva, peš hodi, ker je vedno zdrav kot dren, na Sele, Kotlje, v Slovenj Gradec in na Ravne na Koroškem.

Med pogovorom in obujanjem spominov na preteklost mi je povedal, da se največkrat spomni na trpljenja in muke voznikov in pretepanje živine na nekdanjem Blatnikovem klanecu na Dobrijah pri vožnji v Dravograd. Tja se je v predvojni Jugoslaviji zvozilo ogromno lesa, ker so ga tedaj tam natovarjali na splave. Prevoz po vodi je bil najcenejši. Spomnil se je tudi, da bi ga bilo nekoč skoraj ubilo. Ko je v Krstavcu v Jazbinu pri Žerjav nalagal les na voz, je med tem po drči nenadoma pridrvel hlov in šnil tik mimo njega. Le par centimetrov je manjkalo, pa bi ga zadel. To bi bilo prav gotovo usodno.

Te vrstice sem napisal Gustlu ob njegovi osemdesetletnici tudi zato, ker je bil moj učil-

telj. Učil me je furati, voziti s konji in to prav do Dravograda, le da tedaj, kadar sem peljal les skupaj z njim, nisva nič pretepala konjev, ker sva drug drugemu pomagala čez klanec s »firšpanjem«, kar pomeni, da sva drug drugemu posodila konje in tako prepeljala najina vozova čez klanec. Kot učitelj mi je vzbujal spoštovanje, tudi zato, ker je imel močan, nizek glas, zgedal je velik in grob.

V resnici pa je bil dober in prijazen mož, ki me je marsikaj o vožnji s konji naučil tako dobro, da še do danes nisem pozabil.

Še mnogo zdravih, srečnih let življenja ti želimo vsi, ki te poznamo!

Rok Gorenšek

Lymska borelioza — bolezen, ki se prenaša z vbodom klopa

Klopi prenašajo številne bolezni — najbolj pomembni pri nas sta klopni meningoencefalitis in lymska borelioza.

Virusni meningitis po vbodu klopa (klopni meningoencefalitis) je znan v Sloveniji že desetletja. Proti tej bolezni je možna zaščita s cepljenjem, ki je varno in učinkovito.

V nasprotju s klopnim meningoencefalitisom je lymska borelioza znana šele zadnjih nekaj let. Cepiva proti njej zaenkrat še ni. Čeprav je pogosta, je bila do nedavnega celo v zdravniških krogih malo poznana.

Leta 1988 smo v Sloveniji registrirali skoraj 1000 bolnikov z lymsko boreliozo, vendar je to najbrž le manjši del resničnega števila obolelih. Razširjena je po vsej Sloveniji in verjetno tudi po večjem delu Jugoslavije. Zbolevajo osebe vseh starosti in obeh spolov, največkrat seveda tisti, ki so mnogo v gozdu — torej gozdarji, lovci, kmetje, izletniki.

Lymska borelioza je dobila ime Lyme (izg. lajm) po okrožju v ZDA, kjer so pred približno 15 leti ugotovili večje število bolnikov z do takrat nepoznano boleznijo, borelioza pa po boreliji, to je vrsti bakterij, ki bolezen povzročata. Prenašajo jo klopi. Klopov je največ na obrobju gozdov in v listnatih gozdovih z mnogo podrasti. V iglastih gozdovih jih dobimo redko, nad 1000 metrov nadmorske višine le izjemno.

Okuženost klopov s povzročiteljem lymske borelioze (bolezen povzročajo podolgovate, svedrasto zavite bakterije) je v posameznih predelih različna. V srednji Evropi je okuženih okrog 20 % klopov (med 2 in 40 %).

Klopi se inficirajo, ko pijejo kri živali (največkrat malih glodalcev oziroma miši), v kateri so borelije. Ob naslednjem hranjenju prenesejo povzročitelje bolezni na drugo žival ali na človeka.

Bolezen prenašajo tudi nekatere žuželke (komarji in obadi), vendar so za prenos na človeka daleč najbolj pomembni klopi. Koliko časa mora biti klop prislan, da pride do prenosa, še ni povsem razjasnjeno; nekateri poskusi na živalih kažejo, da je pogosto potrebno 24 ur ali več.

Po enkratnem vbodu klopa pride do borelijske okužbe le izjemno in to zato, ker je okužen le del klopov in ker je verjetnost, da izpostavljena oseba po vbodu okuženega klopa zbolí, razmeroma majhna.

Za lymsko boreliozo zbolijo ljudje in nekatere domače živali kot na primer psi, govedo in konji, ne pa divje živali, ki v večini predelov predstavljajo razervoar bolezni.

V Evropi in v ZDA je lymska borelioza najbolj pogosta bolezen pri ljudeh, ki jo prenašajo klopi. Zbolijo lahko osebe katerekoli starosti, obeh spolov. Le del bolnikov se spomni vboda klopa pred začetkom bolezni, kar je najbrž deloma posledica dejstva, da lahko bolezen prenesejo tudi zgodnje razvojne stopnje klopov, ki so majhne in jih ljudje pogosto ne opazijo.

Povzročitelji lymske borelioze pridejo v kožo praviloma z vbodom okuženega klopa. Kožne spremembe, ki sledijo, so odraz lokalnega širjenja borelij po koži. Nekaj dni do nekaj tednov kasneje vdoro borelije pri nekaterih bolnikih v kri in se razsejejo v razna tkiva. Po latentnem obdobju, ki traja nekaj dni, večinoma pa več tednov do mesecev, včasih tudi več let, se infekcija pokaže z znaki prizadetosti živčevja, srca, sklepov in/ali drugih tkiv oziroma organov.

Bolezen delijo v tri stadije:

I., ZGODNJI STADIJ

Na mestu vboda okuženega klopa se po nekaj dneh do nekaj tednih (običajno po tednu ali dveh) pojavi na koži rdečina. Širi se, v sredini pa začne bledeti, tako da dobi obliko potujočega obroča, ki se veča. Nekateri bolniki so ob tem povsem brez težav, druge pa prizadeti predel srbi ali peče. Večkrat se zelo slabo počutijo, so utrujeni, imajo glavobole, bolečine v mišicah ali sklepih, lahko tudi vročino. Težave so praviloma spremenljive: nekaj dni so hude, nato dva do tri dni blage ali jih celo ni, nato zopet izrazite... Pogosto je videti, kot bi si jih bolniki izmišljali.

Spremembe na koži in morebitne dodatne težave trajajo največkrat nekaj tednov, včasih več mesecev, nato pa tudi brez zdravljenja izginejo. Pri nekaterih osebah je bolezen s tem ozdravljena, pri drugih se le pritaji.

II., STADIJ

Če zdravljenja v I. stadiju ni, lahko pride v nekaj tednih ali mesecih (že v času kožnih sprememb, večkrat pa, ko so te že izgubile) do okvar živčevja ali srca. Glavobolom se pogosto pridružijo hude bolečine v vratu, rokah ali nogah. Bolniki imajo večkrat občutek, da jih v prsnem košu ali okrog pasu stiska neviden pas, običajno širok 15 do 25 cm, ki je še posebno hudo zategnjen ponoči. Zelo slabo spijo. So razdražljivi, nervozni, domačim in znancem, pa tudi samim sebi se večkrat zde psihično spremenjeni. Razmeroma pogosto pride do ohromitve možganskih živcev, zlasti obraznih, redkeje do oslabelosti moči v mišicah rok ali nog in celo do ohromitev.

Srce je prizadeto manjkrat kot živčevje. Spremembe so praviloma prehodne, na srečo so težke le izjemno. Pokažejo se lahko z nerednim, nepravilnim ali počasnim srčnim utripom, vrtoglavostjo, omedlevico ali znaki srčnega popuščanja.

Prizadetost živčevja in srca pogosto spremlja huda utrujenost. Dobra tretjina do polovica bolnikov ima povišano temperaturo, približno 1/4 povečane bezgavke, nekateri še obročaste kožne spremembe (znake I. stadija bolezni), drugih že težave s sklepi. Včasih so prizadete tudi oči.

III., KASNI STADIJ

Mesece do leta po začetku okužbe lahko pride do vnetja sklepov. Začetek je pogosto nenaden: bolnik se zbudi z oteklim kolonom. Največkrat so prizadeti veliki sklepi (kolena, gležnji, komolci, ramena...), ki pogosto močno otečejo, lahko pa so prisotne le bolečine brez oteklin. Otekline po nekaj dneh ali tednih izginejo, vendar se kasneje ponovno pojavijo. Včasih jih spremljajo hude bolečine v mišicah.

Poznane so tudi kasne nevrološke okvare s težavami, ki so podobne tistim pri multipli sklerozi, psihiatrična slika bolezni in huda utrujenost, ki se običajno pojavlja v napadih, kakor tudi kasne kožne okvare.

Bolezen ima zelo raznolik potek in le redko ima bolnik vse opisane spremembe.

Lymsko boreliozo najlažje ugotovimo, kadar so prisotne značilne obročaste spremembe na koži, ki se praviloma pojavijo na mestu vboda klopa. Kadar takih sprememb ni ali če bolniki nanje pozabijo, je za dokaz bolezni potrebno določiti protitelesa proti povzročitelju lymske borelioze v krvi. Ugotovitev bolezni je pomembna zato, ker omogoči vzročno zdravljenje, ustrezno zdravljenje pa prinese ozdravitev precejšnjemu delu bolnikov.

Zdravljenje je zgodaj v poteku bolezni (v I. stadiju) razmeroma enostavno in učinkovito. Z antibiotiki (penicilinom ali tetraciklini), ki jih bolniki jemljejo v obliki tablet ali kapsul doma, spremembe na koži hitro izginejo in kar je še pomembnejše — z veliko verjetnostjo preprečimo kasnejše, hujše oblike bolezni. Izredno pomembno je, da ljudje obročaste spremembe na koži prepoznajo.

Bolniki z II. ali III. stadijem bolezni morajo dobivati antibiotike v obliki injekcij v žilo in morajo običajno najmanj nekaj dni ostati v bolnišnici. Čim dlje bolezen traja, slabši so uspehi zdravljenja.

UKREPI

— ZA PREPREČEVANJE VBODOV KLOPOV

Klopov je največ na obrobju gozdov in v listnatih gozdovih z mnogo podrasti. Marsikateremu vbodu bi se dalo izogniti, če bi po nepotrebnem ne rinili skozi gosto grmičevje.

Pomembna je obleka: dolge hlače zatlačene v obuvalo, srčaj-

ca z dolgimi, zapetimi rokavi in primerna obutev do neke mere ščitijo pred klopi.

Prednost svetlih oblačil je, da klope lažje opazimo.

Kemična sredstva (repelenti kot npr. Autan) niso povsem zanesljiva, delujejo razmeroma kratek čas in so zlasti ob pogosti ali nepravilni uporabi potencialno škodljiva.

— OB VBODU KLOPA

Čim dalje je inficirani klop prisesan, večja je verjetnost za okužbo, zato je pomembno, da se pregledamo čimprej po vrnitvi iz gozda in da klopa čimprej odstranimo. Važno je vedeti, da ne pikajo le odrasli klopi, ki jih je razmeroma lahko najti, marveč tudi mlajše razvojne oblike klopov, ki so zelo majhne in jih ljudje pogosto zgrešijo.

Ko klopa najdemo ga previdno izvlečemo. To najlažje naredimo s pinceto. Pomembno je, da odstranimo tudi klopovo glavo.

— PO VBODU KLOPA

Če se pojavi nekaj dni do nekaj tednov po vbodu na koži rdečina, ki se širi, nato pa začne na sredini bledeti, je treba obiskati zdravnika. Predpisal bo zdravila (antibiotike), v primeru hujših težav pa napotil bolnika k ustreznemu specialistu ali v ambulanto za borelijske infekcije na Infekcijski kliniki v Ljubljani.

Rdečine, ki se pojavijo na koži takoj po vbodu, oziroma v prvih 24 urah praviloma niso v zvezi z lymsko boreliozo, ampak so posledica delovanja kakega strupa ali pa so alergične narave.

Doc. dr. Franc Strle

KADROVSKE VESTI

PRIŠLI V MESECU SEPTEMBRU:

ODŠLI V MESECU SEPTEMBRU:

Prilimek in ime — datum odhoda — naloge, ki je opravljal — organizacija v katero odhaja

TOZD GOZDARSTVO MISLINJA

Tisnikar Jože, 30. 8. 1990, sekač, umrl

TOZD GOZDARSTVO ČRNA

Trost Slavka, 31. 4. 1990, čistilka, —

Strmčnik Marija, 11. 9. 1990, gojitelj, delovno razmerje za določen čas

Srebre Elza, 30. 9. 1990, kuharica, sporazumna odpoved

Kordež Olga, 30. 9. 1990, pomoč pri kuhanju, sporazumna odpoved TOZD GOZDARSTVO RADLJE

Podstenšek Jože, 30. 9. 1990, gozdni delavec, redna upokojitev TOK GOZDARSTVO RADLJE OB DRAVI

Napotnik Ivan, 30. 9. 1990, gozdno gojitvena dela, —

TOZD GRADNJE SLOVENJ GRADEC

Debelak Boris, 31. 8. 1990, strojnik TGM, —

Nabernik Maks, 30. 9. 1990, vodja operative, inv. upokojitev

TOZD TRANSPORT IN SERVISI PAMEČE

Križovnik Zdravko, 30. 9. 1990, voznik, inv. upokojitev

Kotnik Milan, 30. 9. 1990, voznik, — DELOVNA SKUPNOST

Vrbnjak Angelca, 30. 9. 1990, svetovalec, upokojitev

TOZD	M	Ž	SKUPAJ
Gozdarstvo Slov. Gradec	40	3	43
Gozdarstvo Mislinja	46	5	51
Gozdarstvo Črna	118	11	129
Gozdarstvo Radlje	109	25	134
TOK Gozd. Slov. Gradec	33	4	37
TOK Gozd. Ravne	26	5	31
TOK Gozd. Radlje	19	5	24
TOK Gozd. Dravograd	11	3	14
CLS Otiški vrh	39	5	44
TIS Pameče	111	13	124
Gradnje Slov. Gradec	41	7	48
Delovna skupnost	43	58	101
	636	144	780

Cerjak Darinka

DELOVNE IN SOCIALNE RAZMERE GOZDNIH DELAVCEV V ZGORNJI MEŽIŠKI DOLINI

BIVALIŠČE

Urejene gozdne poti in prevozi omogočajo gozdnim delavcem že več desetletij, da se vsak dan vračajo domov. Pred vojno in še nekaj let po njej pa so »olcarji« tudi po teden dni in več bivali v zasilnih bivališčih, če so delali na oddaljenih in težje dostopnih terenih.

V ta namen so si drvarji, preden so se lotili dela, največkrat v bližini kakšnega studenca in na bolj ravnem prostoru postavili »olcarsko bajto«, v kateri so spali, kuhali, jedli in po potrebi vedrili. Vsaka skupina si je postavljala svojo kolibo, ali pa je ena služila dveh skupinam.

Posekali so nekaj drobnih dreves ter naredili ogrodje koč. Nato so posekali nekaj debelejših smrek in jih olupili, da so dobili lubje za kritino. Ogrodje šotorske oblike so prekrili s plahtami smrekove skorje. Ko je bila koča pokrita, je bila zunanost dokončana. Iz okroglic so si nato še stesali klopi in pograde. Nanje so si prinesli od bližnjega kmeta še nekaj otepotov slame. Sledila je izgradnja ognjišča. »Šporhet« so si napravili prav tako iz okroglega lesa. V dolžino je meril kakšen meter, v širino okoli 70 centimetrov visok pa je bil 80 centimetrov. Vanj so nadevali kamenje. Nekateri so ga naredili brez oboda le iz kamenja. Kolibe so bile 5–6 metrov dolge, na sprednji strani, kjer so bile odprte pa za polovico ožje kot na zadnji strani.

PREHRANA

Prehrana gozdnih delavcev, ki je danes izdatna in obilna, je bila vsaj še prva leta po osvoboditvi enolična in dokaj skromna. Po-

dobno je bilo tudi v letih pred drugo svetovno vojno.

Posodo za kuhanje in prehrano je prinesel vsakdo s seboj. »Olcarji« so vstajali zgodaj, ob svitu, in si skuhalo polento, ki so jo zabelili s svinjsko mastjo. Zraven so pili običajno črno kavo. Opoldne so si navadno skuhalo fižol in krompirjevo juho. Fižol so jedli zabeljen z mastjo ali mrzlega s čebulo in oljem. Opoldne, ko so pojedli, so še malo počivali, nato pa so delali do mraka.

Če so bili v skupini štirje »olcarji«, so si včasih radi vzeli k delu takšnega, ki je bil

so tako porabili denar, so bili pozimi, ko ni bilo dela, prikrajšani prav pri hrani. Eden od njih je nekoč takole izrazil svojo stisko:

»Vse gre h koncu, nič ni v loncu, v trebuhu pa poldan zvoni. Ni v loncu nič, v kozarcu nič, ne zamenjal bi z menoj noben hudič!«

Iz kasnejših meritev vemo, da je bilo delo s takratno tehnologijo med najzahtevnejšimi deli sploh. (Za osem-urno delo so porabili okoli 4500 kcal) (1). Vedeti pa moramo, da so naši »olcarji« delali tudi po 11 do 12 ur dne-

DELO IN OBIČAJI V GOZDARSTVU V PRETEKLOSTI

vešč kuhanja. Ta je potem kahal zajtrk, kosilo in večerjo za vse delavce v skupini. Če je utegnil je v bližini koč pripravljati drva za kuhanje, klestil in lupil podrti drevje.

Ob sobotah so delali samo dopoldne. Popoldne so šli na svoje domove ter v dolino k trgovcem, da so si nakupili hrano za prihodnji teden. Oženjeni so nedelje preživljali doma, samski drvarji in tisti, ki so bili doma iz bolj oddaljenih krajev, pa so nedelje preživljali kar v kočah, popoldan pa so navadno odšli igrati karte h kakšnemu kmetu. Nekateri »olcarji«, ki so v soboto odšli po nakupih, so radi zavili še v gostilno »lumpat«. Vsi tisti, ki

vno in da so si morali zagotoviti ustrezno energetske vrednosti. Ob dejstvu, da so bile poglavitne sestavine v prehrani koroških »olcarjev« polenta, koruzni žganci, krompir in fižol, ne čudi obilna poraba slanine in masti. Sicer pa je veljala prehrana drvarjev (z izjemo zabeljenosti) za enoličnejšo in manj obilno v primerjavi s kmečko. Preskrba z vodo je bila preprosta, saj so jo dobivali iz bližnjih studencev. Zajemali so jo v lesene ali v primerno oblikovano smrekovo lubje.

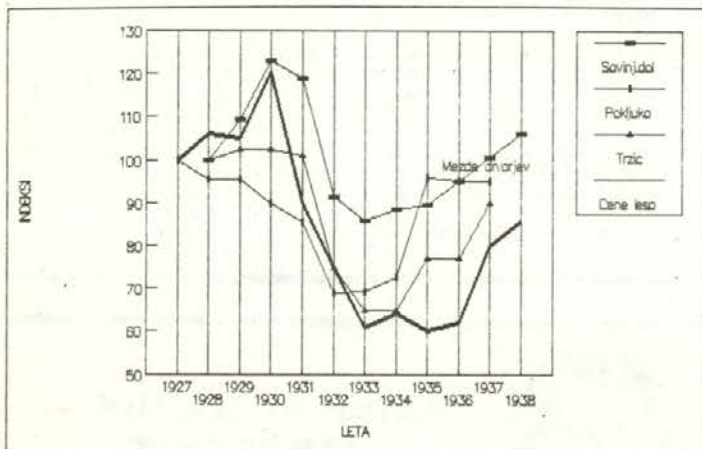
ZASLUŽEK

Za drugo polovico 19. stoletja velja, da so bile mezde gozdnih delavcev v vseh avstrijskih deželah približno enake, ne da bi ob tem mogli navesti tudi mezde zneske same.

Prevladovalo je akordno delo, če so bili gozdni delavci naseljeni pri delodajalcih, so prejeli mezde tudi v naturalijah.

Za začetek 20. stoletja so znani podatki o akordnih mezdah pohorskih najemnikov, ki so hodili na delo k večjim posestnikom. V najboljšem primeru so znašale njihove dnevne mezde nekaj več kot eno krono (največ eno krono in 20 vinarjev). Idrijski gozdni delavci so npr. v istem času dobivali na dan krono in 80 vinarjev.

V obdobju med obema vojnoma so se mezde naših delavcev spreminjale ustrezno gospodarskim razmeram. Najnižje so bile v času gospodarske krize v začetku tridesetih let, ko je tudi cena občutno padla. (Glej grafikon št. 1)

Grafikon št. 1: Cena lesa in mezde gozdnih delavcev pri sečnji v letih 1927—1938.

Gozdne in žagarske mezde so v tem obdobju padle za približno tretjino.

Na Gorenjskem so znašale leta 1937 povprečne dnevne mezde za delo pri sečnji 30—45 dinarjev, na Dolenjskem 30—40 dinarjev, na južnem Pohorju pa okoli 50 dinarjev. (Zneski veljajo za delovni čas od zore do mraka).

Odredba bana Dravske banovine iz leta 1933 je predpisala za gozdno in žagarsko delo v krajih z manj kot 5000 prebivalci najmanjšo mezdo 2,25 dinarjev na uro oz. 2 dinarja za delavce mlajše od 18 let. Če računamo, da so delali gozdni delavci v Sloveniji povprečno po 11 ur na dan, bi morala znašati njihova najmanjša mezda 24,75 dinarjev (oz. 168,75 din/mesec za 25 delovnih dni).

Najstarejši podatek o mezdah gozdnih delavcev v zgornji Mežiški dolini je znan po ustnem izročilu iz leta 1905. Drvar je zaslužil od m³ lesa, ki ga je posekal in spravil do ceste en goldinar in dvajset krajcerjev. Za ta denar si je lahko kupil kilogram svinjskega mesa, hleb kruha in zavojček tobaka. Za primerjavo naj omenim, da je priden rudar v istem času zaslužil v rudniku od 60—70 goldinarjev na dan.

V letih med obema vojnoma plače v Črni niso bile višje le od plač v drugih pokljih, ampak tudi od drugih rudarjev po Sloveniji. Zatorej ni čudno, da so se ljudje raje odločali za delo pod zemljo. Upokojeni rudar Ivan Tomšič je svoj in očetov zaslužek opisal takole: »Oče je prejel plačo na 14 dni. Okoli leta 1925 je prejel od 40—50 dinarjev na dan in zaslužil po 1200 dinarjev na mesec. V istem času so olcarji dobivali po 20 dinarjev na šiht. V celi državi ni bilo takšnih rudniških plač...« Za težko delo so bili koroški gozdni delavci vsaj v obdobju med obema vojnoma, zlasti pa v času gospodarske krize, slabo plačani. Drvarji so npr. zaslužili pri sečnji okoli leta 1930 na težkih terenih 12 dinarjev od m³, na lepših legah pa 9—10 dinarjev, včasih tudi samo 8 dinarjev. Čeprav je bil zaslužek slab, so se zaradi velike brezposelnosti, ki je bila največja leta 1932, strinjali takorekoč z vsakim plačilom, samo da so nekaj zaslužili za skromno prehrano in se jim ni bilo pridružiti mnogim brezposelnim, ki so tedaj hodili od hiše do hiše in prosili za hrano ali denar.

Leta 1929 je imel tesač od čevlja tesanega lesa dinar in pol. Leta 1935, ko je že minila najhujša kriza, pa je zaslužil od čevlja dva dinarja. Če je tesal ves dan (15—16 ur), je stesal 50 čevljev in zaslužil 100 dinarjev. (1 m³ lesa je meril 31 čevljev).

Vsi lesni trgovci so imeli svoje pisarje — »šribarje«. Ti so med sečnjo in potem med spravilom lesa enkrat na teden prišli pogledat, kako napreduje delo in prinesli drvarjem denar. Med svetovno gospodarsko krizo se je večkrat primerilo, da so namesto denarja prinesli le nakaznice za nakup živil pri posameznem trgovcu v Črni.

Osnovna poraba (to je hrana, obleka in nekatere porabne dobrine) so delavci uravnavali v skladu s svojimi gmotnimi možnostmi.

Med 1. svetovno vojno v obdobju gospodarske krize je bila v veččlanskih družinah poraba minimalna. Tudi v družinah premožnejših črnjanskih obrtnikov (če smemo verjeti pričevanjem) poraba ni bila velika. Verjetno jo je omejevalo takratno vsesplošno visoko vrednotenje denarja in z njimi povezano varčevanje.

Po vpisih v nabavne knjige trgovcev je porabila šestčlanska družina okoli leta 1930 za hrano (brez mleka in mesa) povprečno 800 dinarjev, štiričlanska pa povprečno 600 dinarjev na mesec. Gozdni s predpisano minimalno mezdo torej ni mogel nahraniti štiričlanske družine, vendar so bile mezde pri nas povsod višje od minimalne predpisane. Večji del dohodkov so porabili za hrano. Težako delo je tudi zahtevalo obilnejšo prehrano.

Razen tega je sekač porabil vsako leto po ene hlače, vsaki dve leti suknjič iz hlačevine. Cenejše hlače so v tridesetih letih veljale 150—160 dinarjev, čevlji pa do 200 dinarjev, torej veliko več od zneska, ki je ostajal od izdatkov za hrano.

Da bi lahko neposredno ugotovili kupno moč mezd, bi morali vedeti, katere in koliko življenjskih potrebščin so drvarji kupovali iz meseca v mesec. Ti podatki pa največkrat manjkajo. V določeni meri lahko nakažemo kupno moč mezd s cenami nekaterih osnovnih živil, ki so prikazane v tabeli št. 1.

Tabela št. 1: Preglednica cen posameznih živil, oblačil in drugih potrebščin v Črni na Koroškem leta 1938

Enota (kg, l, kos)	Ime živila oziroma drugega blaga	Cena v dinarjih
1 kg	pšenična moka (grifik)	3,75
1 kg	ajdova moka	5,00
1 kg	koruza	1,75
1 kg	ječmen	3,50
1 kg	otrobi	1,75
1 kg	kava v zrnju (surova)	56,00
1 kg	kava, Franck	19,00
1 kg	sol	3,00
1 kg	sladkor (v prahu ali kockah)	16,00
1 kg	riž	8,00
1 kg	suhe slive	10,00
1 kos	limona	1,00
1 kos	pomaranča	1,50
1 kg	čebula	5,00
1 kg	drobtine	10,00
1 kg	cikorija, seme	45,00
1 kg	detelja, seme	25,00
1 kg	slanina, prekajena	25,00
1 kg	goveje meso	17,00
l	mleko	3,00
1 kos	bela štruca kruha	4,00
l	bučno olje	13,00
l	rum	48,00
1 kos	milo, navadno	13,00
l	špirit	65,00
l	petrolej	0,40
1 vreča	50 kg cementa	48,00
1 kg	kolofonija	10,00
1 kos	vžigalice	1,50
1 kos	vreča iz jute	6,00
1 kos	vložek za navadno baterijo	3,50
2 m	veriga za »rahljanje«	40,00
1 kos	stroj za rezanje slanine	65,00
1 kos	krema za čevlje	3,00
1 kos	sirkova metla	8,00
1 m	volneno blago	40,00
1 kos	nogavice	10,00
1 kos	zajčji klobuk	85,00
1 kos	moška delovna srajca	20,00
1 kos	moška pražnja srajca	34,00

Pravo višino gozdnih mezd pa moremo presojati le, če vemo, da je grof Thurn prodajal m³ žaganega lesa po 300 dinarjev. Kot primer naj navedem izkupiček lesnega trgovca leta 1936 iz zgornje Savinjske doline:

— kmetu je dal za m ³	12 din
— sekačem je dal za m ³	12 din
— delavci na drči so dobili za m ³	10 din
— vozniki so zaslužili za m ³	10 din
— žagarju je plačal za m ³ rezanja	20 din
— obraba žage po m ³	20 din
— 30 % na račun odpadkov na žagi	14 din
— vezanje splava prerač. na m ³	8 din
— splavarski stroški na m ³	45 din
— drugi stroški (zavarovanje)	14 din
SKUPAJ	165 din

V Zagrebu je prodal les po 280 din/m³ in pri tem zaslužil brez naporov 115 dinarjev po m³, medtem ko je moralo šest ljudi trdo delati, da so skupaj zaslužili 131 po kubiku lesa. (7)

V takem razmerju moramo presojati pravo višino mezd naših gozdnih delavcev. Tu je še komajda mogoče govoriti o višjih ali nižjih mezdah obravnave družbene skupine, temveč predvsem samo o mezdah najhujšega izkoriščanja človeka — delavca in okoriščanja z rezultati njegovega dela.

BRANKO ŠIRNIK

FRANC JENIŠEK

Vsako slovo je težko. Posebno še takrat, ko se poslavljamo za vedno, takrat ko eni odhajajo iz življenja, drugi pa ostajajo.

Franc Jenišek — Anzl se je rodil pred 55 leti v Smiklavžu. Vse življenje je preživel v tem okolju.

Na gozdarskem obratu se je zaposlil v letu 1963, s skupno delovno dobo 26 let se je invalidsko upokojil pred tremi leti. Delo v gozdarstvu ga je veselilo, čeprav ni bil usposobljen za sečnjo. Opravljal je gojitvena dela v gozdu, vzdrževal je prometnice in delal kot pomožni delavec pri traktorskih opravilih.

Prav skrben je bil pri opravljanju del in varstvu gozdov Burca in Vodriža. Ti so mu prirastli k srcu. Kolikokrat je v trdi zimi do pasu gazil sneg, da je krmil svoje ljubljence — ptice. Kako ponosen je bil na cesto v Burcu — sodeloval je vse od trasiranja do gradnje in kasnejše vzdrževanja.

Imel je svojo življenjsko filozofijo. V bistvu je bil veseljak, dobričina, velikokrat nerazsoden, vendar

pošten in delaven. Takšnega smo ga poznali, mu skušali pomagati, da se je prebijal skozi življenje. S hvaležnostjo in pripadnostjo kolektivu nam je skušal to povrniti.

Nepozabni so trenutki, ki smo jih skupaj preživeli ob naših srečanjih — zborih delavcev, sindikalnih zborih in izletih, na skupnih potovanjih, pa kamorkoli smo šli. Franc — naš Anzl je bil vedno tisti, ki je skrbel za vzdušje in nas ves čas držal pokonci. Plitvice, Filip Jakov, Velika planina, Bovec in še in še je nepozabno. Z upokojitvijo se ni ločil od kolektiva. Velikokrat se je vračal na klepet in kavico na obrat — tudi izletov se je udeleževal. Vedno je bil naš Anzl.

Čeprav smo vedeli, da ni zdrav, da je večkrat iskal zdravniško pomoč, nismo pričakovali, da se bo tako nenadoma, tako nepričakovano poslovil. Zaradi tega je bolečina še močnejša.

Ob slovesu le to: skrbeli bomo za tvoje najljubše gozdove. Ko se bomo v kolektivu srečevali, boš prisoten v spominu na vse tisto lepo, kar smo skupaj preživeli.

Hvala ti za vse.
TOZD gozdarstvo Slovenj Gradec

VIKTOR VRBAČ 1925—1990

ljenko. Njun sad sreče sta dva sinova in hčerka.

Delo je bilo njegovo življenje. V letu 1977 si je z motorno žago pokodoval roko. Ko je okreval, je delal še naprej brez počitka.

Pred letom je načela njegovo telo zahrbtna bolezen. Zdravil se je v Ljubljani in v Slovenj Gradcu, vendar je kljub temu prišel čas slovesa. Zapustil nas je, star komaj 66 let.

Ohranili ga bomo v lepem spominu!

Viktor LEVOVNIK

Pokojni Viktor Vrbač je prišel v naš kraj Zelovec leta 1966, ko je kupil Modrijevo posestvo. Preuredil je hlev, zgradil novo hišo in napredno kmetoval. Spoštljivo smo upoštevali njegove nasvete. Imeli smo ga za svojega mentorja pri kmetovanju.

Rodil se je 2. marca 1925 v Pamečah. Tu je odrasčal, pri hiši Šerbarnjak. Tu je tudi spoznal svojo izvo-

ZAHVALA

Ob izgubi dragega moža, očeta, dedka in pradedka

ANTONA KLEMENCA
iz Mislinje

se vsem, ki ste nam v najtežjih trenutkih kakorkoli pomagali in stali ob strani, iskreno zahvaljujemo. Hvala osebnju zdravstvenega doma Mislinja. Najlepša hvala vsem, ki ste darovali vence, cvetje, sveče in prispevali za maše. Hvala govornikom, godbi, pevcem in gospodu župniku za opravljen pogrebni obred.

Vsi njegovi

MARIJA LADINIK 1917—1990

Bila je najmlajša od treh Kajzerjevih deklet na Platu nad Mežico. To je bil za njo tudi najlepší kraj, saj je na Platu preživela vse svoje življenje. Leta 1936 se je poročila z Ladinekovim Pepijem in doživela pravo družinsko srečo, ko se je rodil sin Kristi, za njim pa še Anica in Marija. Osemdeset hektarjev veliko posestvo je dajalo pridni družini dovolj kruha in zadovoljstva, saj je znala Marija dobro gospodinjiti in izžarevati okrog sebe tisto pravo materinsko ljubezen in pogostim gostom obilico gostoljubnosti. Znala je biti družabna, najljubši gosti pa so bili pri njej lovci in gozdarji. Ti so se pri Ladinku vedno radi

oglašali in se bodo tudi še naprej, saj še vedno gojita lovsko tradicijo pri hiši vdovi mož Jože in sin Kristi.

Marijino življenje se je izteklo v začetku oktobra, ko se je narava v svojem zorenju barvala in se pripravljala na zimski počitek.

Za vse, ki so z Marijo živeli in njene prijatelje, je legla k počitku prezgodaj. Tako je hotela usodna bolezen, nad katero je obnemogla tudi dobrodelna zdravniška roka.

Iz hvaležnosti za vso njeno gostoljubnost in v njej spomin ji te vrstice v Viharniku, ki ga je vseskozi rada prebirala, poklanjajo

koroški gozdarji

PETER POTOČNIK — ZABERČNIK

gače, da so z vitlom vlekli plug navzgor po strmini. Treba je bilo postoriti marsikaj: popraviti hišo, gospodarsko poslopje, skratka začela sta gospodariti iz nič. Kdor ljubi zemljo, ta ne obupa. Takšen je bil Peter. Za težaško delo je moral poprijeti žena, saj Peter tega ni mogel, ker je bil invalid. Odplačala sta dolgove kmetije in si uredila življenje. V zakonu sta se njima rodili: hči Pavlina ter sinova Peter in Kristi. Kristi je umrl, ko je bil star osem mesecev. V lanskem letu, 26. 8. 1989 sta z ženo praznovala zlato poroko. Zlatoporočenca takrat pač nista pomislila, da ju bo prihodnje leto kruta usoda ločila za vedno. V zadnjem času je Peter malo bolehal. Ko so ljudje rezali koruzo za silos, je Peter sedel v kuhinji in se iznenada prevrnil s stola in nit življenja se je v njem pretrgala. Še tako hitra zdravniška pomoč ni bila več potrebna. Peter se je poslovil od življenja. Na šentjanskem pokopališču se je od Petra poslovil tudi predstavnik borčevske organizacije, saj je med vojno izdatno podpiral NOB.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.
V. A. — Rastko

V petek, 5. oktobra smo se na šentjanskem pokopališču poslovili od Petra POTOČNIKA — Zaberčnika. Pri sosedih, prijateljih in znancih, je bil priljubljen kot dober sosed in krajan, zato so ga na njegovi zadnji poti pospremili v velikem številu.

Petru je stekla zibelka 28. 7. 1911 na Inglinjekovi domačiji na Selovcu nad Šentjanžem pri Dravogradu. Ko je bil star šest let, je zbolel za hudo otroško paralizno, zato je postal 90% invalid. Svoja mlada leta je preživel doma pri starših na domačiji. Ze kot otrok je imel izredno dober posluš. Kot samouk se je naučil igrati na klarinet. Igral je v kmečki skupini na steljerajah in porokah. Oženil se je 27. 11. 1939 leta. Za ženo je kupil Angelo Kričej. Med tem je kupil Zaberčnikovo freto (bajto), ki je ležala v najbolj hribovitem predelu Selovca. Strmina pa takšna, da bi še kuro moral privezati, da se ne bi skotalila po hribu. Njiv ni bilo mogoče obdelovati dru-

OB NESREČI

Ob tragični smrti Viktorja Lenarta, moža naše dopisnice Mihaele, ji je pisatelj Istre Marjan Tomšič napisal tolažilno pismo. Objavljamo del vsebine pisma:

Zeel bi vas potolažiti. Vi veste, da je vse, kar se zgodi, božja volja. Naša človeška pamet ne more razumeti odločitev višje sile, zato se ji upira. Vendar je vse, kar nam je potrebno v tem trenutku to, da verujemo in zaupamo. Njegovo življenje, njegova duša... se je prelila v morje večnosti. Vrnila se je tja, od koder je prišla. Pustimo jo v njeni radosti in sreči, ne jočimo in ne kličimo je nazaj, ker jo s tem le obremenjujemo.

Mihaela, saj veste, da ni smrti. Je le navidezna smrt, a v resnici je to le prehod v novo življenje.

V SPOMIN
MARIJI
TRIPLAT

Komaj leto dni je minilo, od kar smo se poslovili od njenega moža in že je morala umreti, tako dobra mama Triplat Marija. Rodila se je 10. 8. 1920. l. v Suhem dolu v Smolških mlinah. Od tod se je družina preselila v Spolovnerjevo kočo, ki je bila Sašelov. Tu je Marija rastle in spoznala, kako trdo je treba delati, da se preživis.

V drugi svetovni vojni je morala iti za deklo k Lampretu v Podgorje. Tam je preživela vojno viхро. Tam se je spoznala s krepkim fantom in že je postala mamica.

Morala se je vrniti nazaj domov k očetu in materi, ki so takrat stanovali v Grilovi bajti v Podgorju. Tam se je povezala z delom OF. Kolikokrat je pokojna Marija dala material za obveze v zasilno bolnico, ki je bila v Postavkovem gozdu. Zato je bila tem bolj hvaležna družbi, ki je ni pozabila.

Dobivala je skromno priznavalnino. Bila je skromna in prijazna z vsakim in vsak ji je bil dobrodošel.

Lepo je skrbela za svojega sina Ivana, ki je bil njen ponos. Ko pa jo je leta 1964 zasnubil Triplat Jožef, po domače Grobelnik, se je poročila in že je postala gospodinja pri Grobelniku. Jožef je bil vdovec in je imel 2 sina Jožefa in Hinča, zato je svojega sina Ivana pustila kar pri starših, ki so lepo skrbeli zanj.

V zakonu so se njima rodili 3 brhki sinovi Srečko, Marjan in Mirko. Kako vesela je bila, bili so ji v ponos in veselje. Tudi obeh sinov, ki so ostali pri njej kot mačehi, ni nikoli zapostavljala, bila jim je druga mati vsem, dokler se nista poročila in ustvarila družine.

Ne smemo pa pozabiti, da je bila Grobelska mati tudi pridna krvodajalka in to med prvimi, ki so začeli dajati kri. Zato ji bomo vedno hvaležni.

Ko je pred dobrim letom začela bolehati smo pač vsi upali, da bo premagala bolezen. A ni bilo tako. Ko so jo 10. 8. ravno na njen rojstni dan peljali v bolnico ni nihče slutil, da je to njena zadnja vožnja. Dopolnila je svojih 70. let in smrt je bila močnejša kot življenje.

Triplast Marija je umrla 8. 9. 1990. Velika množica ljudi se je vila od Grobelnika in jo pospremila na zadnje pot. S tem žalnim sprevodom smo pokazali, kako je bila priljubljena med nami. Vnuki pa so ji s cvetjem posuli zemljico v kateri bo mirno počivala.

ZAHVALA

Vsem, ki ste našo drago mamo in babico

MARIJO TRIPLAT
iz Razbora

spremljali na njeni zadnji poti ter ji darovali cvetje, se najlepše zahvaljujemo. Hvala govornikom Malhiorju Mazeju in Anici Meh za izrečene besede pred odprtim grobom, pevcem za zapete žalostinke in gospodu župniku za opravljen pogrebni obred. Vsem in vsakomur še enkrat najlepša hvala.

žalujoči sinovi z družinami.

Na željo svojecev zapisala
Malanšek Štefka

Alkoholizem je vsakršno uživanje alkohola, ki ustvarja probleme. Če je žena nekajkrat opozorila svojega moža zaradi vinjenosti, pa se še zgodi, da pride domov vinjen, je njen mož zanesljivo alkoholik, saj s ponovnim opijanjem dokazuje, da ima raje alkohol kot pa ženo.
(Hudollinova definicija)

ŠOŠTARJEVEMU
FRANCIJU
V SLOVO

Vsak kmet si želi napredka. Tako mi je tudi Šoštarjev Franci navdušeno pripovedoval, kako bo zanj lažje, ko bodo dobili nov traktor. Čeprav je kmetija majhna in strma, bo pa le manj muke za živino in ljudi, in sploh se, ker Franciju zdravje ni služilo, kot je treba. Potolžil sem ga, da se mu bo ob manjšem trudu zdravje povrnilo, kar sem mu skupaj z njegovimi iz srca želel.

Ob žilavem pogovoru mi je pripovedoval o štiritletnem izganstvu. Ko je bil še mlad poba so bili z družino izgnani na Hrvaško, kjer so veliko pretrpeli in ko so se vrnili na povsem izropan dom, je bilo treba začeti vse znova. Le ljubezen do zemlje in kmetovanja je bila tista gonilna sila, ki jim je dajala moč do dela kljub velikemu pomanjkanju v povojnem času, da so lahko vztrajali z mlado družino in napredovali na tej skopi hribovski zemlji v viraški grapi.

Z ženo Brigito sta darovala življenje enemu dekletu in sedmim fantom in večina si je že ustvarila družine in domove. Šestdesletnemu dedku bi sedaj lahko bilo boljše, a žal šibko in zgarano telo se je moralo vdati huđi in neizprosni bolezni, v kateri je zmagala smrt.

Šoštarjev Franci je bil skrben gospodar, poln načrtov za bodočnost, skromen, dober sosed in priljubljen pri vseh, ki smo ga poznali.

Ohranili ga bomo v lepem spominu.

Vsi tvoji

L. M.

ZAHVALA

Ob vse prerani izgubi našega drugega moža, očeta in dedeka ter sina in brata

IVANA JAMNIKARJA
iz Gornjega Doliča

se vsem, ki so ga spremljali na zadnji poti ter mu darovali vence in cvetje, najlepše zahvaljujemo. Hvala stanovskim prijateljem, rudarjem, za častno stražo in za spremstvo na zadnji poti ter rudarski godbi za zaigrane žalostinke. Hvala govornikom in g. župniku Francu Gornjaku za pogrebni obred.

Žalujoči: žena Marija, otroci Milena, Branko, Marija, Boža in Simona, mama in sestre Marija, Ivanka in Jožica z družinami.

Foto: F. Jurač

JOŽETU
HAVLETU
V SPOMIN

Včeraj, ko sem se vzpenjala po strmih pobočjih Tolstega vrha in je oktober sijal v vsej zrelosti in svetlobi, mi je prišla na misel slika: moški drži konja za povodec. Čisto običajna slika in vendar ne čisto običajna. O tem moškem od pred kratkim govorimo kot o pokojnem: s konjem ne vem kaj se je zgodilo... Ampak iz slik se je preselila vame harmonija, ki preveva odnos med človekom in živaljo.

Sedim oz. počivam na točki, kjer me pogled na pokrajino pod menoj očara: toplina barv me greje in listje z dreves se vrtniči okrog mene.

Da, kaj naj torej pišem o njem, če sem vseh deset let, kar sem ga poznala, samo odzdravljala njegovim prijaznim pozdravom, kadar ga je zaneslo v Dravograd po opravkih: vedno urejen, vedno na mestu. To je bežni vtis, ki sem ga dobila, drugače ga nisem imela prilike spoznati.

In vendar, ko so mi dali sliko, nisem odklonila zapisa. Iz preprostega razloga, ker se mi zdi, da sem ga vseeno dolgo poznala. Bil je z vsem srcem kmet, ljubil je svoje živali in svojo zemljo. To vem, pa mi ni nihče pravil in nisem nikogar spraševala. To je bilo morda zapisano v zraku ali pa sem razbrala iz njegovega pogleda in nasmeha.

Oktober čisto svojsko vpliva name: tule pod drevesom, ki štrli v nebo, med listjem, ki sili v zemljo so tudi moja čustva razdvojenata, privezana na to, kar me obdaja in žalostjo minevanja...

Pot nadaljujem še vedno z mislimi pri Jožetu Havletu: včasih se mi je zdel tako zelo osamljen. Toda z leti se človek spremeni. Mislim, da je bil prav srečen človek, čeprav ga življenje ni obdarilo z družino, družico in otroki.

Sedaj, ko živim sredi narave in je moj odnos do nje poglobljen, šele tukaj razumem ljudi na kmetijah: njihova ljubezen je pravično porazdeljena med otroke, ki so prav tako plodovi kot tisti na njivi, med smreke in bore pa breze in macesne, pa krave v hlevu in konja, ki prijateljsko nagiba glavo k gospodarju. Res, tale slika mi je dala misliti.

Naj ti bo lahka zemljica domača, dragi sosed in prijatelj Jože!

Milena Cigler

VSEH MRTVIH DAN

Praznujemo vseh mrtvih dan, smo grobove okrasili, spominjamo se svojih dragih, ki so nas že zapustili.

V meglenem jutru šel na grob sem svoje mame. Ko sem obstal pri grobu, sem vanj zazrl se nemo, tiho sem položil na grob ji krizantemo.

Premišljeval sem, kaj vse je pretrpela, več težkih dni kot sončnih v življenju je imela.

Ob grobovih za rajne smo molili, misli nanje bile so boleče, njim v čast so na grobovih tiho plapolale sveče.

Ko nam bo ugašalo življenje kot drobni svečki tu med nami, prosili bomo za pomoč, naj Bog nam bo ob strani.

Ivan Hamun

IZ SKUPŠČINE SLOVENIJE

(OBDAVČEN UVOZ HRANE IZVEN SLOVENIJE)

Poročati o delu skupščine ni prijetno zato, ker samo še ponavljamo to, kar je javnosti že znano. O vsem, kar se dogaja važnega po svetu, je javnost sproti ali v najkrajšem času obveščena s pomočjo sredstev javnega obveščanja, ki ji omogoči, da to posluša, gleda ali prebere.

Tik pred običajnim zaključkom redakcije sem prosil urednico g. Ido, da naredi za mene izjemo in rezervira eno stran za moj prispevek. Bili smo namreč tik pred nadaljevanjem 8. seje skupščine in sem se nadejal, da bom mogel povedati vam kaj več. Toda žal, tudi tokrat nismo uspeli predelati vsega gradiva in smo sprejeli nekaterih zelo važnih zakonov še ponovno odložili! Kaj je vzrok temu večkrat tako nepotrebnemu zavlačevanju, se bomo pogovorili enkrat pozneje.

Najvažnejši dogodek v skupščini je bil sprejetje osnutka Ustave države Slovenije. Ustava je najvažnejši pravni in politični akt, na podlagi katerega vsaka družba izdaja zakone, ki urejajo medsebojne odnose. V razpravi smo se kmetje največ zaustavili pri 69. členu, ki govori o kmetijstvu. Tu sem predlagal to dopolnitev:

Ustava Republike Slovenije mora jamčiti izdajo takih zakonov, ki bodo kmetijsko proizvodnjo stimulirali in ščitili!

Prosim vse bralce Viharnika, da pri javni obravnavi osnutka Ustave ta predlog podprejo! Iz izkušnje vemo, da v preteklosti nekateri zakoni niso bili preveč naklonjeni kmetijstvu.

Skupščina je sprejela za kmetijstvo zelo pomemben zakon. Slovensko živinorejo tepe zadnje čase huda kriza zaradi neumeljenega uvoza mesa, mleka in njenih proizvodov, kar je posledica medprebliških političnih razprtij. Posledice so naslednje: država troši po nepotrebnem dragocene devize, potrošnik mora za nič manjšo ceno jesti manj kvalitetno meso, slovenski živinorejci pa so s tem še v večji krizi. Poslanci Kluba SKZ smo to stalno obravnavali in zahtevali pri IS nujne ukrepe. IS se je končno zdramil in posredoval skupščini sledeče: **PREDLOG ZAKONA O DAJATVAH PRI NAKUPU ŽIVINE, MESA, MESNIH IZDELKOV, MLEKA IN MLEČNIH IZDELKOV**, s tem priporočilom: izvršni svet skupščine Slovenije predlaga skupščini Republike Slovenije, da sprejme zakon po hitrem postopku, zaradi preprečevanja motenj v kmetijski proizvodnji. 3. člen tega zakona se glasi: Dajatev plačujejo podjetja in druge pravne osebe s sedežem na območju Republike Slovenije, ki uvažajo proizvode za predelavo oziroma nadaljnjo pro-

dajo na območju Republike Slovenije. Dajatev plačujejo tudi podjetja in druge pravne osebe ter delovni ljudje, ki samostojno opravljajo dejavnost z osebnim delom na območju Republike Slovenije, ki kupujejo proizvode iz drugih republik za predelavo oziroma nadaljnjo prodajo. Dajatev se mora plačati v roku 30 dni po datumu carinjenja. Dajatev po tem zakonu je prihodek proračuna Republike Slovenije.

Skupščina je predlagani zakon sprejela s amandmajem, da se zaradi tega meso v mesnicah ne sme podražiti.

Sekretariat za kmetijstvo in prehrano je izdal odlok o nakupu nafte brez prometnega davka za kmetijsko proizvodnjo. Ključ za razdelitev bo obdelovalna površina. Količina te nafte je omejena.

Vsi trije zbori skupščine so še enkrat obravnavali Zakon o začasnih prepovedi sečnje v gozdovih v družbeni lastnini in začasnih prepovedih prometa z nepremičninami v družbeni lastnini. Razprava o tem zakonu se vleče po skupščinskih klopek že od meseca julija, ko je bil na 3. seji, ko je bil sprejet po hitrem postopku. V obravnavo je bil predložen na predlog Kluba poslancev SKZ, ki v svojem programu med drugim zagovarja tudi vrnitev vse krivično odvzete kmetijske zemlje in dela gozdov. SKZ se zaveda, da bo to dolgotrajen proces, ki ga bo moral urediti zakon. Da pa ne bi ta čas sedanji uporabniki izkoristili za prekomerno poseganje v gozdove ali prepredajo teh zemljišč, je bilo nujno, da je skupščina to zaščitila z zakonom.

Toliko prahu, kritike in negodovanja, še doslej ni dvignil noben zakon, ki je bil sprejet v novi sestavi skupščine. Priznati namreč moramo, da je bil ta zakon izdan nedorečeno, saj nismo predvidevali, da bo povzročil toliko zastojev v gospodarstvu, predvsem pri gospodarjenju z gozdovi in v proizvodnji v lesno-predelovalni industriji. V tistih GG, ki gospodarijo z velikimi kompleksi gozdov bivših veleposelstnikov, cerkva in samostanov, je prišlo do občutnega izpada proizvodnje in s tem tudi dohodka, grozi tudi še povečana brezposelnost. Skratka velike motnje, ki si jih ne smemo privoščiti v sedanji veliki gospodarski krizi! Bila je nujna sprememba zakona.

SKZ je kot predlagatelj na to pristala iz razloga, ker v svojem programu ne zagovarja oživljanje veleposesti, temveč le obnavljanje in oživljanje družinskih kmetij, kar ima kot prvo točko svojega programa. Temu je botrovalo tudi stališče vrha cerkve, ki se strinja s tem, da GG lahko še naprej gospodarijo v njihovih gozdovih pod pogojem, da ji dajejo v vpogled evidenco gospodarjenja. Lastniške odnose bi urejali pozneje. S to spremembo se je strinjal tudi RIS, ki je objeljuje poostreno kontrolo nad prometom teh zemljišč.

Predlog za spremembo zakona je bil predložen v razpravo na 5. seji skupščine. Začel se je zaplet, ki še do danes ni razvozlan. V veljavi je še vedno za-

kon, ki je bil sprejet v prvotni obliki, zato so prizadeti GG še naprej v težavah in negotovosti. Zakon v prvotnem besedilu sta na 3. seji sprejela družbenopolitični zbor (DPZ) in zbor občin (ZO), zbor združenega dela (ZZD) pa ga je zavrnil. To je ZZD storil na 4. seji in od takrat je zakon v veljavi. Omenjeno spremembo zakona, ki je bila predložena na 5. seji, je izglasoval samo ZZD, ostala dva zbora je nista sprejela. Na 6. seji je to storil tudi DPZ, v ZO pa tega niso uspeli še do danes. Ne samo, da to drži prizadete GG v negotovosti, ta neučinkovitost meče slabo luč tudi na delo skupščine!

Republiški IS je skupščini predlagal sprejem zakona v naslednjem besedilu: Predlog za izdajo zakona o prenehanju veljavnosti zakona o sistemu obrambe pred točo s predlogom zakona. V obširni razpravi so bila mnenja deljena. Strokovnjaki so ugotavljali, da je tak sistem obrambe pred točo neučinkovit, nasprotno pa so trdili kmetje iz severovzhodne Slovenije in iz Savinjske doline, se pravi s področij, kjer toča rada pustoši. Vztrajali so na tem, da ta sistem obrambe mora ostati, v nasprotnem primeru pa mora vlada R Slovenije jamčiti za eventualno škodo po toči! Ta točka dnevnega reda je bila preložena.

Skupnost pokojninskega-invalidskega zavarovanja je skupščini Slovenije predložila problematiko nadaljnega izvajanja pokojninskega in invalidskega zavarovanja in zagotavljanje sredstev v zaostrenih gospodarskih razmerah. To problematiko sta obravnavala DPZ in ZZD in prišla do dokaj skupnih stališč. Likvidnost SPIZ je ogrožena, čeprav še ni razlogov za povečanje pokojnin na podlagi rasti osebnih dohodkov, ki ne presega 5%. V sedanjih zaostrenih gospodarskih razmerah pa ni možno obremenjevati gospodarstva s povečanjem prispevnih stopenj za pok. in invalid. zavarovanje. Do konca leta, oziroma do spremembe nove zakonodaje, je treba dosledno izvajati sedanje zakone in predpise. Zbora priporočata SPIZ, naj v sodelovanju z republikanskim IS in bankami, zagotovi sredstva za izplačilo pokojnin z uskladitvami z nujnim premostitvenimi kreditov. Nelogičnosti v pokojninskem zavarovanju je treba popraviti z zakonskim predlogom za spremembo ugotovljenih nesporazmerij v pravicah v sedanji zakonodaji. ZZD še posebej priporoča, da naj SPIZ do konca leta 1990 zadrži usklajevanje pokojnin na osnovi rasti osebnih dohodkov. Nadaljnja razprava in sklepi sledijo na prihodnji seji.

Maratonsko razpravo je povzročil tudi predlog za izdajo zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o RTV Slovenija s predlogom zakona. Zataknilo se je pri sestavi članov sveta. Koliko jih lahko imenuje skupščina, narodni manjšini, in koliko RTV Slovenija iz vrst svojih zaposlenih.

Razprava in usklajevanje nesprejetih zakonov se bo nadaljevala 8. 11. 1990. Ajnžik

KMEČKI OBIČAJI ČEZ LETO — NOVEMBER LISTOPAD

Po starem rimskem koledarju je november deveti mesec (latinsko novemdeveti), po našem koledarju enajsti. Naši predniki so november imenovali listoviga gnoja — to ime še najdem v vseh starih slovenskih koledarjih.

Prvi november je posvečen spominu vseh svetnikov. V Rimu so ta praznik poznali že v sedmem stoletju. Začetka so se spominjali le mučencev, ker pa je njihovo število v prvi krščanski dobi tako naraslo, da tekem leta niso dobili svojega godovnega dne, zato je cerkev odločila, da en dan v letu posveti vsem svetnikom in mrtvim. Sprva so zbrali 13. maj. Ta dan je bil za spomlad zelo neprijeten za tak velik praznik. Množice vernikov, ki so se ta dan zgrinjale v Rim, so pojedle vse zaloge živeža, kar je ostalo od zime, za-

to je papež Gregor IV. leta 835 za ta praznik mrtvih izbral 1. november, ko so poljska dela bolj pospravljena in živeža dovolj v kaščah. Ta praznik je ostal do danes. Ta dan dobijo mrtvi na grobove rože in sveče, ki naj s svojo svetlobo preženejo temo onkraj groba. Ta dan vsak rad obišče grobove svojih rajnih. Drugi dan je posvečen vernim dušam, in ga še tudi danes delno praznujemo.

Dosti teh običajev so pri nas pustili stari Rimljani, naši predniki so jih prikrojili h krščanskim navadam. Tudi stari Grki so svoj praznik imenovali »anthesia«. Verovali so, da mrtvi ta dan obiščejo svoja nekdanja bivališča, zato jim je družina pripravila doma na mizo jedi in pijačo. Tri dni so jih gostili, tretji dan pa so jih rotili, naj sept oddidejo z

obrednim pozivom »Tlyreze, keres, uk et. Anthestia!« Kar pomeni pojdi ven, duhovi, dnevi mrtvih so pri kraju. Tudi pri nas je bil običaj, deloma še ohranjen, da se na dan mrtvih zvečer pomoli vse tri rožne vence za pokojne, na mizo se postavi in prižge sveča, poleg pa položi hleb kruha in vrč vode. To svečo pustijo goreti celo noč. Ponekod po Koroškem je še ohranjena navada, da za te dni gospodinje pečejo poseben kruh iz ajdove ali koruzne moke, te kruhke so delili revežem in otrokom. Od tega dobrega dela so pričakovali poseben blagoslov. Kar so pogani svojim rajnim nosili na grobove kot hrano, to so v krščanstvu spremenili v miloščino.

Po vseh svetih se jesen nagiba proti koncu. Prva nedelja je zahvalna nedelja, zahvala velja za vso pospravljeno letino, pastirji so kon-

čali s pašo, imeli so zahvalno mašo za dobro pašo, gospodarji pa so pastirje pogostili in jih obdarovali. Temu prazniku so pravili »šmarnica«. Ta običaj pa je sedaj prevzel priljubljeni svetnik sv. Martin, 11. novembra. Tega svetnika je cerkev postavila za jesensko zahvalno praznovanje. Martina tudi imenujemo jesenski »pust« in se ga še bolj slovesno praznuje v vinskih krajih, saj se tedaj mošt spremeni v vino. O tem govori tudi pesem.

»Pršu je pršu sv. Martin
on ga je krstil, jaz ga bom pil.

V večini naših vinskih krajev je obredna jed »Martinova gos«. Na mizi ni smela manjkati Martinova kaša in novo vino. Po Martinu so imeli tudi pastirji več svobode, paše je bilo konec, če se je živina pasla, se sosed ni smel jeziti nad sosedovo živino. Tako se je tudi pastir ozrl po kakem dekletu.

Počakaj me, Minca, do sv. Martina;
kravce popasem, potem te bom vzel!
Okrog sv. Martina je tudi danes rado vse veselo, poskušajo se nove pijače, pri tem pa marsikdaj pregloboko pogleda v kozarec, da ima v današnjem motoriziranem času policija kar preveč dela. V tem poznem času so kašče polne, ljudje se lahko od napornege dela malo oddahnejo. Marsikateri mladi par se odlo-

či, da gre pred oltar reči svoj usodni »da«. To je bilo treba opraviti do adventa, ki se začne z decembrom.

Sv. Martin nam tudi pove, kakšna bo zima. Kadar Martin oblake preganja, nestanovitna zima se oznanja. Sv. Martin naj bo suh, da pozimi raste kruh. Če mokro zemljo sneg pokrije, bo malo prida za kmetije.

Če so v tem času kolikor toliko z delom na tekočem, da je za zimo vse na red, samo za lenuhe je še vprašanje, kak je sv. Lenart, 6. novembra. Če je ta lep, si bo že vsak lenuh pripravil stelje in drva.

Da pa tudi ta mesec ni brez posebnega dela, je bilo treba iz hleva spraviti gnoj. Ko še niso imeli hlevov na splakovanje kot danes in še živina ni bila priklenjena k jaslim, so gnoj vozili iz hleva dvakrat na leto in to zgodaj spomladi in na jesen v novembru. Pri tem opravilu so si pomagali sosedje, da so drug k drugemu hodili pomagat voziti in kidati gnoj. Bilo je to posebno delo, ko so tudi gospodinje spekle posebne potice in tudi drugih dobrot ni manjkalo.

Bil je primer: pri nekem kmetu je bil hlapec, ki je pravil, da ne pozna strahu. Ko je bil naprošen, da gre k sosedu voziti gnoj je moral iti od doma po temi. Pri sosedu, kjer

so bili že fantje zbrani, so se zmenili, da ga gredo strašiti, da mu dokažejo, da ga je strah. Tako se eden od zbranih obleče v črn kožuh, gre pa po poti nasproti, od koder je hlapec prihajal in se skriva za grm. Ko je sosedov hlapec prišel mimo, se mu je zavalil pred noge, da bi ga prestrašil, on pa mu zasadi gnojne vile v telo, potegne vile ven in gre naprej. Ko je prišel, kamor je bil naprošen, so ga vprašali, če le ni koga srečal, rekel je, da ne, ampak nekaj se mu je med potjo zvalilo pred noge, nekaka gmota. Vprašali so ga, kaj je napravil. Rekel je: »Vile sem vanj zasadil.« Ko so šli pogledat, je njihov tovariš bil mrtev.

V tem času se je tudi začelo delo v gozdu, sečnja in spravilo lesa. Kjer so imeli več vozne živine — konje so vozili les. Posebno, če je bil sneg, so šli na furo tudi drugam za cele tedne. Pri domačijah pa so v tem času bili razni obrtniki v »šteri«. Tudi po nekaj dni ali tednov so stanovali in opravljali svoje delo. Ženske pa že začele s prejo, saj so že prej postrigli pri ovcah jesensko volno in tudi trilce so natrle in pripravile predivo za prejo. Pa tudi malo šale je bilo, razne domače igre in če so bili pevci, so še katero zapeli.

Matevž Čarf

Ljubezen do malih živali

Ivan Ledinek iz Slovenj Gradca je že v otroških letih vzljubil živali, katerih ljubitelj je še danes. Že od leta 1983 je vodja sekcije za perutnino in golobe pri Društvu gojiteljev malih živali, ki ima svoj sedež na Ravnah na Koroškem. Poleg vodje sekcije je tudi ocenjevalec okrasnih golobov.

O ljubezni do malih živali pa nam je Ivan Ledinek takole povedal: »Že dvanajst let se ukvarjam z gojenjem okrasnih golobov, katerih imam danes okoli 50. Dvajset golobov ima pismošost ter trideset obratnokrilnih golšarjev v vseh štirih osnovnih barvah, modra, črna, rumena in rdeča. Pred petimi leti, ko sem križal modrega goloba s črnim, se mi je posrečilo da sem dobil modrokovanega goloba, kar je pri gojenju golobov izredna redkost. Sedaj imam teh golobov že pet, s katerimi sodelujem na mednarodnih, republiških in krajevnih razstavah. Moram povedati, da

na vseh razstavah moji golobi dosegajo vrhunske uspehe. Na mednarodni razstavi, ki je bila v Mariboru letos, je golob črnoobratnokrilni golšar star štiri leta dosegel šampiona razstave goloba ali drugače povedano, odnesel je prvo mesto. Poleg gojenja golobov se ukvarjam še z gojenjem okrasne perutnine in kunccev. Med okrasnimi kokoši imam celo kokoši iz Zvezne republike Nemčije pasmo Welshumer, kunci pa so pasme velika činčila. Tudi z njimi sem letos prvič nastopil na razstavi v Mariboru, pri čemer sem imel samico šampionko v pasmi, z ostalimi kunci, bili so trije, pa sem dosegel zlato kolekcijo. Moram povedati, da ves prosti čas, ki ga imam, rad posvečam gojenju malih živali, ker v njih vidim vso srečo in zadovoljstvo. Srečen in vesel pa sem tudi na vsak dosežen uspeh,« pravi Ivan Ledinek.

F. Jurač

Golob, obratokrillni golšar, lastnika, gojitelja in ocenjevalca Ivana Ledineka, ki je na mednarodni razstavi v Mariboru odnesel prvo mesto med 500 razstavljenimi golobi.

Ivan Ledinek je ponosno pokazal prejete pokale in priznanja

Na mednarodni razstavi malih živali v Mariboru so poleg Ivana Ledineka iz Slovenj Gradca razstavljeni še naslednji ljubitelji malih živali, vsi pa so prejeli na razstavi šampiona pasme: Slavko Poberžnik iz Bukovske vasi za orjaškega lisca, Ivo Smrekar iz Podgorja za goloba opatičo črnobelega, Marko Ruter iz Radelj ob Dravi za nemškega dvokapnega bobnarja belega in Jože Ledinek iz Slovenj Gradca za okrasno kokoš suseks.

Franc Jurač

KRUMPASTI FRANC

Upam, da mi ne bo zameril, ker sem dal tak naslov, ker mu tako vsi rečejo, ki ga poznajo. Pravopisno bi moral reči šepavi, kar pa je vseeno, za kar ga je zaznamovala usoda življenja.

Ob planinskih potokih so bili obsežni pašniki, kjer so se v poletnih mesecih pastirji z več kmetij zbirali in uganjali razne burke in norčije. Pastirji so bili večinoma najemniški sinovi, ki so pasli kmetovo živino ali živino svojih staršev.

Tako so tam pod goro pasli Strevčev Lojze, Pušni Polde in Poderčnikov Franci, sami najstniki. Ko so se naveličali postavljanja mlinčkov, so plezali po drevju, se podili po grmovju ali lovili drug drugega. Čestokrat so pozabili na živino, da niso vedeli kam je ušla, potem pa je bilo tekanja in iskanja preden so jo našli. In tako so neki dan močno razgreti pritekli k nemu izmed jezov, se prekucevali v zelo mrzlo vodo in čofotali po njej. Ko so že drgetali, so šele zlezli iz vode.

In ta nepremišljena kopel bi jih skoraj stala življenje. Kmalu so drug za drugim hudo zboleli. Strevčev Lojze je staknil pljučnico, Polde je dobil globoke podkožne zagnojitve in mu je bolezen iznakazila lice.

Najhuje je bolezen prizadela Francija. Prikovala ga je na posteljo za celih deset let, posledice pa so pustile težko invalidnost. Oče in mati sta ga z zadnjimi prihranki in v upanju na ozdravitev peljala k zdravniku v dolino. A zdravnik dr. Preglav je samo zmajeval z glavo češ, da za fanta ni več pomoči in naj mu postrežejo, kar si poželi v zadnjih dnevih življenja. Za bolnico starši, ki so bili najemniki, niso imeli denarja, občina ali država pa takih zdravljenj ni plačevala in tako so morali starši hudo bolnega otroka odpeljati nazaj domov.

Mati pa ne bi bila mati, če bi obupala. Sina Francija, ki je bil v trinajstem letu kot drugorojenec med šestimi dekleti, je zdravila z vse-mogočnimi zdravili noč in dan in ubogi fantič se je zvijal od hudih bolečin. Čez čas so se mu začele odpirati globoke gnojne rane, najprej pod desnim oprsem, nato pa še pod levim stegnom, te rane se niso nikakor hotele zaceliti. Fant se je zvijal noč in dan v bolečinah in visel med življenjem in smrtjo. Včasih se je stanje nekoliko izboljšalo, zatem pa spet poslabšalo. Rane so bile globoke do kosti in se pomalem vedno gnojile.

Na veliko presenečenje so se gnojne rane, ki so se zajedle do kosti, končno čez dolgo časa začele polagoma celiti, a bolezen je zahtevala svojo ceno. Fantu, ki je bil že v sedemnajstem letu, je začelo v kolenu spodvijati levo nogo, tako da se je peta dotikala stegen. Minili so zopet meseci in leta, da je Franček s pomočjo bergel, ki mu jih je naredil oče, začel stopati na desno nogo in skoraj po desetih letih znova delati prve korake, in to brez vsakršne zdravniške pomoči. To je bilo zanj in družino veselo doživetje. Ob tem času je Franček dobil še dva brata in sestrico in ker ni mogel iz hiše, je bil za pestunjo ter mamin gospodinjski pomočnik. Nalupil je krompir, zakuril v štedilnik, kaj zakrpal in bil mlajšim za družbo.

Z leti je vedno trdneje stopal na desno nogo in se začel lotevati tudi dela zunaj hiše, čeprav je imel levo nogo povsem spodvito. In tako je začel nadomeščati sestre, ki so začele druga za drugo odhajati od doma in tudi oče je začel vedno bolj pešati. Francetove pridne roke so segle po vsakem delu, nasekal je strelje, nacepil drva, sklepal koso i.t.d. Ko so

imeli hudobnega konja, ga je v očetovi odsotnosti nakrmil in napojil le on, drugi mu niso smeli blizu.

Po osvoboditvi, ko je bilo igrilstvo na odrih precej razširjeno, je včasih odigral vlogo invalida ali pa je bil šepetalec. Neki tovariš je dal pobudo, da bi se zaposlil kje v dolini kot vratar, pa ga mati ni pustila od doma, saj je bila preveč navezana nanj. Pa tudi France se ni dosti upiral materini želji, kajti zavedal se je, da bi brez materine prizadevnosti že zdavnaj trohnel v zemlji. Čeprav invalid je bil staršem hvaležen za življenje. Ker so zdravi otroci sproti odhajali brž, ko so odvrgli šolsko torbo, je bil France staršem še bolj v pomoč in oporo.

O kakšnih pokojninah ali drugi pomoči takrat še ni bilo govora in znajti se je bilo treba le s trdim delom. Oče, dokler je mogel, je fural in delal druga priložnostna dela, da je bil denar za najnujnejše in za najemnino. In tako se je tudi mladi Franci loteval vedno težjih del. Čeprav mu je za levo nogo služila izključno bergla, je z njo hodil prav tako hitro kot normalen človek. Nekaj let je popravljaval furmanske poti in odtočne jaške in celo oral je z železnim plugom na položnejših njivah ter branal, vendar z veliko težavo, pa okopal krompir in še kaj malega nakosil ter obračal seno; to dela še danes. Ko je oče, ki je s konjem fural les v dolino, hudo zbolel, naročila za vožnjo pa so še bila, se je pogumno lotil tudi tega posla. K sreči so imeli obogljivega konja in z veliko iznajdljivostjo je nalagal les na voz in ga kar tri leta prevažal v poletnem času v dolino.

In tako se je Franc vse življenje skupaj s starši trudil ne le za svoj kos kruha ampak tudi za preživetje svojih staršev, dokler jih je še imel. Družina se je selila z ene hribovske frite na drugo in to na precejšnje razdalje, in končno pristala v bližini, kjer je preživljal svojo mladost. Sredi gozdov z življenjsko sopotnico kljub sedmemu križu še kmetujeta v malem in se trudita za vsakdanji kruh.

Ludvik Mori

Zadnja leta kmetje tudi v hribovitih predelih vse več sejejo in pridelujejo koruzo za silažo in tudi za zrnje. Letošnje izredno lepo vreme pa je tudi v višinskih predelih bilo izredno naklonjeno. Dozorela je koruzo in pri Francu Jamnikarju v Tolstem vrhu pri Mislinji je bilo veselo na »kožuhariji«. Potem, ko je zmanjkalo koruze, pa je veselje ob petju in glasbi trajalo do jutranjih ur.

F. J.

Glasilo VIHARNIK izdaja delovna organizacija Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec

Ureja uredniški odbor: Ida ROBNIK, Andrej SERTEL, Hedvika JANSE, Vida VRHNJAK, Danilo RANC, Gorazd MLINŠEK.

Glavni urednik: Andrej SERTEL, odgovorna urednica: Ida ROBNIK, lektorica: Majda KLEMENSEK, tehnični urednik: Bruno ZNIDERSIČ.

Naklada: 5600 izvodov.

Tisk: GZP MARIBORSKI TISK Maribor, Tržaška cesta 14, 62000 Maribor, 1990.

PO 55 LETIH V BUKOVSKI VASI TRGOVINA

Menda mi je bilo 7 let, ko sem začel hoditi sam v trgovino ali v gostilno k Brezovniku. Če sem moral po cigarete ali po kaj drugega v mraku, pa mi je bilo strašno hudo, ker sem moral iti mimo Lampretove frnjače. Med ljudmi so se širile govorice, da tam straši, da tam čaka jaga baba ali škopnjeki. Pa naj je bil še tak mraz, sem bil poten kot v najhujši vročini, ko sem šel mimo frnjače. In hvala Bogu, strašila nisem nikoli videl, le preperel panj mi je večkrat hitreje pogнал utrip srca v mraku.

V trgovini mi je lastnik Alojz vedno podaril bombone, kar je bilo za tiste čase za nas, revne otroke, zlato darilo.

Časi so se spremenili. Alojz je umrl in prišla je vojna. Trgovino in gostilno so zaprli, krajani pa smo se navadili hoditi po nakupih v Št. Janž.

Letos pa smo v Bukovski vasi spet dobili trgovino. Zgradijo jo je naša krajanka Majda Aroš.

Krajani smo s trgovino zelo zadovoljni, saj imamo sedaj vse v bližini. Zaloga je bogata, tudi ceneje je marsikaj kot drugod. Za oddaljene poskrbijo za brezplačno dostavo na dom.

Viktor LEVOVNIK

Nataša Ledinek

Zaljubljena v citre

Nataša Ledinek iz Slovenj Gradca je učenka petega razreda osnovne šole. Čeprav ima veliko osnovnošolskih skrbi, rada vzame v roke citre in ubrano ubira melodije na strunah. Letos obiskuje glasbeno šolo že tretje leto in, ko bo šola končala, to ji je tudi želja, bo še bolj ponosno in veselo zaigrala na citre.

F. J.

Darovi jeseni, foto: Matevž Čarf

POSTANI NAŠ ČLAN

V Ljubljani je začelo delovati gibanje za kulturo miru in nenasilja. Vsak, ki želi v svojem kraju delati za sočloveka, pomagati drugemu v vseh ozirih in ima čut za plemenitost in nenasilje, naj se gibanju pridruži. Več informacij lahko dobite pri Centru za kulturo miru in nenasilja, Ljubljana, Mestni trg 13 ali pri meni, njihovem sotrudniku Viktorju Levovniku. Tel.: 0602 85-041.

V. LEVOVNIK

Prvi teden v decembru je mednarodni teden invalidov. Društva invalidov koroških občin se vključujejo s svojimi aktivnostmi. Po dogovoru na ravnateljski konferenci v zadnjem tednu oktobra objavlja koordinacijski odbor društva invalidov razpis:

Koordinacijski odbor društev invalidov občin koroške regije: Dravograd, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec

v mednarodnem tednu invalidov (prvi teden v decembru)

razpisuje

NATEČAJ

za spise na temo »INVALIDI MED NAMI«

Natečaja se udeležijo učenci osnovnih šol in dijaki vseh srednjih šol na območju občin Dravograd, Radlje ob Dravi, Ravne na Koroškem in Slovenj Gradec.

Rok oddaje spisov na šolah določijo vodstva šol sama.

Na vsakem spisu mora biti naveden naslov udeleženca natečaja.

Najboljši trije spisi iz osnovnih šol in trije iz srednjih šol v občini bodo prejeli priznanja društva invalidov.

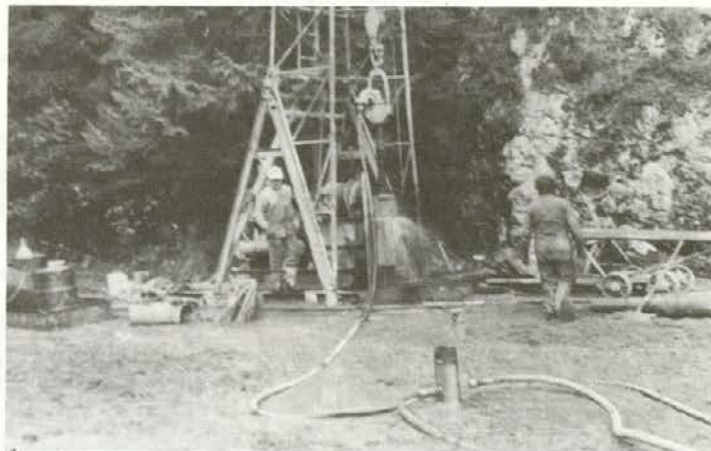
Najboljši trije spisi iz osnovnih šol in trije iz srednjih šol v regiji pa bodo prejeli nagrade koordinacije za koroško regijo: bodo tudi ustrezno objavljeni.

O problematiki invalidnih oseb bo

— v soboto 1. decembra 1990 govoril dr. Janko Sušnik na Koroškem radiu in naslednje dni na Radiu Radlje, — v dneh od 3. do 5. decembra 1990 bo učna ura v vseh šolah.

Vabimo, da se natečaja udeleži čim več učencev in dijakov!

Koordinacijski odbor

IZVIRI PITNE VODE ZA ČRNJANE

Črnjani se že dalj časa ubadajo s problemom pitne vode. Poleg dotrajane vodne inštalacije, ki so jo v letošnjem letu skoraj v celoti zamenjali, jim vode primanjkuje tudi količinsko.

Strokovnjaki za to področje so letos začeli iskati vodo v okolici Črne. Na Pristavi, v bližini Mihelevo žage so našli tri izvirje, med katerimi sta dva količinsko zelo bogata z zdravo pitno vodo. Iz globine 41 metrov priteče v enem izviru 8, v drugem pa 10 litrov vode v sekundi, kar menda zadostuje za potrebe krajanov Črne.

Ida ROBNIK

SVETI VID

Kako pride v življenju vse drugače, kot si človek zamisli! Tako so letos v mesecu juniju blagoslovili temeljni kamen za postavitev cerkvice sv. Vida v Šentvidu nad Zavodnjah.

Ta cerkev sv. Vida ima tudi svojo zgodovino, saj je bila požgana v času vojne.

V tej mali cerkvi v Šentvidu, ki je stala na samoti, so se zatekli Ukrajinci. Zato so zvedeli partizani, ki so šli in zastražili cerkev. Zahtevali so od Ukrajincev, naj se jim predajo. A ker oni tega vsi niso hoteli storiti, je odpor trajal kar precej časa, da se je končno nekaj teh Ukrajincev le vdalo. Nič hudega jim partizani niso naredili, le oblačila so jim odvzeli in jih nato pogнали doli proti Dolopstu.

Ostali Ukrajinci pa so trmasto vztrajali in niso hoteli, da se predajo Partizanom. Tako so morali Partizani celi dan obstreljevati v zvonik, kamor so se umaknili Ukrajinci in streljali doli na borce. Videli so, da jih iz zvonika pač ne bo mogoče pregnati, zato so se zgali vhod v cerkev in zvonik.

Tako je zgorela cerkev, eden od zvonov je padel dol in se prepolovil.

Mali zvon pa je po naključju obvisel na že ogorelem tramu. Seveda se pozneje nihče več ni zanimal, kako je tam okrog. Vendar je pač naključje nanese, da je tam okrog hodil Čofati Martin in je našel polomljenega svetnika sv. Vida. Pobrál ga je in odnesel domov v Javorje. Tam sta ga s pokojnim Kavnikom, temeljito obnovila in ga nato dala k sv. Joštu, kjer je bil nekaj časa. Nato pa so ga vrnili nazaj v Zavodnje, kjer je sv. Vid podružnica Zavodnja. Tako je tudi sv. Vid romal iz kraja v kraj in po toliko letih se bo vrnil nazaj.

Stefka Melanšek

ZEMLJA

Bili so časi, ko je znal prav vsak, kmetijo in pa zemljo spoštovati, sistem življenski je tedaj bil tak, se pridnost znala je obrestovati.

Napredek pa pokvaril je vse to. Ko so tovarne močno se gradile, premnogo kmečkih sinov je odšlo, tovarne rabile so mlade sile.

In pozabili mnogi so tedaj, da zlata zemlja hrani nas prav vse, a močno doumeli to smo zdaj, ko delo v tovarnah več ne gre.

Prav stari kmet mi je nekoč dejal: »Kdor hrbet zemlji enkat je obrnil, prav hitro se za to bo pokesal, z ljubeznijo do nje se vsak bo vrnil.«

Zlatko Škrubej

Slavnostni govornik je bil dr. Matjaž Kmecl

Dogodek je sicer že nekoliko odmaknjen, obeležili so ga skoraj vsi mediji obveščanja, mislim pa, da je kljub temu prav, da o njem spregovorimo tudi v VIHARNIKU.

Dravograjski kmetje so svoje šesto srečanje organizirali 6. oktobra v Libeličah. Istočasno so krajanje Libelič in občani proslavili 68 obletnico priključitve Libelič k matični domovini. Slavnostna govornika sta bila član predsedstva Slovenije dr. Matjaž KMECL in preds. Zadrúžne zveze Slovenije Leo FRELIH.

Okrog petsto udeležencev proslave je dr. Kmecl opomnil, da je libeliška vas redek zgled slovenske samostojnosti, da ni prav, da se včasih kažemo Slovenci bolj reveže, kot bi se pa spodobilo. Libeličam zgodovina ni bila najbolj naklonjena. Šele zadnja leta je tem ljudem oblast obljubila nekaj več (cesta, vode).

Govoril je še o tem, kako draga in dragocena je svoboda slehernega izmed nas in zaključil: »Naj žive Libeličani, ki niso nikoli pred nikomur poklekli.«

Leo FRELIH je govoril o tem, kako bomo zagotovili svoj nacionalni pro-

SREČANJE
DRAVO-
GRAJSKIH
KMETOV

gram, o tem, kaj bomo morali še storiti, da bomo uresničili načrt policentričnega razvoja podeželja, o nacionalni zaščiti za proizvodnjo pitancev ter seveda o najbolj aktualni temi, o organiziranosti kmetov. Dejal je, da novi zakon prvič po vojni postavlja zadružništvo zopet na nogo, da bo kmet spet prevzel vodstvo zadrúge v svoje roke.

O razvoju kraja in načrtih za prihodnjost je govoril predsednik krajevne skupnosti Libeliče in poudaril, da je kmetijstvo še vedno glavna dejavnost v kraju. Krajanje pa so pripravili bogat kulturni program s pesmijo, plesom in recitali ter prebrali zapis s pokojnim Ivanom Ridlom, ki je bil glavni organizator in akter v dveletnem boju za priključitev Libelič k Sloveniji.

Kmetje so preživeli lep popoldan še ob zvokih ansambla Dravski val. Mesarji so poskrbeli za lačne s pečenim volom, na prireditvi pa smo lahko pokušali sire mlekarne Arja vas, mesne izdelke Mesnine Dravograd in specialitete aktiva kmečkih žena.

I. ROBNIK

Delavci Mesnine Dravograd so poskrbeli za prigrizek;

Razmišljanje ob dnevu mrtvih

O, krizantema, ki po mrtvecih dišiš, ki vsa bela kljubuješ v jesenski slani in nam veliko poveš o nas, o našem bitu, o tem kaj smo, zakaj smo in kaj pomenimo.

Čuden je izrek, ki pravi: »Je pač tako! Nekoč bomo ostali sami, odtujili se bodo naši znanci, domači, najozji, odšli bodo nekam. Ostali bomo sami! Mož ali žena, mati, otrok, prijatelj, ali draga oseba. Kako čudno je vprašanje. Včeraj še med nami, z nami uživaš dobrine sveta, tehtaš čas, v katerem živiš! Jutri pa že mogoče mrtev. Sam si položen na mrtvaški oder, nek čuden smrad že gre od tebe. Se pravi, da že razpadaš?«

Naša pomladna leta so odcvetela, naše poletje, in zlata jesen sta mimo. Tako kot v novembru padajo kaplje z usahlega listja. Bo usahnilo nekoč naše življenje? Pravijo, da človek ob takim razmišljanju pride do poslednjih stvari. Ta osamljenost našega bitja nas vodi k zavesti, da je nekje velik neznanec, ki nas spremlja.

Vse, kar je v naravi ustvarjeno, nosi na sebi vedno dvojno obličje. Zemlja je tako groba in zbita, a roža tako nežna, tako sončno raste. Zdi se mi, da življenje kroži tako vroče, tako silno, tako večkrat brezčasno in brezkrajevno lebdi duh veselja nad vsem. A drugo prihaja, nekaj časa sme živeti, rasti, dokazovati svojo osebnost, vendar je nekoč vse zapisano v mrliško knjigo. To je tista knjiga naše neoporečne diplome, ki smo jo delali ves čas našega bivanja. Koliko smo se tega zavedali, je vprašanje. Vprašanje je njim, ki so nekoč nam bili dragi. Ali pa bo v nas napuh? Smo res mi prinesli najlepše krizanteme, kupljene za drag denar, da pokažemo kdo smo? Cankar pa je rekel: »Poglej se v ogledalo, da povesiš oči!

Zatajil si lepoto in resnico v svojem srcu, zato ker si bil prebojazljiv, da bi po strmem potu dosegel to lepoto in resnico! Ostal si v dolini, ker si nisi upal na goro, pa se v svoji tenkonogi strahopetnosti posmehuješ mladim popotnikom.«

Viktor LEVOVNIK

Franc Ledinek

ŠE NOSIJO COKLE

Franc Ledinek, 67 letni upokojeni gozdni delavec iz Vitanja je že v otroških letih pričel izdelovati cokle. Izdelovanja cokel se je naučil od svojega očeta. Kot sam pravi, so na Pohorju izredno radi nosili cokle, pa tudi »cokelšuhov« ni manjkalo. In danes, ko ima Franc za svoja leta bolj skromno pokojnino, še kakšen dinar dobi pri izdelavi cokel. »Veste, danes so cokle spet prišle v modo, ne nosijo jih samo na kmetih, nosijo jih tudi v mestih...« pravi Franc. Izdeluje pa jih iz javorjevega lesa, da so lahke in udobne.

F. J.

POZDRAV PRIJAZNOSTI

Pozdravljena, moja prijazna gospa!
Oprostite mi, da se tako izrazim.
Rada bi vedela, kje ste doma.
Rada bi vedela, kako vaše ime se glasi,
ker vselej, ko pridem k vam,
me toplina vaših oči in prijaznost razveseli.

II.

Moja prijazna gospa,
oprostite mi, če rada bi vedela, kje ste doma,
oprostite mi, če rada bi vedela za vaše ime,
vedno me vaš nasmeh razveseli,
da se človek zamisli, — zakaj vendar
nismo taki vsi.

Veronika PLEŠEJ

POTREBUJEMO TUDI RAZVEDRILLO

Kar pogledjmo jih, kako so nasmejani in dobre volje. To je tisto, kar nas združuje. Ni samo delo tisto, ki nas krepi, ljudje potrebujemo tudi razvedrilo, da malo pozabimo na vsakdanje delo in skrbi.

Kmetje iz Razbora so bili na izletu na Voglu. Med njimi sta bila tudi pridna gospodarja Roneta. Nikoli si ne vzameta časa za kakšen izlet, Vogel pa ju je zvalil, da sta se odzvala vabilu. Na poti so videli, da marsikje v strminah še sedaj delajo z voli in bili so zadovoljni, da imajo svoja posestva opremljena z vso mehanizacijo.

Na izletih se ljudje srečujejo in izmenjujejo izkušnje in znanje, da bi lažje preživeli in prebrodili težave, v katere smo prišli. Zato naj ne bo nikomur žal, da si je vzel čas za to.

Štefka MELANŠEK

NOVA ŠOLA DO LETA 1992

Načelnik oddelka za občo upravo in družbene dejavnosti pri SO Slovenj Gradec Mirko Grešovnik pribija špirovec na novi osnovni šoli

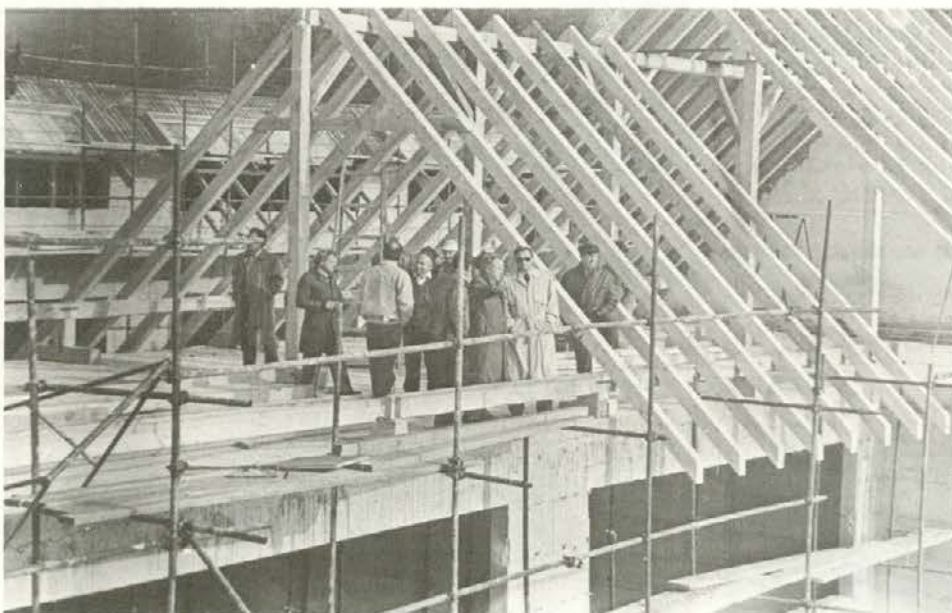
Slovenjegraško osnovno šolo že vrsto let obiskuje nad tisoč učencev. V letošnjem šolskem letu jih je 1262. Učenci od prvega do šestega razreda imajo dvoizmenski pouk. Delo s tolikšnimi učenci je zelo težko in ni možno dosegati enakih rezultatov kot v šolah z normalnim številom učencev. Za racionalno in učinkovito delo naj bi osnovna šola imela okrog 600 učencev.

V občini Slovenj Gradec si že nekaj let prizadevajo zgraditi novo šolo, ki je bila načrtovana v dveh zadnjih srednjeročnih planih in v zadnjih dveh samopriskupkih. Ker je v letošnjem letu ob razumevanju občanov uspelo zbrati del finančnih sredstev, so v Slovenj Gradcu v mesecu

maju pričeli z gradnjo nove osnovne šole. Gradnja nove šole (brez opreme) bo znašala 49 milijonov dinarjev in bo, če se viri financiranja ne bodo spremenili, zgrajena do konca maja 1992 leta, pouk v njej pa se naj bi pričel s 1. 9. 1992.

Podjetje Kograd, ki šolo gradi, bo skušalo stavbo spraviti pod streho še pred zimo. Krajša slovesnost ob novi šoli pa je že bila 25. oktobra, ko so na prvem delu ostrešja pribili prve trame ter na ostrešje pribili še smrečico.

F. Jurač

Prvi del ostrešja na osnovni šoli

UP V LJUBEZNI

Ko bodo minili ti dnevi, bova odšla sama v noč, v temo, skupaj po isti poti. Takrat se ne bova ozirala na starše in na ljudi okoli sebe, šla bova naprej v svet. Ne bo več očitkov. Samo naprej, naprej! Živela bova v ljubezni, s srcem v srcu, z roko v roki bova hodila samo naprej, naprej. In videla bova pred sabo svobodo in sonce, sonce miru, ljubezni, pred sabo bova videla nov svet.

V najinih srcih se bo izpolnila tista želja, po kateri hrepeni ves svet. In takrat bova odšla nazaj, po ljudi, ki so iskali ta svet, a ga niso našli. Popeljala jih bova k temu soncu, v ta nov svet.

In želela si bova, da se ne vrneva v ta krvavi, brezupni in strahoviti svet, ki ga imajo radi tisti ljudje, ki imajo v sebi namesto srca kamen, ki ne vedo, kaj je ljubezen.

Ljubila se bova, srečna, da sva človeka, ne pa številki.

Jožica Rat

Edino, kar alkoholika, res premakne, da privoli v zdravljenje, je sila, ki ga nenadoma potisne v stisko, ki je zanj brezizhodna.

Alkoholik ne trpi, tako kot drugi ljudje, ki se znajdejo v stiski. Če mu je hudo, si hitro pomaga z alkoholom.

Tu je vzrok, zakaj je alkoholik miren in ravnodušen, medtem ko so ljudje, ki z njim živijo in delajo, na robu »živčnega zloma« (razen tistih, ki tudi pijejo ali jemljejo pomirila).

**DOPISUJTE
V GLASILO**